

RAPORT Z WIZYTACJI **(ocena instytucjonalna)**

na Wydziale Nauk Społecznych
Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
w dniach 6 – 8 czerwca 2013 r.

przez Zespół Oceniający Polskiej Komisji Akredytacyjnej w składzie:

przewodniczący: prof. dr hab. Maria Próchnicka (członek PKA),

członkowie:

- prof. dr hab. Irena Machaj (ekspert PKA),
- dr hab. Ryszard Wiśniewski (ekspert PKA),
- mgr Adam Szot (ekspert ds. jakości PKA),
- mgr Karolina Martyniak (ekspert ds. formalno–prawnych PKA),
- prof. dr hab. Bożena Stawoska-Jundziłł (przedstawiciel pracodawców),
- Dominika Tracz (ekspert PKA, przedstawicielka PSRP),
- mgr Robert Kiliańczyk (ekspert PKA, przedstawiciel KRD).

Informacja o wizytacji i jej przebiegu

Polska Komisja Akredytacyjna po raz pierwszy (z własnej inicjatywy) przeprowadziła ocenę instytucjonalną na Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Bieżąca ocena instytucjonalna poprzedzona była oceną jakości kształcenia dokonaną na kierunkach: „filozofia”, „kulturoznawstwo”, „psychologia” oraz „socjologia” na podstawie przepisów obowiązujących do 30.09.2011 r.

Wizytacja została przygotowana i przeprowadzona zgodnie z obowiązującą procedurą oceny PKA. Natomiast raport Zespołu Oceniającego został opracowany na podstawie: przedłożonego przez Uczelnię raportu samooceny, a także przedstawionej w toku wizytacji dokumentacji, wizytacji zaplecza naukowo-dydaktycznego, jak również spotkań i rozmów przeprowadzonych z Władzami Uczelni i Wydziału oraz pozostałymi interesariuszami wewnętrznymi i zewnętrznymi.

Załącznik nr 1 Podstawa prawna wizytacji

Załącznik nr 2 Szczegółowy harmonogram przeprowadzonej wizytacji uwzględniający podział zadań pomiędzy członków zespołu oceniającego.

1. Strategia określona przez jednostkę¹

Wydział Nauk Społecznych Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu prowadzi kształcenie na sześciu kierunkach studiów (filozofia, studia pierwszego i drugiego stopnia, kulturoznawstwo, studia pierwszego i drugiego stopnia, kognitywistyka, jednolite studia magisterskie, psychologia, jednolite studia magisterskie, socjologia, studia pierwszego i drugiego stopnia, praca socjalna, studia pierwszego stopnia). Na Wydziale prowadzone są ponadto studia doktoranckie w dziedzinie nauk humanistycznych w dyscyplinach: filozofia oraz kulturoznawstwo, w dziedzinie nauk społecznych, w dyscyplinach: psychologia oraz socjologia. Oferta studiów podyplomowych jest bardzo rozbudowana, jednak ze względu na niedostateczną liczbę kandydatów w roku akademickim 2012/2013 prowadzone były dwa studia podyplomowe.

Liczbę studentów, uczestników studiów doktoranckich oraz słuchaczy studiów podyplomowych na Wydziale Nauk Społecznych przedstawia tabela 1.

Na WNS zatrudnionych jest 204 pracowników naukowo-dydaktycznych (wedle stanu na rok 2012), w tym 26 pracowników z tytułem naukowym, 47 ze stopniem naukowym doktora habilitowanego oraz 129 ze stopniem naukowym doktora.

Wydział posiada pełne uprawnienia akademickie. Decyzją Centralnej Komisji ds. Stopni i Tytułów z dnia 24 kwietnia 2012 roku, Wydział Nauk Społecznych uzyskał uprawnienia do nadawania stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk humanistycznych w dyscyplinie kulturoznawstwo. W roku 2012 na poziom Instytutów przeniesione zostały uprawnienia do nadawania stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie psychologia (Instytut Psychologii – 27.02.2012), socjologia (Instytut Socjologii – 28.03.2012), nauki o poznaniu i komunikacji społecznej (Instytut Psychologii – 26.11.2012). Ponadto od roku 1993 uprawnienia do nadawania stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk humanistycznych w dyscyplinie filozofia posiada Instytut Filozofii. Wszystkie instytuty WNS posiadają uprawnienia do nadawania stopnia naukowego doktora: Instytut Filozofii – doktora w dziedzinie nauk humanistycznych w dyscyplinie filozofia; Instytut Kulturoznawstwa – w dyscyplinie kulturoznawstwo; Instytut Psychologii posiada dwa uprawnienia do nadawania stopnia doktora w dziedzinie nauk społecznych – w dyscyplinie psychologia oraz w dyscyplinie nauki o poznaniu i komunikacji społecznej. Instytut Socjologii posiada uprawnienia do nadawania stopnia naukowego doktora w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie socjologia.

¹ Punkty 1 – 8 wraz z podpunktami odpowiadają kryteriom określonym w statucie Polskiej Komisji Akredytacyjnej.

Wydział Nauk Społecznych otrzymał I kategorię w parametryzacji jednostek naukowych, sytuując się na 11 miejscu w grupie jednostek z zakresu nauk społecznych.

1)

Misja Wydziału Nauk Społecznych (WNS) Uniwersytetu Adama Mickiewicza (UAM) jest ściśle powiązana z misją UAM. Podstawowe elementy zawarte w misji WNS określają zakres prowadzonych badań naukowych (nauki humanistyczne oraz nauki społeczne) a także kierunki działalności dydaktycznej powiązanej z obszarem badań. W misji Wydziału znajduje się też deklaracja dbałości o wysoką jakość kształcenia i badań naukowych: „Dzięki ciągłemu doskonaleniu programów badań naukowych i kształcenia Wydział jest miejscem rozwoju studentów i pracowników, które oferuje im ponadprzeciętne możliwości w obszarze intelektualnym i zawodowym”. Zobowiązania zawarte w misji dotyczą również działalności międzynarodowej WNS. W misji położono także nacisk na otwartość Wydziału na otoczenie społeczne, gospodarcze i instytucjonalne, dając wyraz przeświadczeniu o wiodącej roli jednostki w otoczeniu i wynikających z tego zadaniach oraz odpowiedzialności przed społeczeństwem. W misji WNS znalazły swój wyraz wszystkie elementy zawarte w misji UAM.

Strategia rozwoju WNS na lata 2009-2019 została opracowana, zgodnie z deklaracją zawartą we wstępnej części Strategii jako „element Strategii rozwoju UAM”. Cele strategiczne ujęte w Strategii WNS są identyczne z celami strategicznymi UAM i obejmują: Cel strategiczny 1: Badania naukowe na światowym poziomie, Cel strategiczny 2: Najwyższa jakość kształcenia, Cel strategiczny 3: Wydział otwarty na otoczenie, Cel strategiczny 4: Wydział profesjonalnie zarządzany. Z każdym z celów strategicznych powiązane są szczegółowe cele operacyjne oraz karty strategiczne zawierające szczegółowe działania związane z realizacją danego celu operacyjnego, określenie osób odpowiedzialnych za realizację działań, termin realizacji, wskaźniki rezultatu oraz potencjalne źródło finansowania.

Zapewnienie wysokiej jakości kształcenia zajmuje poczesne miejsce w Strategii rozwoju UAM i, konsekwentnie, w Strategii rozwoju WNS, jako jeden z celów strategicznych. Zapewnienie jakości kształcenia potraktowane zostało w strategii WNS w sposób kompleksowy, zdefiniowano cały szereg celów operacyjnych oraz powiązanych z nimi działań, z których część jak. np. wprowadzenie wewnętrznego systemu oceny i zapewnienia jakości kształcenia została już zrealizowana. W obrębie pozostałych celów operacyjnych związanych z zapewnieniem wysokiej jakości kształcenia znajdują się: „Uporządkowanie zasad organizacyjnych i programowych na trzech poziomach studiów”, „Podnoszenie kompetencji dydaktycznych nauczycieli akademickich”, „Zróżnicowanie i zwiększenie oferty i trybów studiów”, „Kształtowanie sylwetki absolwenta”, „Wspieranie samodzielności studentów I i II stopnia”, „Internacjonalizacja kształcenia”, „Rozbudowa nowoczesnej infrastruktury kształcenia”, uwzględnione zostały zatem wszystkie istotne czynniki mające wpływ na zapewnienie i doskonalenie jakości kształcenia.

Podobna zgodność celów strategicznych Wydziału Nauk Społecznych oraz Uniwersytetu Adama Mickiewicza dotyczy prowadzonych badań naukowych. Zarówno w strategii Uniwersytetu, jak i w strategii Wydziału wysoki poziom badań naukowych jest określony jako główny cel strategiczny. WNS jako priorytet określa umiędzynarodowienie badań oraz dydaktyki. Wśród celów operacyjnych związanych z celem strategicznym „Badania naukowe na światowym poziomie”, Wydział wskazuje na: „Wspieranie rozwoju naukowego pracowników”, „Poszerzanie interdyscyplinarności badań naukowych”, „Umiędzynarodowienie badań”, „Wzmocnienie infrastruktury badawczej”.

Otwartość Wydziału na potrzeby otoczenia społeczno-gospodarczego, w tym rynku pracy jest określona w celu strategicznym 3 „Wydział otwarty na otoczenie” i realizowana poprzez kulturotwórczą rolę, jaką odgrywa WNS w regionie, a zwłaszcza przez promocję osiągnięć nauki i edukacji, w podejmowaniu mecenatu i organizacji licznych przedsięwzięć m.in. Hyde Park Szamarzewo, udział w Radzie Programowej Fundacji Barak Kultury, czy Biennale Sztuki dla Dziecka oraz udział w cyklu „Poznań, Globalny? Lokalny?” (pełna lista podejmowanych działań por. Sprawozdanie. Formy i Zakres współpracy struktur i pracowników WNS z otoczeniem społecznym i gospodarczym. Instytut Kulturoznawstwa 2007-2012). Wydział podejmuje też liczne inicjatywy społeczno – kulturalne z instytucjami regionu (np. z Centrum Monitorowania Kultury przy Urzędzie Marszałkowskim); z obszaru edukacji (w próbie identyfikacji roli i pozycji jednostki na rynku edukacyjnym pomocne są badania realizowane w ostatnich latach przez Centrum Badania Jakości Życia), w tym jest współtwórcą systemu edukacji ustawicznej (m.in. przez udział w wykładach otwartych dla Uniwersytetu Trzeciego Wieku); angażuje się w nawiązywanie kontaktów i współpracy z przedstawicielami rynku pracy. Przykładem jest zorganizowanie 25.04.2013 r. Targów Pracy i Rozwoju PS!Kariera, a w nich licznych branżowych spotkań i paneli m.in. „Młodzi na rynku pracy”, „Od studenta do menadżera...”, czyli ja i moja kariera”.

Wzmocnienie więzi z absolwentami (cel operacyjny 3.4) dokonuje się nie tylko przez wdrażanie systemu badania losów absolwentów, ale i przez zaproszenie ich do czynnego grona interesariuszy zewnętrznych (np. przedstawiona Lista adresowa absolwentów – Instytut Kulturoznawstwa: Lista interesariuszy kształtujących ofertę dydaktyczną). Współpraca z przedstawicielami władz miasta i regionu (cel 3.5) realizowana jest zarówno na drodze świadczonych usług eksperckich i wspólnych projektów badawczych, czy wspomnianych już inicjatyw z obszaru kultury i edukacji.

W ocenie Zespołu misja i strategia WNS są w pełni zgodne z misją i strategią UAM w zakresie zapewnienia wysokiej jakości kształcenia i badań naukowych. W misji i strategii Uczelni oraz ocenianej Jednostki dużą wagę przywiązuje się do kontaktów z otoczeniem społeczno-gospodarczym. Cele strategiczne i operacyjne określone w strategii ocenianej jednostki oraz związane z nimi działania planowane i zrealizowane wydatnie wpływają na podnoszenie jakości kształcenia oferowanego przez WNS.

2)

Zarówno w dziedzinie nauk humanistycznych, jak i społecznych nauk wizytowana Jednostka dysponuje jednolitą koncepcją kształcenia obejmującą wszystkie poziomy i rodzaje studiów: studia pierwszego i drugiego stopnia, jednolite studia magisterskie, studia doktoranckie a także studia podyplomowe. Prowadzone kierunki studiów, dziedziny i dyscypliny studiów doktoranckich oraz tematyka studiów podyplomowych są spójne z kierunkami działalności naukowo badawczej Wydziału oraz kwalifikacjami i osiągnięciami naukowymi jego pracowników.

Kadra naukowa Instytutu Filozofii oraz Instytutu Kulturoznawstwa posiada wysokie kwalifikacje naukowe i jest osadzona w dziedzictwie poznańskiej szkoły metodologicznej oraz jej kulturoznawczego skrzydła. Wpływ tej szkoły znalazł także odzwierciedlenie w obszarze poznańskich nauk społecznych, w szczególności w nowym kierunku interdyscyplinarnym, jakim jest kognitywistyka. Koncepcja kształcenia obejmuje nie tylko tradycyjne kierunki studiów prowadzone na Wydziale, wynikające z dotychczasowych osiągnięć i doświadczeń kadry Wydziału. Rozwijane są także nowe specjalności np. na kierunku filozofia specjalności życie publiczne i etyka, do których powstania przyczynił się rozwój kadry Instytutu Filozofii w zakresie badań nad etosem życia publicznego i etyki oraz potrzeby i oczekiwania społeczne związane z wykorzystaniem myśli społeczno-filozoficznej w sferze publicznej. Na kierunku kulturoznawstwo, ukształtowanym na osiągnięciach w zakresie teorii kultury zaznacza się ostatnio wzrost zainteresowań problematyką regionalną i medioznawczą, co w znacznej mierze znajduje odzwierciedlenie w koncepcji kształcenia, szczególnie uwidocznionym w projektach studiów podyplomowych.

Koncepcja kształcenia w zakresie nauk społecznych uwzględnia z jednej strony dotychczasowe osiągnięcia Wydziału w zakresie specyfiki i kierunków badań naukowych oraz dorobek w postaci ukształtowanych kierunków kształcenia oraz osiągnięć dydaktycznych. Z drugiej strony koncepcja sięga do Strategii rozwoju WNS i do przyjętych w niej misji, wizji i priorytetów przyjmowanych dla Wydziału w perspektywie 2019 roku. Jest to zatem koncepcja stawiająca na kontynuowanie dotychczasowych kierunków rozwoju naukowego, z jednoczesnym włączaniem się w nurt międzynarodowych programów badawczych i edukacyjnych. Widoczna jest tutaj aplikacja efektów kształcenia przyjmowanych dla nauk społecznych, które nadają prowadzonym przez Wydział kierunkom o społecznym charakterze walory stosowalności.

Koncepcja kształcenia oraz działalność naukowo-badawcza Wydziału Nauk Społecznych jest spójna ze Strategią rozwoju Wydziału oraz celami operacyjnymi związanymi z celem strategicznym 2 „Najwyższa jakość kształcenia”, a w szczególności z takimi celami jak „Uporządkowanie zasad organizacyjnych i programowych na trzech poziomach studiów”, „Zróżnicowanie i zwiększenie oferty i trybów studiów” oraz „Zróżnicowanie i zwiększenie oferty i trybów studiów”.

Władze i Jednostki Wydziału, wdrażają i konkretyzują regulacje prawne (krajowe i uczelniane) w zakresie ujednolichenia wzorów programów nauczania (w tym w związku z wymogami KRK), kładąc nacisk na jakość kształcenia i badanie losów absolwentów.

3)

W wizji Wydziału podkreśla się, zgodnie z wizją przyjętą dla Uniwersytetu, aktywne włączanie się ocenianej Jednostki i jej instytutów w gospodarkę zarówno lokalną, regionalną, jak i krajową. Rysuje się tutaj model łączenia masowego kształcenia z zachowywaniem jego elitarnego charakteru. Także w misji Wydziału mówi się o otwartości na otoczenie społeczne, gospodarcze i instytucjonalne, które będzie rodzić wzrost uczestnictwa na rynku pracy i w działaniach administracji publicznej. Wydział przyjmuje zatem pierwszorzędą i elitotwórczą rolę na rynku edukacyjnym.

Strategia i koncepcja kształcenia nakreślona w misji i wizji w zakresie nauk społecznych i humanistycznych zakłada szerokie i stałe pogłębianie otwartości na otoczenie społeczne, kulturowe, edukacyjne i instytucjonalne. Stąd na Wydziale pojawiają się oferty i programy kształcenia nawiązujące do potrzeb rynku pracy i funkcjonowania instytucji sektora publicznego. Zarówno nowe specjalności studiów filozoficznych, jak i studia podyplomowe na kierunku filozofia zorientowane są na kształcenie w zakresie etyki i w szczególności etyki nauczycielskiej. Przygotowana jest też tu oferta studiów w zakresie komunikacji międzykulturowej. Instytut Kulturoznawstwa prowadził studium podyplomowe z zakresu wiedzy o kulturze oraz jako koordynator współorganizuje międzyuczelniane (wspólnie z Uniwersytetem Ekonomicznym w Poznaniu), także z udziałem Wydziału Prawa UAM, interdyscyplinarne studia podyplomowe MBA w zakresie zarządzania szkołą wyższą.

Od trzech lat Wydział monitoruje swoją pozycję na rynku edukacyjnym w mieście i regionie, dzięki badaniom prowadzonym przez funkcjonujący tu socjologiczny zespół badawczy pod nazwą Centrum Badania Jakości Życia. WNS jest jedną z największych jednostek podstawowych UAM, a prowadzone przezeń kierunki studiów cieszą się dużym zainteresowaniem kandydatów i uzyskują wysoką pozycję w rankingach. Wydział w swoim zakresie dominuje w regionie na rynku edukacyjnym, mimo sporej konkurencji.

Wśród czterech strategicznych celów WNS, drugi traktuje o najwyższej jakości kształcenia. Umieszczenie osiągania wysokiej jakości kształcenia tak wysoko w hierarchii celów strategicznych wskazuje na to, że na Wydziale zapewnienie i doskonalenie jakości kształcenia traktowane jest jako warunek utrzymania wysokiej pozycji Wydziału na konkurencyjnym rynku edukacyjnym nie tylko w regionie, ale i w kraju, a w przyszłości także w Europie.

4)

Na WNS, zgodnie ze zmianami polityki edukacyjnej, przywiązuje się dużą wagę do udziału interesariuszy wewnętrznych oraz zewnętrznych w budowaniu strategii rozwoju Wydziału oraz w konstruowaniu planów i programów studiów.

Oceniając rzeczywistą rolę i stopień zaangażowania bezpośredniego interesariuszy wewnętrznych, do których należy zaliczyć studentów, doktorantów, słuchaczy studiów podyplomowych i pracowników Wydziału: naukowo-dydaktycznych, technicznych i administracyjnych w budowaniu strategii rozwoju Wydziału oraz w procesie kształtowania

oferty edukacyjnej oraz budowaniu wysokiej kultury jakości kształcenia należy wziąć pod uwagę scharakteryzowane poniżej czynniki.

Inspiracje do formułowania wizji i strategii WNS miały dwa źródła: wyływały z centralnego ośrodka decyzyjnego (Rektor i Senat UAM) oraz inicjatyw Wydziału formułowanych w oparciu o specyfikę kierunków studiów i prowadzonych badań naukowych przez poszczególne Instytuty. Sprowadzało się to do działań zarówno nieformalnych, jak i sformalizowanych. Rady Instytutów i działające przy nich Rady Programowe to pierwszy poziom kształtowania się wizji eksperckich na temat oferty dydaktycznej, jej realizacji, badań i możliwości podejmowania współpracy z otoczeniem. Rady Wydziału to kolejny poziom wypowiedzi reprezentantów całego środowiska akademickiego (z wyjątkiem słuchaczy studiów podyplomowych – por. raport Samooceny, s. 3). Przedstawiciele studentów i doktorantów podkreślają swobodę wypowiedzi. Również informacje pozyskane w ramach hospitacji zajęć, oceny zajęć i programu przez studentów (ankietowanie) niewątpliwie wpłynęły pośrednio na projekt strategii i misji Wydziału. Rola, jaką odgrywają studenci i doktoranci w tworzeniu i realizacji strategii jednostki wzrasta poprzez stałą obecność ich przedstawicieli we wszystkich organach kolegialnych Wydziału i jego jednostek oraz w zespołach odpowiedzialnych za ocenę i zapewnienie jakości kształcenia. Odstępstwo od tej reguły stanowią słuchacze studiów podyplomowych.

Udział interesariuszy zewnętrznych w podjętych działaniach nad formułowaniem strategii WNS jest słabo dostrzegalny. Jeśli już występuje, to opiera się na działaniach pośrednich, będących efektem kontaktów nieformalnych interesariuszy zewnętrznych z pracownikami wizytowanej Jednostki. Dopiero w ostatnich dniach kwietnia 2013 przedstawiono pracodawcom projekt strategii do wglądu. Do tego okresu brak było systemowych działań ze strony interesariuszy zewnętrznych. Zapisy w przedstawionej strategii uwzględniają jednak potrzeby środowiska społeczno-gospodarczego bliższego i dalszego. Rozmach widoczny w podejmowanych działaniach świadczy o rozwiniętych w przeszłości, a nadal dobrze funkcjonujących, licznych kontaktach nieformalnych z pracodawcami. Trudny, a właściwie niemożliwy jest do oceny zakres działań i wpływ Społecznej Rady Pracodawców na formułowanie strategii z powodu niedawnego jej powołania (w 2013 r.). Jedynie można to czynić pośrednio, za pomocą oceny wcześniejszych działań nieformalnych.

W związku z powołaniem Społecznej Rady Pracodawców możliwe stanie się formalne opiniowanie i konsultowanie programów kształcenia przez pracodawców oraz sporządzanie opinii na temat uaktualniania obowiązującego programu a także prawidłowości doboru grup docelowych, do których kierowana jest oferta studiów wszystkich stopni. Pracodawcy oceniają także stopień atrakcyjności programów kształcenia (por. m.in. Prezentacja wyników badań satysfakcji wystawców Akademii Rozwoju Przedsiębiorczości UAM 2012, listopad 2012 oraz Protokół z posiedzenia Społecznej Rady Pracodawców WNS z dn. 28.03.2013 r.; Notatki służbowe ze spotkań z przedstawicielami pracodawców – dokumentacja Wydziału).

Społeczna Rada Pracodawców, jako ciało konsultacyjne i doradcze, będzie działała jako przedstawiciel środowiska pracodawców przy Wydziale. Rada Pracodawców obejmuje

przedstawicieli tego środowiska dobieranych wg wypracowanych kryteriów spośród potencjalnych pracodawców z sektora gospodarki, instytucji publicznych, instytucji edukacyjnych i zarządzających edukacją. Celem działalności Rady jest uzyskiwanie zbieżności kierunków działań Wydziału z potrzebami i oczekiwaniami otoczenia społecznego, a także kierunków i programów kształcenia z oczekiwaniami rynku pracy. Został powołany Pełnomocnik Dziekana WNS do spraw współpracy z otoczeniem społecznym. Z uwagi na bardzo rozbudowaną i zróżnicowaną ofertę, jaką przedstawia Wydział, przedstawiciele pracodawców obecni będą w działaniach każdej jednostki w postaci Instytutowych Rad Pracodawców. W chwili obecnej brak jest przedstawicieli pracodawców w strukturach Wydziałowej Komisji ds. Jakości Kształcenia. Planowane są działania mające na celu włączenia przedstawicieli świata biznesu w działania Komisji i jej dwóch Zespołów.

Na spotkaniu z pracodawcami. w trakcie wizytacji Jednostki, sformułowane zostały z ich strony postulaty dotyczące kierunków współpracy, które warte są rozważenia: (1) wprowadzenie obligatoryjnych zajęć z ekonomii dla studentów oraz zaproponowanie doktorantom szkoleń z zakresu znajomości podstaw prawa rynku pracy oraz zarządzania projektami; (2) większa popularyzacja wolontariatu, jako jednej z możliwości przygotowania i doskonalenia zawodowego wśród studentów; (3) uproszczenia zasad partycypowania pracodawców w kosztach, np. finansowania projektów badawczych, akcji kulturalnych, sponsorowania staży, płatnych praktyk zawodowych w instytucjach i organizacjach organizujących praktyki (potrzebne rozwiązania systemowe); (4) docenienie dorobku opiekunów praktyk zawodowych jako liczącego się w awansie zawodowym (konieczność określenia przejrzystych zasad), oraz rozważenie możliwości wynagradzania opiekunów praktyk; (5) popularyzacja badań w ramach prac dyplomowych na tzw. tematy zamawiane przez pracodawców, jako sposobu m.in. na promowanie się studentów na rynku pracy; (6) zwiększenie zainteresowania studentów udziałem w konkursach na prace dyplomowe organizowanych przez różne instytucje i stowarzyszenia oraz jednostki samorządowe; (7) większa popularyzacja (w tym również korzystanie z oferty) na Wydziale i podległych jednostkach działalności Biura Karier Promocji Zawodowej i Studentów i Absolwentów UAM.

W ocenie Zespołu interesariusze wewnętrzni są w znacznie większym stopniu niż interesariusze zewnętrzni zaangażowani w formułowanie i realizację strategii rozwoju oraz w kształtowanie oferty edukacyjnej jednostki i budowanie wysokiej kultury jakości kształcenia. Interesariusze zewnętrzni wprawdzie nie uczestniczyli bezpośrednio w tych procesach, to jednak wyraźnie rysuje się ich pośredni wpływ na ostateczny kształt i charakter ich rezultatów. Jest to niewątpliwie wynik długoletnich kontaktów nieformalnych, jakie utrzymywał i utrzymuje WNS z otoczeniem gospodarczo-społecznym. Zalecane jest uaktywnienie słuchaczy studiów podyplomowych w jednostkach decyzyjnych Wydziału (np. Samorząd, RW, RI) i zwiększenie ich udziału w realizacji wyznaczonych przez jednostki celów strategicznych WNS

Tabela nr 1. Liczba osób kształcących się w Uczelni i ocenianej jednostce (2012/2013).

Forma	Liczba studentów	Liczba	Liczba słuchaczy
-------	------------------	--------	------------------

kształcenia					uczestników studiów doktoranckich		studiów podyplomowych	
	uczelni		jednostki		uczelni	jednostki	uczelni	jednostki
	I st.	II st. ²	I st.	II st. ²				
studia stacjonarne	18765	12105	1542	1884	1156	131	---	---
studia niestacjonarne	4193	8186	183	1070	309	19	2137	135
RAZEM:	22958	20291	1725	2954	1465	150	2137	135

Załącznik nr 3 Informacja o kierunkach studiów prowadzonych w jednostce oraz wynikach dotychczasowych ocen jakości kształcenia

Ocena końcowa 1 kryterium ogólnego³ w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

1) Misja oraz strategia rozwoju Wydziału Nauk Społecznych jest w pełni zgodna z misją i strategią Uniwersytetu Adama Mickiewicza. Obie strategie oparte są na jednolitej hierarchii celów strategicznych i powiązanych z nimi celów operacyjnych. Cele strategiczne i operacyjne, a także zaplanowane i realizowane w ich obrębie działania uwzględniają zapewnienie wysokiej jakości kształcenia i badań naukowych oraz współpracę z otoczeniem społeczno-gospodarczym oraz rynkiem pracy w celu identyfikacji ich potrzeb i budowania oferty dydaktycznej zgodnie z oczekiwaniami otoczenia.

2) Koncepcja kształcenia w obszarze kształcenia w zakresie nauk humanistycznych oraz w obszarze kształcenia w zakresie nauk społecznych obejmuje studia pierwszego i drugiego stopnia, jednolite studia magisterskie, studia doktoranckie oraz studia podyplomowe. Oferta studiów jest ściśle powiązana ze specjalnością naukową Wydziału oraz prowadzonymi kierunkami badań. Zgodnie z celami określonymi w strategii koncepcja kształcenia jest rozbudowywana o nowe specjalności nastawione na osiągnięcie efektów kształcenia aplikowalnych na rynku pracy.

3) Wydział jest jednostką wiodącą w regionie w zakresie prowadzonych badań oraz kierunków studiów. Prawidłowo identyfikuje swoją pozycję na rynku edukacyjnym dzięki monitoringowi prowadzonemu przez zespół badawczy Centrum Badania Jakości Życia. Umieszczenie najwyższej jakości kształcenia wśród celów strategicznych WNS wskazuje na to, że Wydział traktuje zapewnienie i doskonalenie jakości kształcenia jako warunek utrzymania i podniesienia pozycji na rynku edukacyjnym.

² Należy także uwzględnić studentów jednolitych studiów magisterskich.

³ według przyjętej skali ocen: wyróżniająco, w pełni, znacząco, częściowo, niedostatecznie.

4) Dominującą rolę w formułowaniu i realizacji strategii WNS odgrywają interesariusze wewnętrzni – nauczyciele akademicy skupieni w organach kolegialnych Wydziału oraz organach odpowiedzialnych za ocenę i zapewnienie jakości kształcenia, pozostali nauczyciele akademicy, przedstawiciele studentów i doktorantów, a za ich pośrednictwem całe środowisko studenckie i doktoranckie Wydziału, w pewnym zakresie także pracownicy administracyjni. Te grupy interesariuszy wewnętrznych mają także największy wpływ na budowanie wysokiej kultury jakości kształcenia. Udział interesariuszy zewnętrznych w formułowaniu i realizacji strategii Wydziału oraz budowaniu wysokiej kultury jakości kształcenia miał dotychczas charakter nieformalny. Zgodnie z jednym celów strategicznych, na Wydziale prowadzone są intensywne działania zmierzające do wprowadzenia rozwiązań systemowych umożliwiających udział interesariuszy zewnętrznych w budowaniu kultury jakości oraz realizacji strategii. Najważniejszym dotychczas osiągnięciem jest powołanie Społecznej Rady Pracodawców. Pożądane byłoby większe zaktywizowanie absolwentów oraz włączenie słuchaczy studiów podyplomowych w realizację strategii i budowanie kultury jakości kształcenia.

2. Skuteczność stosowanego wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia.

1)

Ramy organizacyjno-prawne dla funkcjonowania wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia w Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu określone zostały w uchwale nr 126/2010 Senatu UAM z 25.01.2010 r. w sprawie Uczelnianego Systemu Zarządzania Jakością Kształcenia (zmienionej uchwałą nr 248/2011/2012 z 25.01.2012) oraz wydanych na jej podstawie zarządzeniach Rektora UAM (nr 130/2009/2010 oraz nr 321/2011/2012). Powyższe akty prawne określają cele i zadania systemu, obszary oceny oraz narzędzia i metody wykorzystywane w procesie doskonalenia jakości kształcenia.

Nadzór nad funkcjonowaniem systemu zapewnienia jakości kształcenia na szczeblu Uniwersytetu sprawuje prorektor ds. kształcenia, a na szczeblu wydziału dziekan. Na poziomie uczelnianym, obok właściwego prorektora, powołana została Rada ds. Jakości Kształcenia (RJK), w której skład wchodzi Komisja ds. Zapewnienia Jakości Kształcenia (KZJK) oraz Komisja ds. Oceny Jakości Kształcenia (KOJK). Ich odpowiednikami na poziomie wydziałowym jest wydziałowa komisja ds. jakości kształcenia. Do zadań RJK jako całości należy opracowanie strategii zapewnienia jakości kształcenia, określenie procedur i polityki zarządzania jakością kształcenia, przedstawianie rektorowi propozycji działań mających na celu doskonalenie procesu kształcenia, wsparcie i monitorowanie działań wydziałowych komisji ds. jakości kształcenia w tym przekazywanie uczelnianych rekomendacji działań na rzecz doskonalenia jakości kształcenia. Dodatkowo każda z komisji wchodzących w jej skład posiada swoje własne kompetencje. Do zadań KZJK należą kwestie związane min. z opracowaniem procedur ewaluacji stanu wyjściowego i corocznego audytu wewnętrznego w zakresie kształcenia na wszystkich wydziałach; stałe monitorowanie i analiza jakości kształcenia na wydziałach; opracowanie programu poprawy jakości kształcenia; podejmowanie działań doskonalących jakość kształcenia; stałe monitorowanie programów

nauczania i ich opisów w postaci efektów uczenia oraz stosowanego systemu punktacji ECTS; przekazywanie wydziałowym komisjom ds. jakości kształcenia rekomendacji dotyczących doskonalenia jakości kształcenia. KOJK powierzono zadania związane m.in. z monitorowaniem realizacji wytycznych zawartych w procedurach opracowanych przez RJK; przygotowaniem i koordynacją ogólnouniwersyteckich badań ankietowych oraz analizą ich wyników, a także publikowaniem wyników oceny jakości kształcenia. W składzie obu komisji zasiadają przedstawiciele władz uczelni i pracowników oraz dodatkowo w Komisji ds. Oceny Jakości Kształcenia również reprezentanci doktorantów i studentów. Strukturę systemu zapewnienia jakości kształcenia na poziomie centralnym dopełniają również pełnomocnicy rektora (m.in. ds. Jakości Kształcenia oraz ds. Systemu ECTS), który odpowiedzialni są za inicjowanie działań w obszarach swojej aktywności, a także Komisja Senacka ds. Kształcenia i Dział Kształcenia. Za prawidłową obsługę systemu zapewnienia jakości kształcenia odpowiada Biuro RJK, do którego zadań należy m.in. gromadzenie, przetwarzanie informacji dotyczących jakości kształcenia oraz wspomaganie ich przepływu pomiędzy poszczególnymi organami systemu.

Na Wydziale Nauk Społecznych UAM obok Dziekana i Rady Wydziału, którzy realizują swoje ustawowe i statutowe kompetencje, w procesie zarządzania jakością kształcenia uczestniczy Komisja ds. Jakości Kształcenia (KJK), która składa się z dwóch zespołów: zespołu ds. zapewnienia jakości kształcenia oraz zespołu ds. oceny jakości kształcenia. W zakresie kompetencji oraz składu osobowego zespołów przyjęto analogiczne, jak na szczeblu Uczelni, rozwiązanie – dokonano rozdziału personalnego i zadaniowego pomiędzy nimi. Zespół ds. Zapewnienia Jakości Kształcenia (ZZJK) odpowiedzialny jest m.in. za wskazywanie metod doskonalenia procesu kształcenia, w tym organizacji i warunków prowadzenia zajęć dydaktycznych, programów kształcenia, metod i form kształcenia oraz sposobów weryfikacji efektów kształcenia osiąganych przez studenta; wspieraniem rad programowych w modernizowaniu programów kształcenia oraz opracowywaniem metod podnoszenia jakości kształcenia w wybranych obszarach. Do zadań Zespołu ds. Oceny Jakości Kształcenia (ZOJK) należy m. in. monitoring wprowadzania rekomendacji dla poprawy jakości kształcenia na Wydziale, analiza zgodności kierunku i profilu studiów z misją uczelni i strategią wydziałową, analiza zgodności kierunkowych efektów kształcenia z efektami obszarowymi, analiza metod i form kształcenia oraz sposobów weryfikacji efektów kształcenia osiąganych przez studentów, ocenianie jakości prac dyplomowych, koordynowanie procesu ankietyzacji oraz publikowanie na stronie internetowej corocznych rezultatów oceny jakości kształcenia.

W procesie zarządzania jakością kształcenia na Wydziale Nauk Społecznych ważną rolę odgrywają również rady naukowe poszczególnych instytutów. W trakcie ich posiedzeń poruszana jest problematyka procesu kształcenia, badań naukowych i rozwoju naukowego pracowników. Dodatkowo w każdym z instytutów powołane zostały odrębne struktury systemu zapewnienia jakości kształcenia w formie różnych zespołów i komisji (np. w Instytucie Filozofii - zespół ankietersko-hospitacyjny ds. jakości kształcenia, zespół ds. oceny jakości kształcenia i realizacji efektów kształcenia; w Instytucie Socjologii - Komisja do Spraw

Jakości Kształcenia, Zespół koordynujący mobilność studentów związanej z programami Erasmus i MOST; w Instytucie Psychologii - Instytutowa Komisja ds. Ocen Okresowych Pracowników, Komisja ds. Programu Nauczania Instytutu Psychologii, Zespół ds. Programu kształcenia na studiach doktoranckich; w Instytucie Kulturoznawstwa - Rada Programowa, komisje / zespoły reagujące na doraźne problemy). Władze poszczególnych instytutów podejmują działania mające na celu włączanie studentów w podejmowanie decyzji dotyczących jakości kształcenia.

Na podstawie analizy aktów prawnych obowiązujących w Uczelni oraz na Wydziale, dokumentacji prac poszczególnych organów oraz przeprowadzonych rozmów można stwierdzić, iż struktury zarządzania jakością kształcenia spełniają kryteria uznania za system. Ogólne kierunki działań wyznaczane są na poziomie uczelnianym, uszczegółowiane na szczeblu Wydziału, a za ich wdrożenie odpowiedzialne są poszczególne instytuty. Doświadczenia instytutowe są następnie przekazywane do organów wydziałowych, a za ich pośrednictwem uczelnianych. Strukturę podejmowania decyzji w zarządzaniu jakością kształcenia należy ocenić w pełni pozytywnie. Bardzo dobrym rozwiązaniem przyjętym na UAM jest rozdział kompetencji komisji/zespołów ds. zapewnienia jakości kształcenia i komisji/zespołów ds. oceny jakości kształcenia, co pozwolić może na zapewnienie obiektywizmu działań i uniknięcie samooceny ich skuteczności. Podział kompetencji pomiędzy poszczególne podmioty jest przejrzysty i umożliwia efektywne podejmowanie działań. Niewielkie trudności występują jedynie przy określaniu podziału kompetencji i odpowiedzialności pomiędzy organami wydziałowymi i instytutowymi oraz w obrębie samych instytutów. Usprawnienia wymaga również system przepływu informacji pomiędzy poszczególnymi jednostkami organizacyjnymi Wydziału. Brakuje w tym zakresie mechanizmów pozwalających na dzielenie się dobrymi praktykami, których w poszczególnych instytutach jest dużo. Na tle powyższych uwag należy bardzo wysoko ocenić działania podmiotów odpowiedzialnych za zarządzanie systemem zapewnienia jakości kształcenia jako całością (RJK, Biuro RJK, KJK) oraz zaangażowanie osób pełniących w nich poszczególne funkcje.

Interesariusze wewnętrzni są dobrze reprezentowani w uczelnianych i wydziałowych organach wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia. W ich składzie zasiadają przedstawiciele władz Uczelni/Wydziału, pracownicy jak również studenci i doktoranci. Studenci i doktoranci mają również możliwość wpływania na decyzje podejmowane w zakresie zapewnienia jakości kształcenia za pośrednictwem licznych ankiet (m.in. ankiety oceny pracowników, ankiety badające zadowolenie ze studiowania czy ankiety oceny jakości kształcenia) oraz w drodze bezpośredniego kontaktu ze swoimi opiekunami oraz władzami dziekańskimi. Rzeczywisty udział i wpływ studentów i doktorantów w podejmowaniu decyzji w zakresie zapewnienia jakości kształcenia został potwierdzony w trakcie odbytych spotkań. Na wyróżnienie zasługuje aktywność samorządu studentów. Jego przedstawiciele uczestniczą w gremiach odpowiedzialnych za poszczególne obszary procesu kształcenia, a ponadto sami prowadzą analizy i badania (np. ankiety oceny dziekanatów), których wyniki

udostępniane są następnie władzom Uczelni i poszczególnych wydziałów. W ocenie Zespołu pożądane byłoby powołanie w skład organów odpowiedzialnych za zapewnienie jakości kształcenia przedstawicieli opiekunów praktyk zawodowych na Wydziale.

Przedstawiciele otoczenia społeczno-gospodarczego nie posiadają swoich reprezentantów w uczelnianych i wydziałowych organach odpowiedzialnych za zapewnienia jakości kształcenia. Ich dotychczasowy udział w procesie doskonalenia jakości kształcenia był nieznaczny i miał charakter niesformalizowany. Od stycznia 2013 r. swoją działalność rozpoczęła Społeczna Rada Pracodawców. Wydział jest obecnie na etapie tworzenia koncepcji współpracy z przedstawicielami szeroko rozumianego rynku pracy. Absolwenci jedynie pośrednio (nieformalny kontakt z byłymi promotorami i opiekunami naukowymi) włączani są w proces podejmowania decyzji w zarządzaniu jakością kształcenia. Większy wpływ absolwentów dostrzegalny jest na studiach podyplomowych, gdzie niektórzy z nich uczestniczą w opiniowaniu programu studiów oraz prowadzą zajęcia ze słuchaczami tych studiów.

2)

Funkcjonujący na Wydziale Nauk Społecznych UAM system zapewnienia jakości kształcenia obejmuje wszystkie rodzaje i kierunki studiów. Dostrzegalna jest jednak znaczna dysproporcja działań (sformalizowanych i niesformalizowanych) podejmowanych w celu podnoszenia jakości kształcenia na poszczególnych poziomach studiów. Większość z tych działań koncentrowała się dotychczas wokół studiów I i II stopnia (studiów jednolitych). Studia doktoranckie i podyplomowe były w mniejszym stopniu przedmiotem zainteresowania organów Wydziału i poszczególnych instytutów. Wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia uwzględnia, choć w różnym stopniu, wszystkie czynniki wpływające na jakość kształcenia. W tym zakresie pozytywnie należy odnieść się do działań podejmowanych na przestrzeni ostatnich miesięcy, które mają na celu identyfikację obszarów wymagających poprawy oraz wprowadzenie niezbędnych zmian. Pomimo pewnych mankamentów i niedoskonałości (opisanych poniżej dalszej części raportu) można ogólnie pozytywnie ocenić kompleksowość wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia.

a)

Wydział posiada procedury opracowania i weryfikacji efektów kształcenia. Efekty kształcenia na studiach I i II stopnia (studiach jednolitych) projektowane były przez poszczególne instytuty, następnie zaopiniowane przez prodziekana ds. dydaktyki oraz Komisję Jakości Kształcenia. Po zatwierdzeniu ich przez Radę Wydziału zostały przyjęte przez Senat UAM. Na Wydziale ocena stopnia osiągania efektów kształcenia odbywa się w oparciu o system oceniania określony w regulaminie studiów przy wykorzystaniu metod określonych w sylabusach do przedmiotu. Dobór metod i narzędzi weryfikacji modułowych efektów kształcenia należy do prowadzącego zajęcia, który „uzgadnia” (w miarę możliwości) formę zaliczenia ze studentami. Zaliczenie efektów kształcenia przewidzianych dla praktyk

studenckich odbywa się w oparciu o przyjęte dla danego kierunku studiów procedury. Praktyki odbywają się na studiach po zakończeniu zajęć teoretycznych, niezbędnych z punktu widzenia celu praktyki. Osiąganie założonych efektów kształcenia dokumentowane jest w dzienniczku praktyk, w formie opinii o studencie z miejsca odbywania praktyki oraz samooceny studenta. W odniesieniu do niektórych kierunków studiów opiekunowie praktyk dokonują hospitacji miejsc praktyk oraz kontaktują się z osobą nadzorującą studenta. Weryfikacja stopnia osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia odbywa się również poprzez proces dyplomowania – przygotowanie pracy oraz złożenie egzaminu dyplomowego. Pojawiające się problemy z osiąganiem przez studentów założonych efektów kształcenia dyskutowane są po przeprowadzeniu egzaminu dyplomowego w gronie komisji dyplomowej oraz w niektórych instytutach. Nie są jednak w tym zakresie prowadzone pogłębione analizy, których wyniki mogłyby posłużyć doskonaleniu programu kształcenia. Przykładem dobrych praktyk w tym zakresie jest ankieta dotycząca efektów kształcenia w Instytucie Kulturoznawstwa.

Na studiach doktoranckich efekty kształcenia opracowane zostały także na poziomie instytutów na podstawie propozycji zgłaszanych przez poszczególnych prowadzących. Dodatkowo w proces ten włączeni zostali również doktoranci, którzy mieli możliwość zgłaszania swoich uwag w trakcie posiedzeń organów odpowiedzialnych za opracowanie efektów, jak również specjalnie organizowanych w tym celu spotkań z władzami dziekańskimi. Zasady weryfikacji efektów kształcenia, w tym obowiązki doktoranta i jego opiekuna naukowego określa regulamin studiów doktoranckich. Osiągnięcie zakładanych dla studiów doktoranckich efektów kształcenia sprawdzane jest podczas egzaminów i zaliczeń. Zaliczenia okresu studiów dokonuje kierownik studiów doktoranckich na podstawie sprawozdań zunifikowanych w obrębie poszczególnych instytutów. Jak wynika z przeprowadzonych rozmów obecnie trwają prace nad wprowadzeniem wspólne dla całego Wydziału wzoru sprawozdania. Zasady oceny stopnia realizacji zakładanych efektów kształcenia są jednolite w obrębie poszczególnych instytutów. W ich tworzeniu uczestniczyli przedstawiciele doktorantów. Umiejętności dydaktyczne i kompetencje doktoranta jako nauczyciela akademickiego są sprawdzane przez ankiety przeprowadzane wśród uczestników zajęć. Doktoranci podlegają również obowiązkowi hospitacji zajęć. Dodatkowo doktoranci I i II roku obligatoryjnie uczestniczą w zajęciach z przygotowania pedagogicznego. Wszelkie uwagi dotyczące osiągania zakładanych efektów kształcenia przez doktorantów zgłaszane są dyrektorom instytutów oraz kierownikowi studiów doktoranckich. Trudno jednak dostrzec regularność prowadzenia oceny stopnia realizacji zakładanych efektów kształcenia na studiach doktoranckich.

Za opracowanie projektu efektów kształcenia na studiach podyplomowych odpowiedzialny jest kierownik tych studiów. Jak wynika z odbytych rozmów za weryfikację modułowych efektów kształcenia odpowiedzialni są poszczególni nauczyciele akademicy. Słuchacze niektórych studiów podyplomowych mogą wyrazić swoją opinię na temat odbytych studiów, w tym stopnia realizacji zakładanych efektów kształcenia, za pośrednictwem ankiet prowadzonych przez jednostki odpowiedzialne za ich realizację.

Na Wydziale Nauk Społecznych funkcjonują mechanizmy i procedury pozwalające na ocenę stopnia realizacji efektów kształcenia na prowadzonych studiach. Opierają się one przede wszystkim na relacjach nauczycieli akademickich ze studentami, doktorantami oraz słuchaczami studiów podyplomowych w oparciu o zasady określone w regulaminach studiów, a także na wymianie uwag i spostrzeżeń w tym zakresie na posiedzeniach instytutów. Można pozytywnie ocenić dobór procedur i narzędzi służących powyższej ocenie, a także kryteriów i metod tej oceny. Na Wydziale nie były dotychczas jednak prowadzone pogłębione analizy dotyczące stopnia realizacji efektów kształcenia dla poszczególnych kierunków i lat studiów. Ponadto uzasadnione wydaje się jeszcze większe włączanie w ten proces interesariuszy wewnętrznych – studentów, doktoratów i słuchaczy studiów podyplomowych oraz regularne przeprowadzanie analiz w ramach tego obszaru.

b)

Dotychczasowy udział przedstawicieli otoczenia społeczno-gospodarczego w procesie tworzenia efektów kształcenia oraz programu studiów na studiach I i II stopnia (studiach jednolitych) oraz doktoranckich był minimalny i miał charakter reaktywny. Opinie pracodawców związane były z nieformalnymi relacjami z władzami Wydziału lub poszczególnych instytutów oraz wynikały z faktu, iż część nauczycieli akademickich jednocześnie prowadzi własne przedsiębiorstwa. Formułowane na spotkaniu z przedstawicielami pracodawców opinie na temat współpracy z Wydziałem oraz dotyczące przygotowania zawodowego absolwentów były rozbieżne i wynikały z indywidualnego doświadczenia pracodawców obecnych na spotkaniu. Jednocześnie wszyscy obecni na spotkaniu deklarowali chęć i gotowość włączania się w proces poprawy jakości kształcenia na Wydziale Nauk Społecznych. Dotychczas nie były prowadzone kompleksowe analizy mające na celu diagnozę oczekiwań rynku pracy. W styczniu 2013 r. na Wydziale powołana została Społeczna Rada Pracodawców.

Udział interesariuszy zewnętrznych w bezpośredniej weryfikacji efektów kształcenia dokonuje się (pomijając ostateczny efekt w postaci zatrudnienia absolwentów) w oparciu o blok obowiązkowych praktyk zawodowych i wolontariat. Mamy do czynienia także z elementami analizy pośredniej, bardziej mającej charakter czysto teoretycznego doradztwa na etapie kontaktów z kadrą, mniej czy bardziej, formalnych. Opinie na temat wiedzy, umiejętności i kompetencji studentów są przekazywane opiekunom praktyk. Nie są one jednak przedmiotem szerszej refleksji. W przygotowaniu jest ankieta kierowana do pracodawców, która stworzy możliwość wypowiedzi na temat określenia roli, jaką pracodawcy mogliby i powinni odegrać w świetle zapisów nowej Ustawy. Pozwoli to na bardziej merytoryczne określenie kompetencji przypisanych pracodawcom.

Widoczny jest wpływ przedstawicieli otoczenia społeczno-gospodarczego na efekty kształcenia oraz program studiów podyplomowych. Kierownicy większości z nich utrzymują stałe kontakty z otoczeniem i współpracują z jego przedstawicielami na różnych płaszczyznach. W niektórych przypadkach impulsem do zmian jest inicjatywa tego otoczenia. Ponadto przedstawiciele pracodawców prowadzą zajęcia ze słuchaczami niektórych studiów

podyplomowych. Prezentowane rozwiązania są jednak przykładem dobrych praktyk w ramach poszczególnych studiów podyplomowych i nie mają charakteru systemowego.

Wydział Nauk Społecznych jest dopiero w fazie opracowywania koncepcji współpracy z pracodawcami, w tym włączania ich w proces definiowania efektów kształcenia na powadzonych studiach oraz tworzenia ich programów. Udział pracodawców w wewnętrznym systemie zapewnienia jakości kształcenia jest najsłabszym elementem tego systemu. Pozytywnie można natomiast ocenić, podejmowane w ostatnim czasie, inicjatywy zmierzające do włączania tej grupy interesariuszy w podejmowane decyzji w zapewnieniu jakości kształcenia

c)

Narzędzia i procedury monitorowania losów zawodowych absolwentów Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu są dopiero tworzone. Monitorowanie losów absolwentów dokonywało się do niedawna na dwóch poziomach. Pierwszy, na poziomie Instytutów i drugi poprzez działania ogólnoakademickie, międzywydziałowe, inicjowane przez Biuro Karier powstałe w 1997 r. (por. Uchwała nr 127/2010 Senatu UAM z dn. 25.01.2010 r. paragraf 3 i 4 w sprawie badania kariery zawodowej absolwentów oraz pracodawców w zakresie przygotowania absolwentów do pracy zarobkowej oraz Uchwała nr 284/2011/2012 Senatu UAM z 30.01.2012 r. par.7 ustęp 7). Obecnie jest to Biuro Promocji Zawodowej Studentów i Absolwentów UAM, zwane dalej BK (Zarządzenie Rektora z dn. 15.05.1997 r. w sprawie zmian organizacyjnych w administracji centralnej). W świetle obowiązującego dotychczas ustawodawstwa, Uczelnie nie dysponują żadnymi prawnymi możliwościami monitorowania losów swoich absolwentów, co w znacznym stopniu utrudnia prace nad omawianą kwestią.

Czynności, jakie podejmuje BK obejmują globalne monitorowanie losów studentów Uczelni (zgodnie z Ustawą), a nie konkretnego Wydziału, czy Instytutu. Stąd informacje o działaniach i dane, jakie są dostępne, w żaden szczególny sposób nie ukazują analizowanej Jednostki. Od strony prawnej również BK nie dysponuje możliwościami wyegzekwowania opinii. Badania przeprowadzane są w odstępach co 3 i 5 lat od ukończenia studiów – zmienione są przy tym zestawy pytań, dostosowane do upływu czasu, czy też uwzględnienia czynników losowych. Raporty zamieszczone są na głównej stronie Uczelni i nie wskazują na zbyt rozległą populację ankietowanych, jest to ok. 10% populacji, trudno więc mówić o obiektywnych wynikach i wnioskach. Badania te monitorowane są na zlecenie BK przez grupę niezależnych socjologów. Tutaj należy podkreślić, iż działania te w chwili obecnej zostały zawieszone z uwagi na oczekiwanie na stosowne rozporządzenia do Ustawy z ramienia ministerstwa, a następnie na odpowiednie akty prawne na szczeblu rektorskim.

W chwili obecnej ciężar odpowiedzialności za realizację postanowień Ustawy w głównej mierze spoczywa na Wydziale. Sytuacja taka będzie trwać do momentu pojawiania się rozwiązań i wytycznych władz rektorskich (prace są w toku, o czym na spotkaniu poinformował członków zespołu wizytującego Rektor UAM).

Wydział w pierwszych miesiącach roku akademickiego 2013/2014 przygotował kompleksową koncepcję badania losów absolwentów i ich sytuacji na rynku pracy. Obejmuje ona 4 autonomiczne badania, z których pierwsze (*Analiza sytuacji bezrobotnych absolwentów Wydziału na regionalnym rynku pracy*) zostało już przeprowadzone, pozostałe przewiduje się zakończyć się w październiku 2013 r. (por. Raport samooceny, s. 5). Należy podkreślić fakt, iż Wydział jako jedyny (zdanie przedstawicieli Wojewódzkiego Urzędu Pracy) już od 2007 roku korzysta z bazy danych Urzędu Wojewódzkiego Pracy i Powiatowych Urzędów Pracy do oceny rynku pracy. Wykorzystuje do tego również społeczne przedsięwzięcia jak Wielkopolskie Obserwatorium Rynku Pracy.

Pośrednim działaniem, wspierającym monitorowanie losów absolwentów WNS są powracający do Instytutów absolwenci już w zmienionej roli, roli pracodawców, co jest np. efektem wsparcia i działalności m.in. PreInkubatora Akademickiego UAM (wspomaganie przy zakładaniu działalności prywatnej studentów i absolwentów) oraz organizowanie wspólnych przedsięwzięć z absolwentami – pracodawcami por. „Projekt SZOK”.

Niezwykle mocno w działania monitorowania losów absolwentów wpisuje się Instytut Socjologii przez udział w projektach Centrum Badań Jakości Życia. Jest to projekt badawczy zatytułowany „System monitorowania losów zawodowych absolwentów publicznych uczelni wyższych w Wielkopolsce” (przedstawiono Raport). Drugi projekt badawczy dotyczy „Monitorowania losów absolwentów UAM w Poznaniu”. Ponadto przygotowano i opracowano narzędzia do przeprowadzenia badań nad bezrobociem wśród absolwentów omawianego Wydziału: *Bezrobocie absolwentów UAM – projekt i raport (analiza danych)*, Poznań marzec 2013 r. Za jego przygotowanie odpowiedzialny był zespół pracowników naukowych Wydziału Nauk Społecznych. W oparciu o dane z urzędu pracy zaprezentowane zostały dane liczbowe o stanie bezrobocia absolwentów poszczególnych wydziałów Uniwersytetu. Wyniki tych analiz poddane były dyskusji na posiedzeniu Rady Wydziału WNS. Jednocześnie jednak nie były one przedmiotem dalszych, pogłębionych analiz. Należy również podkreślić, iż badaniem objęci zostali jedynie bezrobotni absolwenci, którzy zarejestrowali się w urzędzie pracy, co umożliwia jedynie fragmentaryczną ocenę sytuacji zawodowej wszystkich absolwentów.

Wydział Nauk Społecznych podejmuje również inne działania w omawianym obszarze. Aktualnie trwają badania ilościowe absolwentów poszczególnych instytutów mające na celu określenie poziom ich zadowolenia z odbytych studiów oraz ich dopasowania do oczekiwań rynku pracy. W zamierzeniu władz Wydziału wyniki tych badań mają być podstawą modernizacji efektów kształcenia i programów studiów. W planach są również badania jakościowe prowadzone w formie wywiadów z wybraną grupą absolwentów każdego rocznika kończącego studia. Opracowano szczegółową ankietę badania losów absolwentów i scenariusz FGI przygotowany ze studentami socjologii UAM. Dodatkowe działania mające na celu utrzymanie kontaktów z absolwentami to organizowanie zjazdów absolwentów, czy też powoływanie przez niektóre jednostki Stowarzyszeń Absolwentów. Polskie Stowarzyszenie Studentów i Absolwentów Psychologii w Poznaniu na stałe w współpracuje z BK UAM, gdzie

w ramach nawiązanych kontaktów powstaje projekt stworzenia przestrzeni do cyklicznych spotkań studentów i absolwentów WNS.

Wydział ze względu na specyfikę jednego z Instytutów wykorzystuje swoje możliwości badań nad losami zawodowymi absolwentów na rynku pracy, angażując się w działania przekraczające potrzeby Wydziału i Uczelni.

Mimo dużego potencjału i wielokierunkowości działań podejmowanych na różnych poziomach, dotychczas stosowane procedury i narzędzia wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia w zakresie monitorowania losów zawodowych absolwentów w celu oceny efektów kształcenia na rynku pracy i uzyskane w wyniku zastosowania tych procedur wyniki należy określić jako niewystarczające do prowadzenia kompleksowych analiz.

d)

Na podstawie analizy dokumentacji oraz odbytych rozmów stwierdzić można, iż na Wydziale Nauk Społecznych prowadzona jest bieżąca analiza planów i programów nauczania, a jej wyniki są podstawą dokonywania korekt programów kształcenia. Bardzo ważną rolę w tym procesie odgrywają poszczególne instytuty. W trakcie spotkań organizowanych w tych jednostkach dyskutowane są kwestie związane z realizacją programu studiów i na tej podstawie formułowane są postulaty dotyczące ewentualnych zmian. Instytuty posiadają opisy stosowanych w tym zakresie procedur. W jednostkach powoływane są osobne zespoły, które zajmują się przygotowywaniem propozycji zmian. Po przyjęciu przez radę instytutu propozycji ewentualnych zmian w programach studiów I i II stopnia (studiów jednolitych) są one prezentowane prodziekanowi właściwemu ds. dydaktycznych oraz Komisji ds. Jakości Kształcenia. W proces ten włączani są również studenci, którzy jako członkowie poszczególnych organów mają możliwość odniesienia się do wszystkich projektów oraz zgłaszania własnych postulatów. Propozycje zmian poddawane są następnie pod głosowanie na posiedzeniach Rady Wydziału.

Merytorycznym opracowaniem projektów zmian w programach studiów III stopnia zajmują się również poszczególne instytuty, a cały proces koordynowany jest przez kierowników tych studiów. W proces ten włączani są również doktoranci poprzez udział w organach kolegialnych, konsultacje prowadzone w trakcie zebrań władz dziekańskich z doktorantami oraz konsultacje z samorządem doktorantów. Dotychczasowym analizom prowadzonym w tym obszarze brakuje jednak regularności. Wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia nie przewiduje procedur okresowego monitorowania i aktualizacji programów kształcenia na studiach III stopnia oraz analizy prawidłowości i skuteczności wprowadzonych zmian. Znajduje to potwierdzenie w dokumentacji prac poszczególnych instytutów oraz Rady Wydziału, które problematyce doskonalenie programów kształcenia na studiach doktoranckich poświęcają niewiele uwagi.

W procesy monitorowania i okresowego przeglądu programów kształcenia na studiach I i II stopnia (studiach jednolitych) oraz studiach doktoranckich nie byli dotychczas włączani przedstawiciele otoczenia społeczno-gospodarczego. Ich ewentualny udział miał charakter nieformalny i był nieznaczny.

Odpowiedzialnymi za okresowe przeglądy programów studiów podyplomowych są ich kierownicy. W odniesieniu do niektórych studiów swoje opinie mogą w formie ankiety wyrazić ich słuchacze. Wszystkie zmiany zatwierdzane są następnie przez Radę Wydziału. W odniesieniu do studiów podyplomowych zauważalny jest brak ujednoliconych narzędzi i procedur analiz w tym obszarze, pomimo funkcjonowania dobrych praktyk w niektórych jednostkach. Dla przykładu warto wskazać praktykę włączania absolwentów (pracowników instytucji relewantnych z punktu widzenia celów i zakresu kształcenia) w proces opiniowania programów studiów oraz prowadzenia wybranych zajęć.

e)

Ogólne metody weryfikacji efektów kształcenia oraz zasady oceniania studentów i doktorantów określone są w regulaminie studiów, szczegółowe zaś ustalane są autonomicznie przez poszczególnych nauczycieli akademickich, a w gdy jest to możliwe w porozumieniu ze studentami lub doktorantami. W trakcie odbytych spotkań studenci i doktoranci nie formułowali zastrzeżeń w tym zakresie. Podkreślili, iż ewentualne uwagi do zasad oceniania mogą zgłaszać za pomocą ankiet oceniających nauczycieli akademickich, podczas posiedzeń komisji działających na rzecz jakości kształcenia oraz do właściwego prodziekana. Zgodnie z zapisami Regulaminu, student ma prawo zapoznać się ze swoją ocenioną pracą pisemną do dwóch tygodni od ogłoszenia wyników. Ponadto, zapisy Regulaminu podlegają uzgodnieniu z uczelnianym organem samorządu studenckiego. Istnieją zatem mechanizmy pomagające w ustaleniu i weryfikacji zasad oceniania, uwzględniające opinię studentów.

Metody weryfikacji modułowych efektów kształcenia na studiach I i II stopnia (studiach jednolitych) są publikowane w sylabusach do poszczególnych przedmiotów. Dla przedmiotów prowadzonych na studiach doktoranckich nie opracowano sylabusów.

Metody weryfikacji efektów kształcenia przewidzianych dla praktyk studenckich są dopasowane do specyfiki danego kierunku studiów. W trakcie wizytacji potwierdzono możliwość weryfikacji zakładanych efektów kształcenia w ramach bloku praktyk zawodowych przez środowisko interesariuszy zewnętrznych. Na wizytowanym Wydziale opracowane zostały procedury i odpowiednio dobrane narzędzia do poddania ich ocenie. Ponadto istnieje możliwość przeprowadzania działań korygujących, naprawczych i doskonalących w tym zakresie.

Dla każdego kierunku opracowano regulamin praktyk oraz powołano odrębnego opiekuna praktyk. W poszczególnych instytucjach przyjmujących studentów na praktyki powołani są opiekunowie merytoryczni (praktykuje się wystawianie oceny opisowej z przebytej praktyki).

Weryfikacja zakładanych efektów kształcenia w ramach praktyk odbywa się poprzez prowadzenie przez studentów dziennika praktyk, pisanie sprawozdań, realizowanie projektów np. pedagogicznych, opracowywanie konspektów zajęć (w przypadku praktyki nauczycielskiej), oceny przebiegu praktyki ze strony pracodawcy, rozmowy z opiekunem praktyk (indywidualne, grupowe), prezentację doświadczeń na zajęciach metodycznych przed grupą - gdzie student podlega dodatkowej ocenie w grupie rówieśniczej, analizę przedstawionej dokumentacji po odbytej praktyce. Dobrą praktyką stosowaną przez niektóre instytuty jest okresowa hospitacja miejsca odbywania praktyki oraz bezpośredni kontakt opiekuna praktyk z osobą nadzorującą studenta w miejscu jej odbywania. W ocenie Zespołu pożądanym byłoby ustalenie przejrzystych kryteriów oceny praktyk nienauczycielskich wg których pracodawca będzie opiniował przebieg praktyki (niektóre kierunki już takie rozwiązanie wprowadziły). Pozwoli to na ujednolicenie sposobu opisu nabytych umiejętności, kompetencji i ich kompleksową ocenę ze strony pracodawców. Istnieje też potrzeba rozwiązania systemowego w zakresie określenia miejsca i okresu przechowywania dokumentacji dotyczącej praktyk zawodowych.

Wszyscy opiekunowie praktyk zawodowych organizują spotkania wstępne, mające na celu przygotowanie studentów do realizacji poszczególnych tematów zajęć praktycznych, przebiegu i sposobu ich realizacji. Wynikiem przeprowadzonej wspólnie ze studentami ewaluacji praktyk (m.in. rozmowy, wywiady, ankiety) są bazy dobrych miejsc odbywania praktyki. Warto zauważyć, iż, w ocenie Zespołu, zaangażowanie pracowników odpowiedzialnych za realizację praktyk zawodowych w jednostkach wizytowanego Wydziału, wymaga uwzględnienia w ocenie pracownika, a także stworzenia im odpowiednich warunków pozwalających na objęcie większej grupy studentów hospitacjami, zwłaszcza praktyk nienauczycielskich.

Zasady oceniania prac licencjackich i magisterskich, a także inne wymogi stawiane pracom dyplomowym zostały określone w regulaminie studiów oraz doprecyzowane przez poszczególne jednostki organizacyjne Wydziału w ramach prowadzonych przez nie kierunków studiów. Nie jest praktykowany, co najwyżej sporadycznie, zwyczaj zgłaszania przez pracodawców tematów prac dyplomowych (tzw. zamawianych).

Ogólne zasady oceny doktorantów oraz system weryfikacji i oceny efektów kształcenia osiągniętych przez doktorantów są poprawne, jednak ze względu na brak sylabusów przedmiotów prowadzonych na studiach doktoranckich nie jest możliwe przeprowadzenie analizy zasad weryfikowania i oceny efektów kształcenia na poziomie poszczególnych przedmiotów realizowanych na studiach doktoranckich.

Wszyscy doktoranci po zakończeniu roku studiów składają kierownikowi studiów sprawozdanie z pracy naukowej, które składa się z części sprawozdawczej oraz opinii promotora, która uwzględnia również ocenę prowadzonych przez doktoranta zajęć. Na podstawie sprawozdań doktoranci są rankingowani w obrębie poszczególnych instytutów, co ma wpływ na możliwość otrzymania stypendium i innych form wsparcia ich rozwoju naukowego. Wydział bada postępy w realizacji prac doktorskich oraz przedmiotów

realizowanych na studiach III stopnia. Każdy z przedmiotów kończy się oceną. Opiekunowie, promotorzy oraz kierownik studiów weryfikują postępy w pracy badawczej. Dodatkowo w niektórych instytutach obowiązują niepisane zasady dotyczące obowiązku ubiegania się przez doktorantów o granty badawcze oraz terminów otwarć przewodów doktorskich.

Regulamin studiów podyplomowych jedynie w niewielkim zakresie odnosi się do zasad oceniania i weryfikacji osiągania zakładanych efektów kształcenia przez uczestników tych studiów. Zasady zaliczania poszczególnych przedmiotów ustalane są przez prowadzących. Nad prawidłowością doboru tych metod i narzędzi czuwają kierownicy studiów podyplomowych.

Wydział posiada nieliczne mechanizmy oceny zasad oceniania studentów, doktorantów i słuchaczy studiów podyplomowych. W systemie zapewnienia jakości kształcenia brakuje także mechanizmów umożliwiających weryfikację poprawności doboru metod weryfikacji efektów kształcenia do zakładanych efektów. Należy również stwierdzić iż dotychczasowe działania w tym zakresie nie są prowadzone cyklicznie, a wykorzystywane narzędzia nie pozwalają na prowadzenie pogłębionych analiz. Wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia nie uwzględnia również procedur weryfikacji poprawności prowadzonych działań korygujących.

f)

Zgodnie z ustawowym wymogiem nauczyciele akademicki zatrudniani są w Uniwersytecie na podstawie otwartego konkursu oraz podlegają okresowej ocenie przeprowadzanej na podstawie statutu, który określa organy odpowiedzialne, procedurę przeprowadzania oceny oraz kryteria oceny. Oceny nauczycieli akademickich zatrudnionych na Wydziale dokonuje zespół oceniający, a odwołania rozpatruje uczelniany zespół oceniający. Jak wynika z załącznika nr 3 do statutu UAM dokonując oceny uwzględnia się osiągnięcia nauczyciela akademickiego o charakterze naukowym, dydaktycznym, organizacyjnym.

Istotnym elementem oceny, a jednocześnie samodzielnym narzędziem monitorowania jakości kadry kształcącej jest ankieta oceny nauczycieli akademickich. Prowadzona jest ona wśród studentów w formie elektronicznej z wykorzystaniem systemu USOS, po zakończeniu zajęć. Zgodnie z § 14 Zarządzenia Nr 323/2011/2012 Rektora Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu z dnia 3 lutego 2012 r. w sprawie ankiet wraz z zasadami ich opracowywania, przeprowadzania oraz publikowania ich wyników, wyniki ankiet są uwzględniane przy okresowej ocenie nauczyciela akademickiego i w wewnętrznym systemie doskonalenia jakości kształcenia. Wyniki są dostępne Władzom Wydziału, Instytutu, ocenianym pracownikom oraz Wydziałowej Radzie Studentów. Zbiorcze wyniki ankiet dyskutowane są na posiedzeniach rad instytutów oraz Rady Wydziału. Ponadto niektóre instytuty przeprowadzają również własną ankietę oceny pracowników naukowych wśród studentów. W trakcie wizytacji nie zaprezentowano jednak wyników tych ankiet oraz mechanizmów ich wykorzystywanie w procesie doskonalenia jakości kształcenia. W opinii

eksperta studenta warto byłoby rozważyć umożliwienie bardziej powszechnego dostępu do raportów z przeprowadzonych badań i wniosków z nich płynących, tak, by studenci mieli poczucie skutecznego funkcjonowania tego elementu wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia.

Ogólną ocenę studentów na temat jakości kształcenia bada się za pomocą ankiety ogólnoakademickiej. Umieszczana jest ona w systemie USOS, udział w niej jest dobrowolny, odbywa się corocznie. 10 lipca 2012 r. zakończyła się trzecia edycja tych badań.

Ankieta zawiera pytania na temat organizacji i prowadzenia zajęć, konstrukcji programu, udziału zajęć warsztatowych, laboratoryjnych, terenowych i do wyboru, organizacji studiów, dostępności informacji on-line, warunków studiowania, funkcjonowania administracji uczelni, ankiet do ocen prowadzących zajęcia, problemów z zaliczeniami ECTS/ efektów kształcenia/ MOST/ ERASMUS, wymiany zagranicznej, złych praktyk: nieinformowania o nieobecności, nieodrabiania zajęć, obrażania lub dyskryminacji. Za szczególnie pozytywny należy uznać fakt, iż szczegółowe opracowanie wyników ankiet jest dostępne na stronie Biura Rady Jakości Kształcenia, mają więc do niego dostęp zarówno studenci, jak i absolwenci oraz kandydaci na studia. Należy zauważyć, iż udział w tych ankietach nie jest powszechny – mimo dostępności ankiety w systemie USOS, w badaniu w 2012 r. wzięło udział 4964 studentów studiów stacjonarnych, w tym 694 studentów Wydziału, co stanowi 22% studentów Wydziału, oraz 1555 (197 studentów Wydziału) studentów niestacjonarnych, co stanowi 16% tych studentów na Wydziale. Zdaniem studentów obecnych na spotkaniu w trakcie wizytacji kwestionariusz ankiety jest ogólny i długi, a jej celem jest rankingowanie Wydziałów UAM. W ocenie eksperta studenta pożądane byłoby podjęcie działań promujących udział w ankiecie, jak również wskazać działania korygujące i doskonalone podejmowane w jej wyniku, tak, by studenci mieli poczucie, że ich opinia ma wpływ na to, co dzieje się w Wydziale. W ocenie studentów przyjęte przez Wydział metody można ocenić pozytywnie. Rozwiązania zawierają opinię studentów. Z badań sporządzane są szczegółowe analizy, z których część jest dostępna na stronie internetowej Uniwersytetu. Pożądane byłoby podjęcie działań promujących udział studentów w badaniach. Szczególnie istotne jest wskazywanie działań naprawczych podjętych przez Władze Wydziału, tak, by studenci mieli poczucie, że ich głos jest respektowany.

Doktoranci i słuchacze studiów podyplomowych jedynie w niewielkim stopniu uczestniczyli dotychczas w procesie oceny nauczycieli akademickich. W odniesieniu do tych dwóch poziomów studiów ankiety prowadzone były jedynie w niektórych instytutach. Obecnie w związku z wejściem w życie zarządzenia Rektora UAM z 3.02.2012 w sprawie ankiet wraz z zasadami ich opracowywania, przeprowadzania oraz publikowania ich wyników, Wydział został zobowiązany do przeprowadzania takich ankiet również na studiach III stopnia i studiach podyplomowych. Niezależnie od powyższego studenci i doktoranci mają możliwość wyrażenia swoich opinii na temat jakości odbywanych zajęć jako całości w ramach Uczelnianej Ankiety Oceny Jakości Kształcenia. Pracownicy naukowo-dydaktyczni obecni na

spotkaniu z zespołem wizytującym ogólnie krytycznie odnosili się do ankiet oceny zajęć dydaktycznych.

Narzędziem wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia w obszarze doskonalenia jakości kadry naukowo-dydaktycznej są hospitacje zajęć. Prowadzone one są w poszczególnych instytutach w oparciu o określone procedury. Hospitacje odbywają się w trybie obowiązkowym lub interwencyjnym. Co do zasady hospitacje obowiązkowe dotyczą zajęć prowadzonych przez doktorantów oraz pracowników naukowych ze stopniem doktora. Hospitacje interwencyjne podejmowane są w momencie pojawienia się sygnałów o ewentualnych nieprawidłowościach. Z przeprowadzonych hospitacji sporządza się stosowne sprawozdania, które są następnie podstawą formułowania działań projakościowych. Brakuje jednak w tym obszarze spójnych rozwiązań systemowych zunifikowanych dla wszystkich instytutów. Mając to na uwadze Wydziałowy Zespół ds. Zapewnienia Jakości Kształcenia opracował niedawno stosowne zalecenia. Zakładają one m.in. iż hospitacje obowiązkowe muszą się odbywać nie rzadziej, niż raz w trakcie roku akademickiego w przypadku pracowników ze stopniem doktora oraz raz w ciągu semestru w przypadku doktorantów. Proces ten nie obejmuje natomiast samodzielnych pracowników naukowych.

Wydziałowy Zespół ds. Zapewnienia Jakości Kształcenia przygotował również zalecenia w zakresie polityki kadrowej WNS obejmujące rekomendacje dla osób przeprowadzających ocenę okresową pracowników, opracowujących mechanizmy wsparcia dla pracowników oraz dokonujących obsady zajęć dydaktycznych. Wydział Nauk Społecznych UAM realizuje politykę kadrową ukierunkowaną na stały rozwój naukowy pracowników. Znajduje to swoje potwierdzenie w danych liczbowych dotyczących liczby awansów naukowych na przestrzeni ostatnich lat.

g)

Władze Wydziału Nauk Społecznych podejmują działania zmierzające do stałego podnoszenia poziomu naukowego prowadzonych badań oraz rozwoju naukowego pracowników. Służą temu takie narzędzia jak: finansowanie projektów badawczych, stypendiów naukowych, staży naukowych, udziału w konferencjach i szkoleniach, zakup sprzętu niezbędnego do prowadzenia badań. Wydział i jego poszczególne jednostki organizacyjne aktywnie włączają w realizowane badania doktorantów. Nad zgodnością prowadzonych badań z obszarem wiedzy, w jakim prowadzone są studia czuwają kierownicy poszczególnych jednostek organizacyjnych. Bieżące kwestie związane z rozwojem naukowym oraz badaniami naukowymi dyskutowane są na posiedzeniach instytutów.

Wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia zawiera mechanizmy weryfikacji oceny poziomu prowadzonych badań naukowych. Służą temu takie działania jak coroczne sprawozdania pracowników naukowych oraz tworzone na ich podstawie rankingi, które podawane są do publicznej wiadomości. Należy bardzo wysoko ocenić te działania. Ranking ma wpływ na podział środków na badania naukowe. Finansowanie badań odbywa się w

oparciu o przejrzyste reguły. Ponadto w procesie awansu zawodowego władze Wydziału uwzględniają w przeważającej mierze kryterium rozwoju naukowego danej osoby.

h)

Wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia obejmuje zakresem swojego działania obszar weryfikacji i oceny zasobów materialnych. Wydział Nauk Społecznych na bieżąco weryfikuje zasoby materialne, w tym infrastrukturę dydaktyczną i naukową. Poszczególne instytuty opracowały stosowne procedury w tym zakresie. Nauczyciele akademicy mogą zgłaszać dyrektorom instytutów swoje uwagi dotyczące ewentualnej konieczności zakupu nowego sprzętu, modernizacji już wykorzystywanego, jak również ogólnego wyposażenia sal i pomieszczeń naukowo-dydaktycznych. Wysoko należy ocenić włączanie w proces oceny bazy naukowo-dydaktycznej studentów, którzy za pośrednictwem badań ankietowych (m.in. ankieta „Badanie zadowolenia ze studiowania i życia studenckiego”). Problematyka infrastruktury Wydziału jest również przedmiotem dyskusji w trakcie spotkań władz dziekańskich z samorządem studentów.

W opinii studentów i doktorantów wsparcie administracyjne, społeczne i socjalne udzielane przez Uczelnię i Wydział zaspokaja ich potrzeby. Wewnętrzny system zapewnienia i doskonalenia jakości kształcenia uwzględnia mechanizmy pozwalające na określenie, w jakim stopniu formy udzielanego wsparcia zaspokajają potrzeby zainteresowanych, a w konsekwencji wskazanie obszarów wymagających poprawy. Na wyróżnienie zasługują badania prowadzone w tym zakresie przez Uczelnię, Wydział i samorząd studentów, które dotyczą poziomu zadowolenia m.in. z pracy dziekanatów i sekretariatów poszczególnych instytutów oraz stanu kampusu akademickiego. Na Uczelni prowadzi działalność Konsultant Procesu Studiowania oraz Studentów UAM, a także Pełnomocnik Rektora ds. Osób Niepełnosprawnych.

Pracownicy Dziekanatu i jego funkcjonowanie podlegają ocenie za pośrednictwem kwestionariusza ankiety „Przyjazny dziekanat”, dystrybuowanego przez Parlament Samorządu Studentów UAM. Jak wynika z Raportu dostępnego na stronie Parlamentu Studentów w badaniach ankietowych wzięło udział 7,2% studentów Wydziału, zatem można uznać, iż ich wyniki nie są miarodajne. Studenci obecni na spotkaniu w trakcie wizytacji i biorący udział w tym badaniu, pozytywnie ocenili budowę ankiety oraz gwarancję anonimowości. Pożądanym byłoby podjęcie szerszych działań zachęcających do udziału w tym badaniu, gdyż w chwili obecnej element ten można uznać jako wykorzystany w niepełnym zakresie.

Ankieta ogólnouniwersytecka dotycząca zadowolenia ze studiowania zawiera pytania odnoszące się do oceny, jednak jej zwrotność nie jest duża. Mając na uwadze pewne zastrzeżenia studentów zgłoszone przez studentów WNS w trakcie wizytacji w odniesieniu do wyposażenia niektórych sal dydaktycznych, pożądane byłoby wprowadzenie metod pozwalających w większym stopniu na weryfikację stopnia zadowolenia z realizacji programu

kształcenia pod kątem infrastruktury dydaktycznej i naukowej. Doktoranci na spotkaniu w trakcie wizytacji zapewniali o możliwości bezpośredniego zgłaszania uwag do kierownika studiów doktoranckich lub do przedstawicieli w odpowiednich organach wydziału. W ocenie eksperta studenta oraz eksperta doktorantów rozwiązania przyjęte przez Wydział w zakresie zasięgania opinii studentów i doktorantów dotyczących zasobów materialnych, w tym infrastruktury dydaktycznej i naukowej, a także środki wsparcia dla studentów są odpowiednie. Studenci i doktoranci mają możliwość ogólnej oceny bazy dydaktycznej, zaś ich przedstawiciele mogą uczestniczyć w opracowywaniu i przyjmowaniu dokumentów regulujących środki wsparcia dla studentów i doktorantów. Środki wsparcia dla studentów i doktorantów są regulowane takimi dokumentami jak Regulamin Studiów, Regulamin Pomocy Materialnej, uchwały Senatu czy Rady Wydziału. Część z tych aktów powstaje w porozumieniu z samorządem studenckim oraz samorządem doktorantów, są również przyjmowane przez gremia, w których studenci i doktoranci mają swoich przedstawicieli.

i)

W Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza oraz na Wydziale Nauk Społecznych funkcjonują mechanizmy wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia pozwalające na efektywne gromadzenie, analizowanie i wykorzystywanie informacji w zapewnieniu jakości kształcenia. Na tym tle na wyróżnienie zasługują działania Rady ds. Jakości Kształcenia oraz Biuro Jakości Kształcenia, które sukcesywnie gromadzą dane z poszczególnych wydziałów oraz wyniki analiz prowadzonych na poziomie uczelni, dokonują ich opracowania, analizy oraz przekazania wyników kompetentnym podmiotom. Wartą podkreślenia jest również praktyka publikowania wybranych wyników badań na stronie internetowej. Analogiczną rolę na Wydziale Nauk Społecznych pełni Komisja ds. Jakości Kształcenia. Pewnym mankamentem na poziomie wydziałowym są mało efektywne procedury przepływu informacji pomiędzy poszczególnymi instytutami, w szczególności w zakresie dobrych praktyk. RJK i WJK przekazują sprawozdania ze swojej działalności odpowiednio Senatowi UAM i Radzie Wydziału WNS.

j)

Bieżące informacje dotyczące procesu kształcenia na studiach I i II stopnia, doktoranckich oraz podyplomowych publikowane na stronach internetowych Uczelni, Wydziału i poszczególnych jednostek organizacyjnych. Są również dostępne w gablotach informacyjnych na Wydziale.

Publikowane informacje są zróżnicowane zarówno w odniesieniu do poziomu studiów, jak również instytutu. W praktyce nie wszyscy studenci, doktoranci i słuchacze studiów podyplomowych mają dostęp do opisu zakładanych efektów kształcenia oraz bieżących informacji związanych z procesem kształcenia. Pomimo tego mankamentu studenci i doktoranci ogólnie pozytywnie ocenili dostęp do informacji na Uczelni i Wydziale.

W ocenie eksperta studenta stosowane na WNS rozwiązania dotyczące publicznego dostępu do aktualnych i obiektywnie przedstawionych informacji o programach studiów, zakładanych efektach kształcenia, organizacji i procedurach toku studiów należy ocenić pozytywnie. Wszelkie informacje i aktualności publikowane są na stronie internetowej Wydziału oraz w postaci ogłoszeń na tablicach informacyjnych. Na stronie internetowej Wydziału studenci mają dostęp do wzorów pism i formularzy związanych z tokiem studiów. Pytanie dotyczące oceny systemu informacyjnego jest zawarte w ankiecie ogólnoakademickiej, wymagania w tym zakresie są zawarte również w Regulaminie Studiów (obligujące Dziekana do umieszczania informacji o procedurach toku studiów na stronie internetowej). W Uczelni funkcjonuje także system USOS będący źródłem informacji o toku studiów oraz aktualnych informacji o planach zajęć.

Podobną ocenę dostępności informacji sformułował ekspert doktorant. Doktoranci otrzymują wszelkie informacje związane z tokiem, organizacją studiów oraz programem kształcenia bezpośrednio w dziekanacie, są one także dostępne na stronach internetowych Wydziału. Doktoranci nie zgłaszają żadnych problemów związanych z tymi kwestiami. Obsługa prawna jest oceniana pozytywnie i jest dla nich przejrzysta i zrozumiała. Weryfikacja dostępu do wymienionych informacji odbywa się za pomocą ankietyzacji przeprowadzanej na wydziale.

Należy jednak zauważyć, iż na wizytowanym Wydziale brak jest procedur wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia, badających dostępność i aktualność podawanych informacji.

Uczelnia i Wydział posiadają mechanizmy przeciwdziałania zjawiskom patologicznym. Opierają się one przede wszystkim na bieżącym kontakcie nauczycieli akademickich i władz dziekańskich ze studentami, doktorantami i słuchaczami studiów podyplomowych. W Uczelni obowiązuje kodeks etyki studenta oraz kodeks etyki doktoranta. Za naruszenie przepisów obowiązujących w uczelni pracownicy, studenci i doktoranci podlegają odpowiedzialności dyscyplinarnej.

Studenci i doktoranci mają możliwość zgłaszania wszelkich problemów bezpośrednio do dziekanatów (studenci podkreślali bardzo dobry kontakt z pracownikami dziekanatów) lub na posiedzeniach organów Wydziału, w których uczestniczą. Brakuje jednak ujednoliconych zasad postępowania w sytuacjach patologicznych. Powstawaniu plagiatów przeciwdziałać ma nadzór opiekuna naukowego oraz wprowadzone w poszczególnych jednostkach organizacyjnych zasady przygotowywania prac licencjackich i magisterskich. Uczelnia wprowadziła procedury antyplagiatowe, które ocenione zostały pozytywnie przez zewnętrzną firmę konsultingową.

Uczelnia i Wydział Nauk Społecznych dokonują systematycznej oceny efektywności funkcjonowania wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia i podejmują na tej podstawie działania naprawcze i doskonalące. RJK przeprowadza corocznie badania ankietowe wśród nauczycieli akademickich, studentów, doktorantów oraz pracowników administracji dotyczące ich oceny odnoszącej się do poszczególnych obszarów procesu zapewnienia jakości kształcenia. Badania te obejmują m.in. ogólną ocenę jakości kształcenia, poziom merytoryczny i sposób prowadzenia zajęć, organizację procesu studiowania, dobre i złe praktyki w UAM. Poszczególne wydziały zobowiązane są do opracowania i przedstawienia, co dwa lata, raportu samooceny uwzględniającego propozycje działań doskonalących. Raport samooceny obejmuje ocenę własną wydziałów w zakresie: programów kształcenia, metod kształcenia i oceniania, organizacji studiów, systemów informatycznych, kadry nauczającej, warunków technicznych realizacji programu kształcenia, form promocji i oceny jakości kształcenia. Dostrzegalnym mankamentem na Wydziale Nauk Społecznych jest brak dbałości niektórych jednostek organizacyjnych w wypełnianiu arkusza samooceny. Na podstawie wyników ankiet oraz raportów samooceny wydziałów RJK przygotowuje rekomendacje w poszczególnych obszarach procesu kształcenia. Wyniki prowadzonych prac publikowane są na stronie internetowej RJK oraz podawane do wiadomości dziekanów i przewodniczących wydziałowych zespołów ds. oceny jakości kształcenia. W każdym kolejnym cyklu badania jakości kształcenia analizowany jest stopień wdrażania proponowanych zmian. Na podstawie rekomendacji RJK, Wydziałowa Komisja ds. Jakości Kształcenia WNS opracowała zalecenia dla poszczególnych instytutów oraz jednostek ogólnowydziałowych. Pewną niedoskonałością tego systemu jest jednak brak mechanizmów wywierania realnego wpływu na dokonywane zmiany projakościowe. Władze dziekańskie ani Wydziałowa KJK nie posiadają narzędzi pozwalających na egzekwowanie wdrożenia poszczególnych zaleceń (z poszanowaniem autonomii poszczególnych jednostek organizacyjnych). Usprawnienia wymaga również, wspomniany uprzednio, system przepływu informacji pomiędzy poszczególnymi instytutami.

Uczelnia i Wydział wykorzystują wyniki ocen jakości kształcenia dokonanych przez PKA w procesie doskonalenia jakości kształcenia oraz weryfikacji prawidłowości funkcjonowania systemu zapewnienia jakości kształcenia w jednostce. Zalecenie powizytacyjne PKA zostały w pełni wdrożone w odniesieniu do obszarów wymagających poprawy. Jednocześnie działania te miały charakter rozwiązań systemowych, a nie jedynie doraźnych działań.

Pomimo pewnych niedoskonałości należy podkreślić, iż w zakresie procedur oceny efektywności wewnętrznego systemu zapewniania jakości oraz wykorzystania jej wyników do doskonalenia polityki zapewniania jakości i budowy kultury jakości, system zasługuje na ocenę wyróżniającą. Udoskonalenia wymagają mechanizmy umożliwiające egzekwowanie formułowanych rekomendacji.

Załącznik nr 4 Funkcjonowanie wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia

Ocena końcowa 2 kryterium ogólnego: w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

- 1) Struktury zarządzania jakością kształcenia w UAM oraz WNS spełniają kryteria uznania za system. Podział kompetencji pomiędzy poszczególne podmioty jest przejrzysty i umożliwia efektywne podejmowanie działań. Doprecyzowania wymaga podział kompetencji pomiędzy organami wydziałowymi i instytutowymi. Konieczne jest również usprawnienie systemu przepływu informacji pomiędzy poszczególnymi wewnętrznymi jednostkami organizacyjnymi Wydziału. Interesariusze wewnętrzni są dobrze reprezentowani w uczelnianych i wydziałowych organach wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia. Udział przedstawicieli otoczenia społeczno-gospodarczego oraz absolwentów w procesie doskonalenia jakości kształcenia był dotychczas nieznaczny i miał charakter niesformalizowany.
- 2) Funkcjonujący na Wydziale Nauk Społecznych UAM system zapewnienia jakości kształcenia obejmuje wszystkie rodzaje i kierunki studiów. Dostrzegalna jest jednak znaczna dysproporcja działań (sformalizowanych i niesformalizowanych) podejmowanych w celu podnoszenia jakości kształcenia na poszczególnych poziomach studiów. Wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia uwzględnia, choć w różnym stopniu, wszystkie czynniki wpływające na jakość kształcenia. Ogólnie pozytywnie można ocenić kompleksowość wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia.
 - a) Na Wydziale Nauk Społecznych funkcjonują mechanizmy i procedury pozwalające na ocenę stopnia realizacji efektów kształcenia na prowadzonych studiach. Można pozytywnie ocenić dobór procedur i narzędzi służących powyższej ocenie, a także kryteriów i metod tej oceny. Na Wydziale nie były dotychczas jednak prowadzone pogłębione analizy dotyczące tego obszaru.
 - b) Dotychczasowy udział przedstawicieli otoczenia społeczno-gospodarczego w procesie tworzenia efektów kształcenia oraz programu studiów na studiach I i II stopnia (studiach jednolitych) oraz studiach doktoranckich był minimalny i miał charakter reaktywny. Wydział Nauk Społecznych jest dopiero w fazie opracowywania koncepcji współpracy z pracodawcami, w tym włączania ich w proces definiowania efektów kształcenia na prowadzonych studiach oraz tworzenia ich programów. Dostrzegalny jest wpływ pracodawców na efekty kształcenia na niektórych studiach podyplomowych realizowanych na Wydziale.
 - c) Narzędzia i procedury monitorowania losów zawodowych absolwentów Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu są dopiero tworzone. Dotychczasowe działania w tym zakresie należy określić jako niewystarczające i uniemożliwiające prowadzenie kompleksowych analiz.
 - d) Na Wydziale Nauk Społecznych prowadzona jest bieżąca analiza planów i programów nauczania na studiach I i II stopnia (studiach jednolitych), a jej wyniki są podstawą dokonywania korekt programów kształcenia. Wewnętrzny system zapewnienia

jakości kształcenia nie przewiduje jednak procedur okresowego monitorowania i aktualizacji programów kształcenia na studiach III stopnia oraz analizy prawidłowości i skuteczności wprowadzonych zmian. W odniesieniu do studiów podyplomowych zauważalny jest brak ujednoliconych narzędzi i procedur analiz w tym obszarze pomimo funkcjonowania dobrych zwyczajów w niektórych jednostkach.

- e) Wydział posiada nieliczne mechanizmy oceny zasad oceniania studentów, doktorantów i słuchaczy studiów podyplomowych. W systemie zapewnienia jakości kształcenia brakuje mechanizmów umożliwiających weryfikację poprawności doboru metod weryfikacji efektów kształcenia do zakładanych efektów.
- f) Jednostka posiada procedury i narzędzia służące ocenie jakości kadry dydaktycznej. W proces tej oceny włączani są studenci i doktoranci oraz w mniejszym stopniu słuchacze studiów podyplomowych.
- g) Wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia nie zawiera formalnych mechanizmów weryfikacji wyników oceny poziomu prowadzonych badań naukowych. Niemniej jednak bardzo wyraźna jest dbałość o jakość badań i stały rozwój naukowy pracowników.
- h) Wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia obejmuje zakresem działania obszar weryfikacji i oceny zasobów materialnych. Uwzględnia on mechanizmy pozwalające na określenie w jakim stopniu formy udzielanego wsparcia zaspokajają potrzeby zainteresowanych, a w konsekwencji określenie obszarów wymagających poprawy.
- i) W Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza oraz na Wydziale Nauk Społecznych funkcjonują mechanizmy wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia pozwalające na efektywne gromadzenie, analizowanie i wykorzystywanie informacji w zapewnieniu jakości kształcenia.
- j) Dostęp do aktualnie i obiektywnie przedstawionych informacji o studiach na Wydziale Nauk Społecznych można ocenić pozytywnie. Brak jest jednak procedur wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia, badających dostępność i aktualność podawanych informacji.

Uczelnia i Wydział posiadają mechanizmy przeciwdziałania zjawiskom patologicznym.

3) Uczelnia i Wydział Nauk Społecznych dokonują systematycznej oceny efektywności funkcjonowania wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia i podejmują na tej podstawie działania naprawcze i doskonalące. Pomimo pewnych niedoskonałości należy podkreślić, iż ten aspekt funkcjonowania wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia zasługuje na ocenę wyróżniającą.

3. Spójność stosowanego w jednostce opisu celów i efektów kształcenia na oferowanych studiach doktoranckich i podyplomowych oraz sprawność i wiarygodność systemu weryfikującego i potwierdzającego ich osiągnięcie.

1)

Na Wydziale Nauk Społecznych prowadzone są cztery studia doktoranckie: dwa w dziedzinie nauk humanistycznych – Wydziałowe Studium Doktoranckie w dziedzinie nauk humanistycznych w dyscyplinie kulturoznawstwo oraz w Instytucie Filozofii – w dyscyplinie filozofia oraz dwa w dziedzinie nauk społecznych – W Instytucie Psychologii w dyscyplinie psychologia oraz w Instytucie Socjologii – w dyscyplinie socjologia. Wszystkie studia doktoranckie są prowadzone w formie stacjonarnej i niestacjonarnej.

Programy kształcenia na studiach doktoranckich są zgodne z wytycznymi zawartymi w Uchwale nr 305/2012 Senatu UAM z dnia 30 kwietnia 2012 r. w sprawie wytycznych dla rad podstawowych jednostek organizacyjnych dotyczących kształcenia na studiach doktoranckich i zostały sporządzone w oparciu o jednolity wzór zawierający opis: zakładanych efektów kształcenia, sposobów działań prowadzących do uzyskania zakładanych efektów, metod oceniania uzyskanych efektów kształcenia oraz określenie liczby punktów ECTS.

Generyczne efekty kształcenia dla studiów doktoranckich zakładają uzyskanie przez absolwenta zaawansowanej najnowszej ogólnej wiedzy teoretycznej i metodologicznej na poziomie światowym w zakresie dziedziny i dyscypliny, w której prowadzone są studia oraz specjalistycznej wiedzy szczegółowej w zakresie dyscypliny/specjalizacji, w obrębie której przygotowywania jest rozprawa doktorska, a także zdobycie umiejętności rozwiązywania złożonych problemów naukowych z wykorzystaniem prawidłowo stosowanej metodyki badawczej, przygotowania publikacji naukowej oraz uczestniczenia w komunikacji naukowej. Efekty kształcenia związane z kompetencjami społecznymi zakładają ukształtowanie u absolwenta postaw właściwych dla roli uczonego, a związanych z twórczym i krytycznym stosunkiem do uprawianej dyscypliny i otaczającej rzeczywistości, odpowiedzialnością, umiejętnością samooceny i współdziałania.

Wśród zakładanych efektów kształcenia uwzględniona została również umiejętność stosowania nowoczesnych metod i technik prowadzenia zajęć dydaktycznych. Komplementarne w stosunku do zajęć rozwijające umiejętności dydaktyczne są praktyki w formie prowadzenia zajęć dydaktycznych lub współuczestniczenia w ich prowadzeniu przez doktorantów.

Za ocenę programu studiów pod kątem możliwości realizacji założonych efektów kształcenia odpowiadają Rady Instytutów. Z analizy ramowego programu studiów doktoranckich wynika, iż sposób realizacji programu studiów doktoranckich umożliwia osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia przez doktorantów. Efekty kształcenia związane z wiedzą doktorant uzyskuje na wykładach fakultatywnych (prowadzone w ramach UAM i w poszczególnych jednostkach) oraz na seminariach organizowanych w jednostce prowadzącej

studia a także w ramach grup badawczych. Umiejętności z zakresu metodyki badawczej uzyskiwane są przez doktorantów w trakcie pracy nad rozprawą doktorską, poprzez uczestniczenie w pracach zespołów badawczych, umiejętność uczestniczenia w komunikacji naukowej jest uzyskiwana poprzez przygotowywanie publikacji, raportów z badań, wystąpień na konferencjach (np. w planie studiów doktoranckich w dyscyplinie psychologia przewidziane jest na II roku seminarium instytutowe poświęcone przygotowaniu plakatu naukowego oraz wystąpienia konferencyjnego). Doktoranci mają też zajęcia przygotowujące ich do sporządzenia wniosku o finansowanie projektu badawczego. Modułowi zajęć fakultatywnych przyporządkowano w ramowym programie studiów doktoranckich 12 punktów ECTS, obejmuje on zajęcia rozwijające umiejętności dydaktyczne, wykłady do wyboru z dziedziny, z której prowadzone są badania naukowe lub dziedzin pokrewnych, wykłady do wyboru z dziedziny innej niż ta, w której prowadzone są badania naukowe. Takie rozwiązanie systemowe, pozwala doktorantom na integrowanie dyscyplin wydziałowych i sięganie po wiedzę oraz metodologię innych nauk, stosownie do ich zainteresowań badawczych doktorantów. Moduł zajęć fakultatywnych został dobrany prawidłowo.

Dokonanie analizy możliwości osiągnięcia przez doktorantów efektów kształcenia w obrębie poszczególnych przedmiotów nie jest możliwe, ze względu na to, że dla przedmiotów tych nie zostały opracowane sylabusy. Zespół oceniający zaleca uzupełnienie dokumentacji programu kształcenia na studiach doktoranckich w tym zakresie.

W ocenie eksperta doktoranta WNS zapewnia doktorantom dostęp do szerokiej oferty przedmiotów, które umożliwiają rozwój zarówno w aspektach związanych z pracą badawczą, jak również w zakresie kompetencji społecznych. W programach studiów zawarte są treści związane z nowoczesną metodyką prowadzenia badań, dla doktorantów będących obecnie na pierwszym roku przygotowano również kursy pedagogiczne. Odbývają się również zajęcia z zakresu emisji głosu. Zarówno w przypadku przedmiotów realizowanych w ramach studiów doktoranckich jak i efektów kształcenia, przy ich opracowywaniu uczestniczyli doktoranci. Konsultacje odbywały się głównie poprzez kierowników studiów doktoranckich. Dla doktorantów w ramach przedmiotów fakultatywnych dostępne są liczne przedmioty ogólnouniwersyteckie oraz wydziałowe. Sami doktoranci nie zgłaszają uwag zarówno co do ich tematyki jak i ogólnej liczby. Prowadzący również są wysoko oceniani.

Instytut Filozofii oraz Instytut Kulturoznawstwa zapewniają doktorantom udział w badaniach naukowych odpowiednich dla kierunku studiów i tematu pracy doktorskiej. W tym zakresie doktoranci mają możliwość uczestniczenia w zespołach badawczych, przede wszystkim poprzez udział w seminariach doktoranckich i zakładowych, a także w ogólnopolskich i międzynarodowych konferencjach, otrzymują granty wewnętrzne i zewnętrzne, nawet międzynarodowe. Można odnotować stypendia i staże międzynarodowe (np. Fundacji Fulbrighta). Owocem tego są liczne publikacje o zasięgu lokalnym, ogólnopolskim i międzynarodowym, udokumentowane zestawieniami publikacji za ostatnie 5 lat doktorantów filozofii i kulturoznawstwa. Potwierdzeniem osiągnięć doktorantów są także indywidualne sprawozdania składane po ukończeniu kolejnych lat studiów. Osiągnięcia

te są indywidualnie zróżnicowane, ale dowodzą możliwości, jakie Instytuty i Wydział stwarzają. Widać, że niektóre projekty badawcze mają charakter grupowy. Doktoranci mają też możliwość publikowania, choć ambicje niektórych doktorantów w tym zakresie nie są zaspakajane i problem ten był poruszany na spotkaniu z Zespołem Oceniającym.

Również Instytuty Psychologii oraz Socjologii wykazują dużo starań w zakresie dbałości o udział doktorantów w zespołach badawczych oraz ich udział w badaniach naukowych stosownych do dyscypliny studiów. Zestawienia (w lutym-marcu 2013 r.) sporządzone według odrębnych wzorów dla każdego instytutu (podkreślają one tak cenioną w tym środowisku specyfikę dyscypliny) dokumentują należyte przygotowywanie doktorantów do pracy o charakterze badawczo-rozwojowym, umiejętności prowadzenia badań i kompetencji społecznych w tym zakresie. Doktoranci prowadzą liczne projekty badawcze, wśród których są też grupowe projekty, realizują granty, odbywają staże naukowe (w Instytucie Socjologii dwa staże międzynarodowe) oraz bardzo licznie uczestniczą w konferencjach międzynarodowych (np. w Instytucie Socjologii – w 32), ogólnopolskich (30), lokalnych (4).

W ocenie eksperta doktoranta, doktoranci WNS są informowani o wszelkich projektach realizowanych na Wydziale i zachęcani do brania w nich czynnego udziału oraz aktywnie uczestniczą w pracy zespołów badawczych. Doktoranci otrzymują informacje na temat bieżących, realizowanych na Wydziale projektów. Uczestnictwo doktorantów w konferencjach jest dofinansowywane w ramach możliwości jednostki. Na Wydziale dokonywana jest systematyczna ocena aktywności naukowej pracowników oraz doktorantów przez władze jednostek i zespoły oceniające, gdzie jednym z kryteriów jest udział w projektach badawczych.

Podsumowując. Można stwierdzić, iż WNS UAM zapewnia doktorantom możliwość pracy naukowej w zespołach badawczych oraz udziału w badaniach naukowych w innym jednostkach. Doktoranci są traktowani jak partnerzy/pracownicy uczelni, na co zwracano uwagę na spotkaniu z Zespołem oceniającym.

WNS UAM podejmuje działania wspomagające doktorantów w przygotowaniu publikacji naukowej. W ramowym programie studiów doktoranckich jednym z zakładanych generycznych efektów kształcenia jest umiejętność napisania publikacji naukowej przyjętej do druku w czasopiśmie recenzowanym lub w formie książki. Prowadzenie samodzielnych badań naukowych przez doktorantów obejmuje również przygotowanie publikacji naukowych. Potwierdzeniem skuteczności podejmowanych działań jest aktywność publikacyjna doktorantów, np. w Instytucie Psychologii, jak wynika z zestawienia za lata 2009-2012, doktoranci opublikowali 118 prac, w tym rozdziały w monografiach, w zbiorowych publikacjach pokonferencyjnych oraz w czasopismach naukowych, np. w *Remedium*, *Wychowanie w Przedszkolu* oraz periodykach internetowych. W Instytucie Socjologii doktoranci opublikowali 277 prac, wśród których są monografie, rozdziały w pracach zbiorowych, hasła, artykuły naukowe w czasopismach. Wydział wydaje czasopisma naukowe np. internetowe czasopismo *Studia z Kognitywistyki i Filozofii Umysłu*, wydawane przez Instytut Socjologii *Roczniki Socjologii Rodziny*, redagowane przez studentów i

doktorantów Instytut Kulturoznawstwa *Perspektywy Kulturoznawcze, Studia Kulturoznawcze*, w których aktywnie publikują doktoranci.

W badanej dokumentacji prowadzenia badań i publikowania ich wyników, dotyczącej studiów doktoranckich w dziedzinie nauk humanistycznych prowadzonych na WNS UAM brakuje analizy efektów systemu wspierania badań i publikacji. Indywidualne sprawozdanie nie zastąpią obrazu (liczby i jakości) aktywności publikacyjnej doktorantów filozofii i kulturoznawstwa, aczkolwiek nie można odmówić licznym z doktorantów znakomitych osiągnięć. Doktoranci na spotkaniu z Zespołem oceniającym wskazywali na trudności z publikowaniem prac, zwłaszcza w wydawnictwach i w pracach spoza poznańskiego środowiska oraz w renomowanych czasopismach. Podkreślali potrzebę wzmocnienia pomocy opiekuna naukowego/promotora w ukierunkowaniu pracy do druku w określonym czasopiśmie. Doktoranci zwracali także uwagę na ograniczoną liczbę tytułów polskich czasopism z reprezentowanych dyscyplin badawczych, co powoduje dużą konkurencję w ubieganiu się o możliwość publikacji.

W ocenie eksperta doktoranta WNS UAM wspiera i mobilizuje doktorantów do publikowania, jednocześnie weryfikuje i ocenia ten rodzaj aktywności naukowej za pośrednictwem sprawozdań składanych corocznie przez doktorantów. Liczba i jakość publikacji naukowych jest również jednym z kryteriów oceny doktorantów oraz pracowników Wydziału. Jednostka finansuje publikacje w zewnętrznych czasopismach.

Zajęcia na studiach doktoranckich w dziedzinie nauk humanistycznych (filozofia, kulturoznawstwo) prowadzi kadra nauczycieli akademickich, dla których uczelnia stanowi podstawowe miejsce pracy. Jednostka korzysta zatem wyłącznie z własnej kadry naukowo-dydaktycznej, posiadającej wysokie kompetencje w zakresie dyscyplin studiów, będącej w pełni do jej dyspozycji. Na studiach doktoranckich z zakresu filozofii pracuje 25 osób, w tym 11 profesorów, 11 doktorów habilitowanych i 3 doktorów, w tym filozofowie – 24, socjolog – 1. Na studiach wydziałowych w dyscyplinie kulturoznawstwo pracuje 14 osób, w tym 9 profesorów, 3 doktorów habilitowanych i 2 doktorów. Struktura kompetencji kadry kulturoznawczej rozkłada się następująco: filozofia – 7, nauki o sztuce – 1, literaturoznawstwo – 1, socjologia – 1, nauki o poznaniu i komunikacji – 4. Wykłady, seminaria zakładowe i seminaria doktoranckie prowadzone są przez pracowników ustalonych w ramach porozumienia między opiekunem i doktorantem, co odpowiada relacji zainteresowań badawczych i kompetencji opiekuna naukowego.

Również dla wszystkich nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia na studiach doktoranckich w dziedzinie nauk społecznych (psychologia, socjologia), uczelnia stanowi podstawowe miejsce pracy. Na studiach doktoranckich w dyscyplinie psychologia prowadzi zajęcia 15 nauczycieli akademickich, w tym 8 profesorów, 5 doktorów habilitowanych i 2 doktorów – 12 z nich reprezentuje dyscyplinę psychologia. Na studiach z zakresu socjologii zajęcia prowadzi 17 nauczycieli akademickich, w tym 6 profesorów i 11 doktorów habilitowanych reprezentujących dyscyplinę socjologia. Wykłady, seminaria i seminaria doktoranckie prowadzone są przez pracowników wybranych przez słuchaczy, przy czym

doktoranci mają możliwość wcześniejszego poznania samodzielnych pracowników Instytutu Socjologii i zakresu ich zainteresowań naukowych.

W ocenie Zespołu kwalifikacje kadry dydaktycznej prowadzącej zajęcia na studiach doktoranckich są w pełni zgodne z dyscyplinami, w których studia są prowadzone oraz z efektami kształcenia zakładanymi dla studiów doktoranckich. Dostrzegalna jest dbałość o to, by zajęcia były prowadzone przez pracowników o najwyższych kwalifikacjach są to w przeważającej większości samodzielni pracownicy nauki oraz by zajęcia były zgodne z ich specjalnością naukową.

2)

WNS UAM ma rozbudowaną ofertę studiów podyplomowych, jednak wiele z nich nie zostało uruchomionych w roku akademickim 2012/2013. Zgodnie z Raportem samooceny (s. 50 i n.) w roku akademickim 2012/2013 prowadzono dwa z dziewięciu studiów podyplomowych. Studia podyplomowe prowadzone są przez poszczególne instytuty WNS, z wyjątkiem studiów MBA – Zarządzania Szkołą Wyższą, które prowadzone są organizacyjnie przez Instytut Kulturoznawstwa jako studia międzyuczelniane i interdyscyplinarne. W większości studia podyplomowe mają charakter dokształcający i trwają od 2 do 4 semestrów. Jedynie studia podyplomowe *Etyka dla nauczycieli* (nabór odroczony) oraz są studiami kwalifikacyjnymi.

Ze względu na różne perturbacje związane z koniecznością odraczania naboru na studia podyplomowe lub niemożności ich uruchomienia z powodu braku dostatecznej liczby kandydatów oraz nakładających się na to zmian we przepisach prawnych dotyczących studiów podyplomowych, w obrębie prowadzonych na WNS studiów podyplomowych można zauważyć znaczne zróżnicowanie form organizacji i realizacji studiów. Zgodnie z Raportem samooceny „Studia powołane w ostatnich latach mają sformułowane efekty kształcenia i program zbudowany o najnowsze standardy. Studia starsze otrzymały dwuletni okres przejściowy na dostosowanie swojej organizacji, funkcjonowania, efektów kształcenia i programów do obowiązujących obecnie przepisów” (s. 52). Dotychczas działające studia funkcjonowały na innej podstawie. W trakcie wizytacji nie przedłożono do oceny programów studiów podyplomowych obecnie nierealizowanych. Zespół oceniający nie dokonywał zatem systematycznej oceny studiów podyplomowych, na które nabór odroczono lub zawieszono w roku akademickim 2012/2013.

W zakresie nauk humanistycznych w roku akademickim 2012/2013 nie były prowadzone żadne studia podyplomowe. Instytut Filozofii ma w swojej ofercie studia podyplomowe w zakresie etyki i etyki nauczycielskiej, które były już prowadzone, aktualnie z odroczonym naborem na rok akademicki 2013/2014. Studia podyplomowe z komunikacji międzykulturowej nie zostały uruchomione. W Instytucie Kulturoznawstwa były prowadzone podyplomowe w zakresie wiedzy o kulturze, jednak w bieżącym roku akademickim są zawieszone. Zatem jedynym czynnym studium jest studium MBA, organizacyjnie związane.

WNS prowadzi studia MBA, wspólnie z Uniwersytetem Ekonomicznym w Poznaniu, (program MBA Poznań – Atlanta) oraz Wydziałem Prawa UAM. Studia kształcą menedżerów szkolnictwa wyższego. Zakładane efekty kształcenia umożliwiają słuchaczom uzyskanie nowej wiedzy i umiejętności oraz kompetencji menedżerskich niezbędnych w gwałtownie przeobrażającym się systemie szkolnictwa wyższego, które dokonują się zarówno w skali globalnej, jak i lokalnie, na polskim rynku edukacyjnym.

Studia te mają w drugiej edycji 30 słuchaczy, doskonale trafiają w zapotrzebowanie rynku. Jeden z absolwentów został nawet wybranym rektorem wyższej uczelni. Zarówno o tych studiach jak i pozostałych w ofercie można powiedzieć, że dowodzą one otwarcia na poszukiwania miejsca na rynku edukacyjnym, ale obecnie w kryzysie ekonomicznym potencjalni słuchacze oszczędzają na dokończaniu w zakresie humanistyki.

Zasady opracowania programów studiów podyplomowych reguluje Uchwała nr 285/2011/2012 Senatu Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu z dnia 30 stycznia 2012 r. w sprawie wytycznych dla rad podstawowych jednostek organizacyjnych dotyczących uchwalania programów kształcenia dla studiów wyższych, studiów podyplomowych oraz kursów dokończających.

Plan studiów podyplomowych MBA obejmuje cztery moduły kształcenia: Moduł psychologiczny, Moduł ekonomiczny i finansowy, Moduł prawny, Zarządzanie i marketing. W obrębie poszczególnych modułów przewidzianych jest od trzech do ośmiu przedmiotów. Zakres kształcenia jest w pełni zgodny z zakładanymi efektami kształcenia, są one możliwe do uzyskania w zakładanym czasie trwania studiów (4 semestry). Efekty kształcenia podlegają weryfikacji i ocenie. Większość przedmiotów kończy się pracą pisemną lub egzaminem. Studia wieńczy przygotowanie pracy dyplomowej, której celem jest rozwiązywanie rzeczywistego problemu związanego z funkcjonowaniem uczelni.

W zakresie nauk społecznych w bieżącym roku akademickim są realizowane studia podyplomowe *Pomoc Psychologiczna w Dziedzinie Seksuologii*. Wszystkie pozostałe zawieszono ze względu na trudności w rekrutacji słuchaczy. Efekty kształcenia i program studiów podyplomowych był konsultowany z takimi organizacjami i instytucjami, jak: Polskie Towarzystwo Seksuologiczne, Pracownia Psychologiczno-Seksuologiczna w Poznaniu, Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej MEDiSON w Koszalinie, Wojewódzki Szpital Neuropsychiatryczny w Kościanie, Centrum Medyczne Kształcenia Podyplomowego w Warszawie, Instytut Ekspertyz Sądowych w Krakowie, Służba więzienna. Lista ta wskazuje na to, że przy tworzeniu koncepcji kształcenia na studiach podyplomowych *Pomoc Psychologiczna w Dziedzinie Seksuologii*, kwestia zgodności efektów kształcenia z wymaganiami pracodawców była przedmiotem szczególnej troski organizatorów studiów.

Proponowany program studiów w pełni pozwala na uzyskanie nowych kwalifikacji zawodowych. W przypadku studiów podyplomowych *Pomoc Psychologiczna w Dziedzinie Seksuologii* realizowane są dwie ścieżki specjalnościowe: I – Poradnictwo i edukacja w zakresie seksuologii (PE) i II – Poradnictwo i psychoterapia w zakresie seksuologii (PP). Każda

z nich ma dwa etapy dochodzenia do nabywania nowych kwalifikacji. Pierwszy etap zapewnia nabycie uprawnień do prowadzenia diagnostyki, edukacji i terapii zgodnie z uprawnieniami wynikającymi z pełnionego zawodu, a zakończony jest świadectwem ukończenia studiów. Drugi etap to możliwość przystąpienia (psychologów, lekarzy) do egzaminu nadającego certyfikat seksuologa klinicznego PTS po spełnieniu dodatkowych warunków Regulaminu PTS. Do tego etapu słuchacz studiów jest w pełni przygotowany. Ponadto ma możliwość realizacji stażu 80 h za kolejne punkty ECTS (wersja bez stażu - 75 ECTS, wersja rozszerzona o staż - 90 ECTS). Podobnie rzecz przedstawia się ze studiami podyplomowymi w zakresie specjalizacji klinicznej, po ukończeniu których słuchacze mogą ubiegać się o certyfikat do specjalizacji w trybie określonym w par. 13 Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dn. 30.09.2002 r. w sprawie uzyskania tytułu specjalisty w dziedzinach mających zastosowanie w ochronie zdrowia. Ukończenie studiów następuje przez uzyskanie świadectwa studiów podyplomowych w zakresie specjalizacji w psychologii klinicznej.

Program kształcenia i plan studiów oraz określony czas kształcenia (trzy lub fakultatywnie cztery semestry) stwarzają słuchaczom uzyskanie zakładanych efektów kształcenia. Plan studiów przewiduje proporcjonalne obciążenie słuchaczy poszczególnymi przedmiotami. Studia kończy przygotowanie i obrona pracy dyplomowej.

Realizowane wcześniej (obecnie zawieszony nabór) studia podyplomowe *Organizacja Pomocy Społecznej i Pracy Socjalnej* o charakterze studiów dokształcających odwołują się do standardów branżowych, zgodnych z Zarządzeniem Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej (kwalifikacje pracowników socjalnych - art. 116, art. 156 ustawy o pomocy społecznej, zm. ustawy o pomocy społecznej z 16.02.2007 art. 5; kwalifikacje pracowników socjalnych wskazane ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, tekst jednolity Dz.U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1362, z późn. zm. oraz ustawą z dnia 16 lutego 2007 r. o zmianie ustawy o pomocy społecznej, Dz. U. Nr 48, poz. 320 - stan prawny obowiązujący na dzień 31 marca 2010 r., tj. w dniu wejścia w życie ostatniej nowelizacji przepisów dotyczących uprawnień do wykonywania zawodu, Dz. U. z 2010 r. Nr 40, poz. 229).

W pozostałych przypadkach uruchamianych studiów podyplomowych przez Instytuty zachodzi możliwość realizacji zakładanych efektów kształcenia, które mają służyć pogłębianiu i aktualizacji wiedzy. Również zostają spełnione standardy wykonywania zawodu nauczycielskiego w przypadku Kursu Dokształcającego w Zakresie Przygotowania Pedagogicznego, które słuchaczom nadaje kwalifikacje pedagogiczne niezbędne do pracy w systemie oświaty (por. zarządzenie nr 37/2008/2009 Rektora UAM w Poznaniu z 3.03.2009 r.)

Zgromadzona i przedstawiona dokumentacja studiów podyplomowych, jak również przeprowadzone rozmowy ze słuchaczami studiów, ich opiekunami oraz absolwentami, poświadczają zgodność osiągniętych efektów kształcenia na studiach podyplomowych z wymaganiami pracodawców i organizacji zawodowych oraz możliwość osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia przez słuchaczy tych studiów.

Kadra prowadząca zajęcia na studiach podyplomowych MBA pochodzi z różnych uczelni i różnych wydziałów UAM. Kadra reprezentująca Wydział Nauk Społecznych składa się z pięciu pracowników, w tym dwóch profesorów, jednego doktora habilitowanego i 2 doktorów. Inne нефункционujące aktualnie studia mają przypisaną do planu studiów kadrę własną, złożoną z profesorów, doktorów habilitowanych i doktorów, przy czym nauczyciele akademicki posiadający stopień doktora są najliczniej reprezentowani. Taki rozkład kadry zapewnia osiągnięcie dobrej jakości kształcenia. Nic więcej nie można powiedzieć o нефункционujących studiach.

Na studiach podyplomowych *Pomoc Psychologiczna w Dziedzinie Seksuologii* przyjmuje w procesie dydaktycznym uczestniczy 33 nauczycieli, w tym 4 profesorów, 3 doktorów habilitowanych, 13 doktorów oraz 13 osób z tytułem zawodowym magistra. Dominują psychologowie (30), poza którymi uczestniczy 2 pedagogów oraz 1 prawnik. Poza wykładami prowadzone są ćwiczenia oraz warsztaty, w związku z tym spory jest udział magistrów w kadrze dydaktycznej tych studiów podyplomowych. Słuchacze studiów pozytywnie oceniali kadrę, poziom kształcenia oraz sposób zorganizowania studiów. Jedyną niedogodnością jest brak dostępu słuchaczy do USOS-u (nie otrzymali ani hasła, ani loginu), co powinno zostać poprawione.

Kadra prowadząca zajęcia na studiach podyplomowych w większej części składa się z pracowników etatowych WNS. Uzupełniona została o grupę niezbędnych specjalistów, często praktyków, teoretyków-praktyków o kompetencjach zgodnych z obszarem i kierunkiem kształcenia na danych studiach, a niezbędnych do prawidłowej realizacji cyklu dydaktycznego (w tym zakładanych efektów kształcenia zgodnych z wymaganiami organizacji zawodowych) – por. Raport Samooceny, s. 51-52. Słuchacze studiów i absolwenci obecni na spotkaniach z członkami Zespołu oceniającego zgodnie podkreślali wysoki poziom merytoryczny kadry, wyjątkową staranność kierowników studiów w jej doborze. Zapraszani zostają specjaliści reprezentujący bardzo wąskie dziedziny nauki, rzadkie w skali kraju specjalności, jak ma to miejsce m.in. w przypadku studiów nadających specjalizację słuchaczom w zakresie psychologii klinicznej. Teoretycy to 20% zatrudnionej kadry, natomiast w 80% są to praktycy kliniczni. Należy podkreślić, iż jest to unikatowy kierunek studiów podyplomowych, realizowany tylko w ośrodku poznańskim. Dużym problemem w przypadku kompletowania kadry są utrudnienia proceduralne, wynikające z przepisów Funduszy Strukturalnych Jednostek Samorządowych, gdzie wymagane jest zorganizowanie przetargu na zatrudnienie wykładowcy zewnętrznego. Ponadto w przypadku pracowników szpitali - praktyków, a zatrudnionych jako wykładowcy na studiach podyplomowych na umowę o dzieło, pojawia się konieczność wystawiania przez nich faktury, co w większości przypadków jest niemożliwe i znacznie zawęża, a nawet eliminuje ze współpracy wartościowych praktyków – specjalistów. Tego typu sytuacje, z którymi borykają się kierownicy studiów podyplomowych, wymagają szybkich rozwiązań na poziomie ministerialnym.

W zakresie doboru kadru prowadzącej zajęcia na studiach podyplomowych zostały spełnione standardy uwzględniające specyfikę tego rodzaju studiów, na których wymagane jest zatrudnienie odpowiednio licznej grupy praktyków do realizacji programu studiów. W ocenie Zespołu liczba i kwalifikacje kadry prowadzącej zajęcia na studiach podyplomowych zapewniają słuchaczom możliwość osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia.

3)

W procesie określania efektów kształcenia dla studiów doktoranckich dominujący udział mieli interesariusze wewnętrzni – głównie nauczyciele akademicy reprezentujący dyscypliny w zakresie których prowadzone są studia doktoranckie na WNS. Na sformułowanie efektów kształcenia mieli także wpływ doktoranci. Programy kształcenia (oparte o uchwalone przez Senat Uczelni wytyczne) zawierające efekty są przygotowywane przez pracowników danego instytutu, następnie zatwierdzane przez radę instytutu oraz radę wydziału, co sprzyja zgodności kształcenia z profilem naukowym pracowników. Instytutowa oraz wydziałowa oferta wykładów fakultatywnych również uwzględnia obszary zainteresowań naukowych pracowników. Respektuje się również zainteresowania naukowo-badawcze doktorantów na etapie rekrutacji na studia, składania wniosków o granty wewnętrzne i zewnętrzne oraz publikacji, w tym publikowania prac doktorskich.

Udział interesariuszy zewnętrznych w definiowaniu efektów kształcenia dla studiów doktoranckich był minimalny.

W określaniu efektów kształcenia na studiach podyplomowych, obok interesariuszy wewnętrznych, znaczący udział mają także interesariusze zewnętrzni. Kierownicy studiów na spotkaniu z Zespołem oceniającym podkreślali stały i w różnych formach utrzymywany kontakt z otoczeniem zewnętrznym i pracodawcami w celu dostosowywania programów do bieżących potrzeb.

W odniesieniu do studiów MBA można stwierdzić, że wewnętrzni i zewnętrzni interesariusze współtworzą program kształcenia i wpływają na ocenę jakości kształcenia. Ten rodzaj studiów ma swoje sprawdzone procedury, wypracowane w skali międzynarodowej.

W odniesieniu do pozostałych, zawieszonych lub odroczonych studiów podyplomowych w zakresie nauk humanistycznych można powiedzieć, że z Raportu samooceny wynika, iż organizatorzy (Instytut Filozofii oraz Instytut Kulturoznawstwa) współpracowali dotąd z instytucjonalnymi interesariuszami zewnętrznymi, których lista zawarta jest w Raporcie samooceny. Instytut Filozofii wymienia jako współpracowników szkoły podstawowe, gimnazja i licea publiczne i niepubliczne regionu, polskojęzyczną szkołę w Berlinie, Międzynarodowy Instytut Demokracji, czasopisma, Stowarzyszenie Living Values, Polskie Stowarzyszenie Sprawiedliwego Handlu, Aware and Fair. Natomiast Instytut Kulturoznawstwa w poprzedniej edycji podyplomowych studiów wiedzy o kulturze współpracował z Kuratorium Oświaty w Poznaniu, Ośrodkiem Doskonalenia Nauczycieli w Poznaniu, Uniwersytetem Artystycznym w Poznaniu, Centrum Kultury Zamek w Poznaniu, Stowarzyszenie Forum Kultur, Uniwersytetem Medycznym w Poznaniu, Polskim Teatrem

Tańca w Poznaniu, AWF-em w Poznaniu, Teatrem Wielkim i Operą Narodową w Poznaniu, Fundacją Nuova, Wielkopolską Biblioteką Publiczną i Centrum Animacji Kultury w Poznaniu.

W zakresie nauk społecznych na studiach podyplomowych *Pomoc Psychologiczna w Dziedzinie Seksuologii* w określaniu efektów kształcenia na uczestniczyli, obok nauczycieli akademickich, interesariusze zewnętrzni ze stowarzyszeń i instytucji naukowych, kształceniowych oraz ośrodków leczniczych.

Na określanie efektów kształcenia dla studiów podyplomowych mają też pracownicy instytucji zewnętrznych prowadzący zajęcia na studiach podyplomowych.

Na wizytowanym Wydziale w niewielkim, jak dotychczas zakresie, wykorzystuje się udział słuchaczy studiów podyplomowych w określaniu efektów kształcenia, pomimo, iż w Regulaminie studiów podyplomowych UAM, wśród praw słuchacza wymienia się „zgłaszanie uwag kierownikowi studiów podyplomowych dotyczących organizacji studiów, programu kształcenia oraz pracy nauczycieli akademickich i obsługi techniczno-administracyjnej” (§ 15). Z uwagi na specyfikę studiów podyplomowych wydaje się, że większe zaangażowanie słuchaczy, którzy pełnią w zasadzie podwójną rolę interesariuszy wewnętrznych oraz reprezentantów interesariuszy zewnętrznych i występują w roli bezpośredniego odbiorcy oferowanego produktu, może wpłynąć w sposób istotny na lepsze dostosowanie oferty studiów podyplomowych i zakładanych dla nich efektów kształcenia do potrzeb potencjalnych słuchaczy i spowodować zwiększenie liczby kandydatów na studia podyplomowe. Zainteresowanie tym rodzajem studiów wydaje się być najbardziej wrażliwe na zmiany zachodzące w otoczeniu zewnętrznym systemu edukacji. Jest to jednocześnie najbardziej elastyczny poziom kształcenia, jeśli chodzi o możliwość przygotowania merytorycznie dobrej i potrzebnej oferty dydaktycznej.

Procedury dotyczące udziału pracodawców i innych przedstawicieli rynku pracy w określaniu efektów kształcenia określają autonomicznie Rady Instytutów prowadzących studia. Wskazane jednak byłoby, jak ma to miejsce w przypadku studiów pierwszego, drugiego i trzeciego stopnia, wprowadzenie do organów kolegialnych oraz odpowiedzialnych za jakość kształcenia na stałe (w trakcie realizacji edycji studiów podyplomowych) nie tylko kierowników studiów podyplomowych, ale i przedstawicieli słuchaczy, wzorem studentów i doktorantów.

W Ocenie Zespołu udział różnych grup interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych w procesie określania zakładanych efektów kształcenia na studiach doktoranckich oraz studiach podyplomowych został potwierdzony. Jednakże stopień ich zaangażowania w definiowanie efektów kształcenia jest zróżnicowany. Uregulowany jest udział grup interesariuszy wewnętrznych – nauczycieli akademickich będących pracownikami Wydziału oraz doktorantów, udział pracodawców i innych grup interesariuszy zewnętrznych oraz słuchaczy studiów podyplomowych nie ma charakteru systemowego, jest incydentalny, często oparty na niesformalizowanych kontaktach. Wydział zapowiada, że Społeczna Rada Pracodawców utworzona przy WNS zostanie rozwinęta o odpowiednie rady interesariuszy

zewewnętrznych przy każdej jednostce wewnętrznej Wydziału. Stworzy to w przyszłości bardziej sprzyjające warunki do przyjęcia i wdrożenia systemowych rozwiązań związanych z angażowaniem interesariuszy zewnętrznych w definiowanie efektów kształcenia dla wszystkich rodzajów studiów.

Pośród grup interesariuszy wewnętrznych pożądane byłoby włączenie przedstawicieli słuchaczy oraz kierowników studiów podyplomowych w prace komisji ds. zapewnienia jakości kształcenia.

4)

Studia doktoranckie na WNS trwają cztery lata. W ramowym programie studiów doktoranckich zostały określone ramy dla punktacji ECTS. Globalna liczba punktów dla całego programu kształcenia została przyporządkowana zajęciom obowiązkowym, fakultatywnym oraz praktykom zawodowym (dalej liczby godzin w nawiasach).

Łączna liczba punktów ECTS na studiach doktoranckich z w dyscyplinie kulturoznawstwo wynosi 53 (23-18-12), na filozofii 52 (8-28-16), co jest zgodne z liczbą punktów (od 45 do 60) określonych dla programu studiów doktoranckich przez Uchwałę nr 305/2012 Senatu UAM w Poznaniu z dnia 30 kwietnia 2012r. Prawidłowa jest również liczba punktów ECTS przyznana zajęciom fakultatywnym, które przewidziane są w przedziale 20-30 punktów ECTS, co zostało określone Uchwałą Senatu.

Łączna liczba punktów ECTS na studiach doktoranckich z zakresu psychologii wynosi 53, a socjologii 49, co jest zgodne z liczbą punktów (od 45 do 60) określonych przez Uchwałę nr 305/2012 Senatu UAM w Poznaniu z dnia 30 kwietnia 2012r. Prawidłowa jest również liczba punktów ECTS przyznana zajęciom fakultatywnym (psychologia-18, socjologia-29), mieszczą się one w przedziale 20-30 punktów ECTS, który określiła Uchwała Senatu. Na socjologii istotnie większy jest nakład pracy doktoranta obejmujący zajęcia fakultatywne (o 11 punktów ECTS), co oznacza większy udział doktoranta w ustalaniu programu kształcenia.

Sprawa przyporządkowania punktów ECTS poszczególnym przedmiotom w ramach zajęć obowiązkowych i fakultatywnych jest dyskutowana i będzie poddana corocznej ankietyzacji. Wdrażana jest coroczna ankieta mająca na celu weryfikację prawidłowości przypisania punktów ECTS.

Z rozmów z doktorantami w trakcie wizytacji wynika, iż Wydział przyjął punktację ECTS kierując się wynikami konsultacji z doktorantami. Doktoranci są również świadomi tego, że zostanie przeprowadzona weryfikacja dokonanego oszacowania nakładów pracy, a co za tym idzie punktacji ECTS.

Zasadniczą trudność w ocenie trafności przyjętej punktacji sprawia to, że to, że nie dla wszystkich przedmiotów na studiach doktoranckich zostały opracowane sylabusy. Przy czym, zgodnie z informacją uzyskaną w trakcie wizytacji, na studiach doktoranckich nie ma obowiązku stosowania sylabusów przedmiotów. Obowiązku tego poniechano na wniosek

Uczelnianej Rady Doktorantów, wg której brak sylabusów sprzyja indywidualizacji kształcenia. Jednak, według wypowiedzi doktorantów obecnych na spotkaniu z Zespołem oceniającym, prowadzący na pierwszych zajęciach szczegółowo omawiają zakładane efekty danego modułu, metody kształcenia oraz sposoby oceniania uzyskanych efektów kształcenia.

Na studium podyplomowym MBA brak szczegółowej punktacji ECTS, podana jest tylko ogólna liczba 110 punktów odpowiadająca 540 godzinom zajęć wykładowych i ćwiczeniowych w ciągu 4 semestrów. Studia te są jedynie organizacyjnej afiliowane przy Wydziale Nauk Społecznych.

Na studiach podyplomowych *Pomoc Psychologiczna w Dziedzinie Seksuologii* przyjmuje się 75 (bez stażu) lub 90 (ze stażem) punktów ECTS jako wymaganych do uzyskania kwalifikacji odpowiadających studiom doksztalcającym. Programowi studiów podyplomowych *Pomoc Psychologiczna w Dziedzinie Seksuologii* przyporządkowano 75 (trzy semestry) lub 90 (cztery semestry) punktów ECTS, proporcjonalnie rozłożonych na semestry (22; 28; 25; + ew. 15). Liczba punktów ECTS przyporządkowanych do poszczególnych przedmiotów odpowiada zakładanym dla nich efektem kształcenia.

System punktów ECTS na studiach doktoranckich oraz podyplomowych stosowany na ocenianym Wydziale wymaga doskonalenia. Liczba punktów ECTS przyporządkowana programom poszczególnym rodzajom studiów jest zgodna z obowiązującymi przepisami prawa oraz regulacjami wewnątrzuniwersyteckimi. Również poszczególnym rodzajom zajęć na studiach doktoranckich (obowiązkowym, fakultatywnym, praktykom zawodowym) przypisana jest liczba punktów ECTS określona w rozporządzeniu ministra. W odniesieniu do studiów doktoranckich nie jest jednak możliwe pełne zweryfikowanie zgodności punktów ECTS przyporządkowanych poszczególnym przedmiotom z zakładanymi dla tych przedmiotów efektami kształcenia ze względu na brak sylabusów przedmiotów.

Zaleca się konsekwentne kontynuowanie prac nad doskonaleniem systemu ECTS na studiach doktoranckich oraz studiach podyplomowych.

5)

Efekty kształcenia osiągane przez doktorantów podlegają ocenie zarówno na poziomie poszczególnych przedmiotów, jak i na zakończenie każdego roku kształcenia i cyklu kształcenia. Metody oceny efektów kształcenia są określone w sposób formalny (egzamin, prezentacja wyników badań, recenzja pracy doktorskiej, egzamin doktorski). Również w odniesieniu do poszczególnych przedmiotów składających się na program studiów doktoranckich znajdujemy w planach studiów wyłącznie formalne określenie sposobu zaliczenia przedmiotu (egzamin zaliczenie, zaliczenie na ocenę). W odniesieniu do przedmiotów przewidzianych w planie studiów nie zostały określone szczegółowe wymagania warunkujące zaliczenie przedmiotu i uzyskanie przypisanej do niego liczby punktów ECTS, nie zostały także wskazane progi wymagań, których osiągnięcie skutkuje wystawieniem określonej oceny.

Szczegółowe kryteria są zdefiniowane dla oceny doktorantów dokonywanej na zakończenie każdego roku kształcenia na podstawie składanych przez nich sprawozdań. Kryteria oceny doktoranta obejmują kompleksowo różne rodzaje jego aktywności: realizowany program studiów doktoranckich, postępy w przygotowaniu rozprawy doktorskiej, praktyki dydaktyczne, rezultaty działalności naukowej (referaty na seminariach, publikacje, wystąpienia na konferencjach, udział w projektach badawczych, udział w zespole redakcyjnym czasopisma naukowego, stypendia i staże w zagranicznych instytucjach badawczych), działalność organizacyjną (udział w pracach samorządu doktorantów, w komisji rekrutacyjnej, w organizacji konferencji itp.). Szczegółowe wzory sprawozdań są zróżnicowane dla poszczególnych studiów doktoranckich prowadzonych na WNS, ale generalnie uwzględniają wszystkie wskazane wyżej kryteria. Składając sprawozdanie doktorant dokonuje samooceny oraz podlega jednocześnie ocenie opiekuna naukowego/promotora, który jest zobowiązany do sformułowania opinii dotyczącej doktoranta.

Wzory sprawozdań, a tym samym stosowane kryteria oceny są dostępne na stronie Instytutu Filozofii (prowadzącego studia doktoranckie w dyscyplinie filozofia). Na stronach pozostałych Instytutów prowadzących studia doktoranckie oraz na stronie Wydziałowego Studium Doktoranckiego nie ma wzorów sprawozdań, znajdują się jedynie informacje o kryteriach przyznawania stypendium doktoranckiego oraz zwiększenia stypendium doktoranckiego [odczyt: 2013-08-03].

Na studiach podyplomowych MBA cele i efekty kształcenia są szczegółowo opisane, a każdemu modułowi i jego efektom odpowiada ocena formująca, wystawiana na podstawie aktywności podczas zajęć oraz ocena końcowa wystawiana na podstawie egzaminu lub pracy pisemnej. Oceny są dokumentowane w karcie udziału w zajęciach oraz w protokole egzaminacyjnym. Na zakończenie słuchacz przygotowuje pracę dyplomową pod kierunkiem wybranego wykładowcy i przystępuje do egzaminu z zakresu pracy. Sposoby weryfikacji i oceny efektów kształcenia na studiach podyplomowych MBA Zarządzanie Szkołą Wyższą są dostępne publicznie pod adresem <http://wns.amu.edu.pl/strona-glowna/wyniki-wyszukiwania?mode=results&queries=fraza=query=MBA+Zarz%C4%85dzanie+szko%C5%82%C4%85+wy%C5%BCsz%C4%85&x=12&y=11>.

Na studiach podyplomowych *Pomoc Psychologiczna w Dziedzinie Seksuologii* metody oceny efektów kształcenia dla poszczególnych przedmiotów są scharakteryzowane w sylabusach. Ocena końcowa jest wystawiana na podstawie przygotowanej przez słuchacza pracy dyplomowej.

W ocenie Zespołu system oceny na studiach doktoranckich i podyplomowych działa poprawnie, choć wymaga on różnych działań o charakterze doskonalącym. W odniesieniu do studiów doktoranckich pożądanym precyzyjne określenie metod weryfikacji i oceny efektów kształcenia zakładanych dla przedmiotów przewidzianych w planie studiów doktoranckich oraz określenie progów wymagań warunkujących zaliczenie przedmiotu i uzyskanie określonej oceny. Najlepszym rozwiązaniem byłoby w tym przypadku opracowanie

sylabusów przedmiotów prowadzonych na studiach doktoranckich. Zespół ma wątpliwości, co do słuszności założenia, że sylabusy na studiach doktoranckich ograniczają wolność wyboru w zakresie zindywidualizowanych programów kształcenia. Także w odniesieniu do studiów podyplomowych pożądanym byłoby bardziej precyzyjne określenie wymagań warunkujących zaliczenie przedmiotu. Zastrzeżenia budzi też dostępność informacji o systemie oceny. Pożądanym byłoby wprowadzenie systemowych rozwiązań dotyczących publikowania w serwisie internetowym Wydziału precyzyjnych i łatwo wyszukiwalnych informacji o systemie oceny stopnia osiągania efektów kształcenia. Obecnie informacja ta jest rozproszona w różnych miejscach serwisu i niekompletna.

Ocena końcowa 3 kryterium ogólnego⁴ w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

1) Program studiów doktoranckich umożliwia osiągnięcie efektów kształcenia w zakresie teorii i metodologii dziedzin i dyscyplin w zakresie których studia są prowadzone, umiejętności rozwiązywania problemów naukowych oraz postaw właściwych dla wypełniania roli uczzonego. Moduł przedmiotów fakultatywnych jest prawidłowo dobrany do zakładanych efektów kształcenia, obejmuje on zajęcia rozwijające umiejętności dydaktyczne, także w zakresie nowoczesnych metod i technik kształcenia oraz wykłady do wyboru z dziedziny i dyscypliny studiów, z dyscyplin pokrewnych oraz wykłady z dziedziny innej niż ta, w której prowadzone są badania naukowe. Jednostka zapewnia doktorantom możliwość uczestniczenia w zespołach badawczych i w grupowych projektach. Kierunki i zakres badań własnych doktorantów odpowiadają dyscyplinom, w których studia są prowadzone. Wydział zapewnia doktorantom wsparcie w przygotowaniu publikacji naukowej oraz w procesie publikacyjnym, w rezultacie czego doktoranci ogłaszają swoje prace w bogatej palecie czasopism i wydawnictw, także zagranicznych. Doktoranci sygnalizowali jednak konieczność wzmocnienia wsparcia ich starań w zakresie publikowania prac przez opiekunów naukowych/promotorów. Dobór kadry naukowo-dydaktycznej nie budzi zastrzeżeń pod względem kwalifikacji naukowych oraz potencjalnego dostosowania do zainteresowań naukowych słuchaczy.

2) Efekty kształcenia zakładane dla studiów podyplomowych dają możliwość uzyskania przez słuchaczy studiach podyplomowych nowych umiejętności niezbędnych na rynku pracy. W odniesieniu do studiów podyplomowych, które stanowią etap w procesie uzyskania specjalizacji klinicznej z zakresu seksuologii (studia podyplomowe *Pomoc Psychologiczna w Dziedzinie Seksuologii*) efekty kształcenia są zgodne z wymaganiami organizacji zawodowych i pracodawców. Sposób realizacji programu na studiach podyplomowych oraz plan studiów umożliwiają słuchaczom osiągnięcie efektów kształcenia w założonym czasie trwania tych studiów. Kadre dydaktyczną zasadniczo stanowią pracownicy Wydziału Nauk Społecznych, w sytuacjach gdy jest to uzasadnione zakładanymi efektami kształcenia, sięga się do specjalistów spoza Wydziału. Dobór kadry nie budzi zastrzeżeń i umożliwia realizację efektów kształcenia.

3) Udział różnych grup interesariuszy w procesie określania efektów kształcenia dla studiów doktoranckich oraz studiów podyplomowych został potwierdzony. Jednak stopień zaangażowania poszczególnych rodzajów interesariuszy jest bardzo zróżnicowany i zależy od rodzaju studiów. Niewątpliwie dominującą rolę w określaniu efektów kształcenia w przypadku obu rodzajów studiów odgrywają nauczyciele akademicki, a decydujący głos w tej kwestii mają organy kolegialne (rady wewnętrznych jednostek WNS oraz Rada Wydziału). W określaniu efektów kształcenia dla studiów doktoranckich udział brali także doktoranci. Udział interesariuszy zewnętrznych w definiowaniu efektów kształcenia na studiach doktoranckich był minimalny. W definiowaniu efektów kształcenia dla studiów podyplomowych udział interesariuszy zewnętrznych jest zauważalny, jednak nie ma on charakteru przyjętych na Wydziale rozwiązań systemowych. Istotnego wzmocnienia wymaga także zapewnienie udziału słuchaczy studiów podyplomowych w określaniu efektów kształcenia. Na podkreślenie zasługuje fakt, iż na WNS prowadzone są działania zmierzające do usystematyzowania współpracy z interesariuszami zewnętrznymi, wyrażające się m.in. w utworzeniu Społecznej Rady Pracodawców.

4) System punktów ECTS został wprowadzony zarówno w odniesieniu do studiów doktoranckich, jak i studiów podyplomowych. Na obu rodzajach studiów jest on zgodny z obowiązującymi przepisami prawa oraz regulacjami wewnątrzuczelnianymi. Weryfikacja prawidłowości określenia nakładu pracy studenta niezbędnego do osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia jest jednak trudna do zrealizowania, szczególnie na studiach doktoranckich, gdyż dla przedmiotów prowadzonych na tych studiach nie przyjęto ustalonych w skali Wydziału rozwiązań dotyczących sporządzania sylabusów oraz ich wzorów. Wdrożony system punktów ECTS wymaga dalszego doskonalenia (weryfikacja punktacji ECTS jest zapowiadana przez Wydział) gdyż na obecnym poziomie jego dojrzałości spełnia on jedynie wymagania formalno-prawne.

5) System oceny stopnia osiągnięcia zakładanych celów i efektów kształcenia na studiach doktoranckich oraz na studiach podyplomowych jest wiarygodny i działa poprawnie. Na studiach doktoranckich w odniesieniu do każdego z zakładanych generycznych efektów kształcenia w ramowym programie zostały określone sposoby weryfikacji. Na studiach podyplomowych określone efekty kształcenia i metody ich osiągania skojarzone są z odpowiednimi sposobami oceny. Stosowane metody oceny obejmują ocenę formującą oraz podsumowującą. Zalecane jest doskonalenie systemu weryfikacji i oceny efektów kształcenia w kierunku standaryzacji wymagań. Zastrzeżenia budzi dostępność informacji o systemie oceny i stosowanych metodach, głównie ze względu na jej niekompletność oraz rozproszenie.

4. Zasoby kadrowe, materialne i finansowe posiadane przez jednostkę dla realizacji zakładanych celów strategicznych i osiągnięcia efektów kształcenia

1)

Na Wydziale Nauk Społecznych UAM zatrudnionych jest 204 pracowników naukowo-dydaktycznych, w tym 26 profesorów, 47 doktorów habilitowanych, 129 doktorów i 2 z innymi tytułami zawodowymi. Ponadto Wydział zatrudnia 14 pracowników, dla których nie jest podstawowym miejscem pracy (1 profesor, 2 doktorów habilitowanych, 6 doktorów, 5 z innymi tytułami zawodowymi). Polityka kadrowa Wydziału zmierza do ograniczenia liczby osób, dla których UAM nie jest pierwszym miejscem pracy i preferowania wyłącznego zatrudnienia na WNS. Rozwój kadry charakteryzuje się największym wzrostem liczby pracowników posiadających stopień naukowy doktora. Duży, aczkolwiek mniejszy, jest przyrost kadry ze stopniem doktora habilitowanego, a najmniejszy jest przyrost kadry z tytułem profesora. Władze Wydziału tłumaczą to dużymi obciążeniami, ponadwymiarową dydaktyką w okresie boomu edukacyjnego. Wydział nie ma najmniejszych problemów z obsadą kadrową dydaktyki na wszystkich kierunkach studiów w dziedzinie nauk humanistycznych i nauk społecznych. Poziom kadry również nie budzi wątpliwości.

Kadra naukowo-dydaktyczna Wydziału (socjologia, psychologia, nauki o poznaniu i kognitywistyka, filozofia i kulturoznawstwo) we wszystkich dziedzinach, dyscyplinach i specjalnościach lokuje się w czołówce krajowej. Kadra jest też kompatybilna w sensie specjalności, jakie reprezentuje, co sprzyja interdyscyplinarności badań i dydaktyki (nauki o poznaniu i komunikacji społecznej, kognitywistyka). To silna strona Wydziału, który legitymuje się uprawnieniami do nadawania stopnia doktora habilitowanego we wszystkich kluczowych dla niego dziedzinach nauk społecznych i humanistycznych.

Na Wydziale Dział system oceny kadry wykorzystujący wyniki studenckiej ankiety oceny zajęć dydaktycznych oraz arkusze oceny pracownika, które analizowane i opiniowane są przez komisje oceniające oraz władze jednostek i Wydziału. Wyniki oceny mają istotne znaczenie w polityce awansowej. Na Wydziale obowiązuje też jawny ranking osiągnięć publikacyjnych pracowników, stanowiący podstawę do wyróżnień nagrodami rektorskimi i dziekańskimi. Zatrudnienie na nowym etacie oraz na nowym stanowisku odbywa się w drodze wymaganego przez prawo konkursu, uwzględniającego potrzeby dydaktyczne jednostki i kompetencje naukowo-dydaktyczne kandydata. Warunki konkursu określa Rada Wydziału oraz powołane przez nią komisje konkursowe. W rezultacie zajęcia powierza się według kompetencji, potwierdzonych przez badanie jakości kształcenia. Doktoranci i młodzi pracownicy nauki mogą ubiegać się o środki na działalność badawczą w ramach konkursów organizowanych trzy razy do roku. Korzystają przy tym ze specjalnie dla nich przeznaczonej puli środków. Na Wydziale przeprowadzane są okresowe oceny polityki kadrowej, uwzględniające oceny jakości kształcenia. Za sukces polityki kadrowej Władze Wydziału uważają zwiększenie mobilności kadry oraz dużą aktywność i skuteczność pracowników w pozyskiwaniu znaczących grantów zewnętrznych, za problem – niezadowalające umiędzynarodowienie. Politykę kadrową WNS można ocenić jako spełniającą w pełni wymagania wynikające z potrzeb bieżącej działalności dydaktycznej i naukowej Wydziału oraz z realizacji celów strategicznych.

Mimo niewielkich różnic w sposobie funkcjonowania Instytutów z obszaru nauk społecznych i humanistycznych, Wydział zachowuje spójność i wysoki poziom kadry, jest wewnętrznie zintegrowany i zdolny do stawiania czoła wyzwaniom naukowym i dydaktycznym, w konkurencji z innymi silnymi uczelniami na rynku edukacyjnym.

2)

Siedziba Wydziału Nauk Społecznych UAM mieści się w przy ulicy Szamarzewskiego, z możliwością korzystania z budynku przy ulicy Międzychodzkiej, w którym znajduje się 5 sal dydaktycznych. Dostępne są także sale dydaktyczne sąsiedniego budynku Wydziału Studiów Edukacyjnych. Zdecydowanie brakuje sal dydaktycznych mieszczących do 50 osób. Mimo poprawy sytuacji lokalowej pracowników w ostatnich latach, nadal infrastruktura wymaga poprawy – obecnie 2-3 osoby korzystają z jednego pokoju, co rodzi kłopoty zwłaszcza w okresach zaliczeń i egzaminów. Doktoranci dysponują niewystarczającą dla ich potrzeb liczbą pomieszczeń (opiekunowie/promotorzy czasami udostępniają im swoje pomieszczenia). Mogą oni korzystać z 25-stanowiskowej pracowni komputerowej. Instytut Psychologii dysponuje nowoczesną infrastrukturą badawczą działającą w Laboratorium Badania Działań i Poznania (wyposażonym w sprzęt pozwalający na wykorzystanie takich technik, jak: eye-tracking, EEG, EKG oraz tradycyjne metody psychofizyczne). Przewidywana jest rozbudowa tego laboratorium. Pracownie komputerowe Instytutu Socjologii zapewniają studentom i doktorantom dostęp do oprogramowania do analizy danych statystycznych oraz do przetwarzania obrazu i dźwięku. W Instytucie tym planuje się urządzenie fokusowni oraz call center. Od kilku lat sukcesywnie prowadzone są remonty pomieszczeń, i porządkowanie terenu obok budynków. We wszystkich obiektach dostępny jest bezprzewodowy Internet. Sale w większości wyposażone są w sprzęt multimedialny obejmujący (projektory multimedialne, telewizory, odtwarzacze dvd oraz vhs, rzutniki folii, głośniki, wzmacniacze dźwięku, ekrany projekcyjne, komputery stacjonarne klasy PC. Zapewniona jest też możliwość korzystania z przenośnych komputerów oraz rzutników.

Na kampusie znajduje się też bardzo dobrze zorganizowana jest biblioteka Wydziału Nauk Społecznych oraz Wydziału Studiów Edukacyjnych, otwarta także w soboty i niedziele. W czytelni Biblioteki znajduje się 18 stanowisk komputerowych z dostępem do Internetu. Biblioteka jest wyposażona w sprzęt umożliwiający osobom niepełnosprawnym korzystanie ze zbiorów bibliotecznych. Zapewniony jest dostęp zasobów elektronicznych, w tym do Wirtualnej Biblioteki Nauki.

Siedziba Wydziału nie jest w pełni dostosowana do potrzeb osób niepełnosprawnych. Zgodnie z deklaracją zawartą w raporcie samooceny Władze Wydziału starają się tak organizować zajęcia, by osoby niepełnosprawne mogły uczestniczyć w zajęciach odbywających się w salach dostosowanych do ich potrzeb.

Plany przeniesienia w przyszłości siedziby Wydziału na inne miejsce Władze Wydziału uznają za niemożliwe do spełnienia. Dominuje przekonanie o rozwiązaniu istniejących jeszcze problemów przez dalszą modernizację istniejącego kampusu.

Infrastruktura dydaktyczna WNS spełnia w podstawowym zakresie wymagania wynikające z profilu i rozmiarów prowadzonego kształcenia oraz badań naukowych. Dostrzegają to również Władze Wydziału, wymieniając na pierwszym miejscu wśród słabych stron Wydziału – „zbyt mała i niedostatecznie wyposażona w nowoczesny sprzęt ilość pomieszczeń dydaktycznych; w szczególności dobrze wyposażonych w sprzęt multimedialny pracowni, zbyt mała ilość środków finansowych na poprawę tej infrastruktury; w tym dostosowania pomieszczeń dla potrzeb osób niepełnosprawnych” (Raport samooceny, s. 75). Zalecana jest dalsza poprawa infrastruktury w zakresie różnicowania wielkości sal, akustyki wielkich sal, wyposażenia w sprzęt audiowizualny, warunków lokalowych pracowników.

3)

Na Wydziale stosowana jest zasada jawności polityki finansowej. Środki na dydaktykę dzielone są zgodnie z przyjętym na uczelni algorytmem pomiędzy jednostki prowadzące studia, środki na działalność statutową – proporcjonalnie do wkładu poszczególnych jednostek w ich uzyskanie. Fundusze celowe wydawane są zgodnie z ich przeznaczeniem, czyli na dydaktykę, w szczególności na zapewnienie jej strategicznego celu, jakim jest podniesienie jakości kształcenia. Wydział ma I kategorię finansowania. Dostrzega się zagrożenia dla finansowania polityki awansowej (drogie przewody habilitacyjne i o tytuł naukowy). Środki dla doktorantów są dzielone w drodze konkursu grantów. Zmniejszyły się wpływy ze studiów niestacjonarnych. Ze środków tych finansowano przedsięwzięcia wspólne, głównie o charakterze modernizacyjnym. Ważną częścią polityki finansowej jest mobilizowanie kadry naukowej i doktorantów do pozyskiwania grantów. Prowadzone są działania motywujące do ubiegania się o granty na badania naukowe. Efektem tego jest stosunkowo duża liczba znaczących grantów uzyskanych w ostatnich latach przez pracowników WNS. Władze Wydziału i Instytutów dobrze gospodarują środkami budżetowymi, pozyskują w miarę możliwości granty badawcze i uzyskują wpływy ze studiów niestacjonarnych. Polityka finansowa Wydziału zapewnia mu stabilny rozwój oraz uwzględnia realizację zadań mających na celu doskonalenie jakości kształcenia, mimo trudności i zagrożeń.

Ocena końcowa 4 kryterium ogólnego ⁴ w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

1) Wydział dysponuje dobrą, wysoko wykwalifikowaną kadrą naukowo-dydaktyczną, dbającą o jakość kształcenia, adaptującą się do zmieniających się warunków funkcjonowania szkolnictwa wyższego. Silną stroną Wydziału jest jego tradycja poznańskiej szkoły metodologicznej, która poszczególne Instytuty kultywują i rozwijają. O adaptacji do nowych warunków świadczy sprawnie wdrażany system polityki kadrowej spójnej z potrzebami dydaktycznymi, opartej o zaprojektowany i wdrażany system oceny osiągnięcia efektywności kształcenia, uwzględniającymi system monitorowania ocen tego procesu dokonywanego przez interesariuszy wewnętrznych i z otwarciem się na interesariuszy zewnętrznych.

2) Wydział funkcjonuje w jednolitym kampusie na ul. Szamarzewskiego, ale ma możliwość korzystania z sal w innych obiektach. Infrastruktura dydaktyczna pozwala na zaspokojenie podstawowych wymagań związanych z profilem kształcenia i kierunkami badań naukowych prowadzonych na Wydziale. Poziom wyposażenia audiowizualnego sal dydaktycznych jest zróżnicowany. Dobrze wyposażona i nowoczesna jest baza biblioteczna Wydziału. Liczy się jej dostępność w miejscu studiów i pracy naukowej. Baza internetowa jest bez zarzutu. Wydział nie dysponuje systemem wind dla niepełnosprawnych. Poprawy wymaga baza lokalowa dla pracowników i doktorantów.

3) Polityka finansowa Władz Wydziału jest racjonalna, zgodna z prawem, zapewnia stabilny rozwój jednostkom wewnętrznym, umożliwia realizację celów strategicznych, w tym związanych z zapewnieniem najwyższej jakości kształcenia. Opiera się na dotacji na działalność dydaktyczną, działalność statutową, pozyskiwanych grantach oraz przychodach ze studiów niestacjonarnych i podyplomowych.

5. Badania naukowe prowadzone przez jednostkę

Na Wydziale Nauk Społecznych prowadzone są badania w obszarach wiedzy, dziedzinach i dyscyplinach oraz tematyce pozostających w ścisłym związku z prowadzonymi kierunkami studiów oraz dziedzinami i dyscyplinami studiów doktoranckich. Także studia podyplomowe są zgodne z kierunkami studiów prowadzonych na Wydziale. Troska o powiązanie wyników działalności badawczej z procesem kształcenia na wszystkich stopniach kształcenia było mocno podkreślana przez pracowników naukowych na spotkaniu z Zespołem Wizytującym.

W dziedzinie nauk humanistycznych, Instytut Filozofii oraz Instytut Kulturoznawstwa prowadzą badania naukowe nawiązując do najnowszych osiągnięć nauki i wykorzystują je w kształceniu. W Instytucie Filozofii zauważalny jest zwrot w badaniach naukowych od dominującej orientacji metodologicznej ku badaniom istotnym dla dydaktyki na specjalnościach komunikacja społeczna, życie publiczne oraz etyka. Z nowymi specjalnościami na studiach filozoficznych wiążą się takie obszary badań, jak teoria i filozofia komunikacji oraz życie publiczne w nowoczesnym społeczeństwie. W charakterystyce działalności badawczej Instytutu Filozofii, zamieszczonej w jego serwisie internetowym znajduje się znamienne zdanie: „Specjalności te [komunikacja społeczna, życie publiczne, etyka] nie tylko inspirują nowy typ badań naukowych w Instytucie, ale przede wszystkim umożliwiają bezpośrednią aplikację myśli filozoficzno-społecznej do sfery publicznej, zapoczątkowując nowy typ absolwenta (otwartego na pracę w samorządach, dziennikarstwie, szeroko rozumianym sektorze publicznym)” [<http://filozof.amu.edu.pl/kierunki-badan/>]. Cytat ten wskazuje na to, iż relacje wiążące wyniki badań oraz proces kształcenia są wzajemne – konieczność redefiniowania efektów kształcenia, zapewnienia zatrudnialności absolwentów prowadzi nie tylko do tworzenia nowych kierunków kształcenia, ale także inspiruje do podejmowania nowych tematów badawczych.

W związku z badaniami w zakresie filozofii umysłu i kognitywistyki prowadzonymi w Instytucie Psychologii oraz w Instytucie Filozofii pozostaje także prowadzenie unikatowego kierunku studiów kognitywistyka na WNS UAM.

W Instytucie Kulturoznawstwa obok zajmowania się problematyką teorii kultury, obserwuje się wzrost zainteresowań badawczych zagadnieniami regionalnymi, a ta szczególnie podatna jest na włączenie w proces badawczy studentów.

Wydział stwarza doktorantom możliwości do prowadzenia samodzielnych badań naukowych oraz wspiera studentów, zapewniając im możliwości udziału w badaniach naukowych, głównie w kołach naukowych. Wspiera także finansowo działalność kół naukowych m.in. przez pomoc w organizowaniu spotkań, konferencji, zjazdów; dotowanie wyjazdów naukowych; zwrot kosztów przejazdu; finansowanie lub dofinansowanie kosztów udziału w konferencji. Pracownicy naukowo-dydaktyczni Wydziału zwracali uwagę na częste praktyki włączania doktorantów do realizacji projektów badawczych oraz wskazywali na to, że takie działania sprzyjają osiągnięciu założonych efektów kształcenia doktorantów.

Znaczący udział doktorantów i studentów w działalności naukowej Wydziału dokumentują zestawienia ich publikacji w czasopismach i monografiach naukowych (160 publikacji doktorantów i studentów filozofii, także w czasopismach wysokopunktowanych; 145 publikacji doktorantów i studentów kulturoznawstwa, w Instytucie Psychologii 118 prac opublikowanych od 2010 roku, 277 prac opublikowanych przez doktorantów Instytutu Socjologii od 2008 roku)..

Kierunki badań naukowych Instytutów Filozofii, Kulturoznawstwa, Psychologii, Socjologii, w Katedrze Religioznawstwa i Badań Porównawczych, określone w perspektywach rozwoju Wydziału, przedstawionych w Raporcie samooceny, w pełni odpowiadają potrzebom kształcenia młodej kadry, doktorantów i studentów.

Ocena końcowa 5 kryterium ogólnego ⁴ w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryterium szczegółowego

Wydział Nauk Społecznych prowadzi badania naukowe zgodne z kierunkami prowadzonych studiów wyższych, dyscyplinami, w których prowadzone są studia doktoranckie oraz tematyką studiów podyplomowych. W zakresie nauk humanistycznych związek prowadzonych badań naukowych z kształceniem oparty jest na metodologicznej tradycji humanistyki poznańskiej integrującej filozoficzne nauki o poznaniu i kulturoznawstwo, ale w ostatnich latach widać też rozwój badań w kierunku filozofii praktycznej i regionalistyki w kulturoznawstwie. Podobnie w zakresie nauk społecznych proces dydaktyczny jest ściśle związany ze specyficznymi kierunkami badań naukowych wypracowanymi przez Instytuty Psychologii i Socjologii. Do udziału w badaniach angażowani są doktoranci, realizujący swoje projekty badawcze oraz studenci.

6. Uczestniczenie jednostki w krajowej i międzynarodowej wymianie studentów, doktorantów, pracowników naukowych i dydaktycznych oraz współpraca z krajowymi i międzynarodowymi instytucjami akademickimi, a także z przedsiębiorstwami i instytucjami

1)

WNS prowadzi szeroko zakrojoną współpracę z wieloma uczelniami na całym świecie, uczestniczy także w programach Erasmus, Socrates/Erasmus oraz Erasmus Mundus.

Wydział stwarza studentom możliwości udziału w programach i współpracy międzynarodowej, w tym przede wszystkim w programie Erasmus. W ramach programu w latach 2008-2013 wyjechało 388 studentów Wydziału, a na Wydział przyjechało 108 studentów. Studenci pozytywnie ocenili informacje o uczelniach przyjmujących, warunkach i terminach rekrutacji. W ocenie studentów profil uczelni przyjmujących jest zgodny z profilem Wydziału. Informacje o warunkach udziału w Erasmusie są transparentne, a studenci otrzymują odpowiednie wsparcie od Wydziału.

Ponadto, 10 studentów Instytutu Filozofii od 2008 roku miało możliwość uczestnictwa we współpracy edukacyjnej, warsztatowej, dzięki stypendiom wspomagany przez Fundację A. von Humboldta oraz władze UAM, która odbywała się w Uniwersytecie w Konstancji. W ramach współpracy z uczelniami zagranicznymi niemal 60 studentów mogło uczestniczyć w różnego rodzaju stypendiach, projektach, konferencjach w takich ośrodkach jak Uniwersytet w Bern, Uniwersytet w Walencji, Uniwersytet-GH w Siegen, Uniwersytet w Kilonii, Uniwersytet w Amsterdamie, Uniwersytet Humboldta, Oksford.

WNS umożliwia także doktorantom, dzięki licznym i wielotematycznym kontaktom międzynarodowym, udział w programach wymiany. Wydział uczestniczy w programach umożliwiających wyjazdy i praktyki zagraniczne oraz poszukuje zagranicznych jednostek partnerskich do realizacji wspólnych projektów. Wysoko oceniana jest przez doktorantów praca uczelnianego biura obsługującego wyjazdy, w tym w ramach programu Erasmus. Zainteresowanie doktorantów (wyjeżdżających i przyjeżdżających) programem Erasmus jest niewielkie. Bardziej licznie uczestniczą oni w programach współpracy międzynarodowej z uczelniami zagranicznymi. W latach 2008-2013 uczestniczyło w nich ok. 30 doktorantów. Dodatkowo możliwe są wyjazdy w ramach współpracy Wydziału z zagranicznymi uczelniami wyższymi. Niemiecka fundacja DAAD pomaga w wyjeździe do Niemiec doktorantom z WNS. Wyjazdy krajowe realizowane są w ramach programu MOST. Doktoranci brali również udział w wyjazdach wspieranych poprzez fundację Fulbrighta.

Z informacji zawartych w raporcie samooceny wynika, że nauczyciele akademicki w niewielkim zakresie wykorzystują możliwości udziału w wymianie dydaktycznej w ramach programu Erasmus. Równie niewielka jest aktywność nauczycieli akademickich przyjeżdżających (liczba wyjeżdżających i przyjeżdżających nauczycieli obejmuje nie więcej niż kilka osób w każdym roku). Znacznie bardziej ożywiona i obejmująca o wiele większą liczbę zaangażowanych pracowników jest wymiana międzynarodowa z uczelniami na całym świecie, obejmująca współpracę naukową, wydawniczą, stypendialną, projekty edukacyjne (bardzo obszerny szczegółowy wykaz instytucji, z którymi współpracują jednostki WNS oraz określenie rodzajów współpracy znajduje się w części VI. Raportu samooceny).

W ocenie Zespołu Wydział Nauk Społecznych przykładą bardzo dużą wagę do współpracy międzynarodowej, realizuje wiele umów o współpracy naukowej i edukacyjnej z uczelniami

na całym świecie, jednostki wewnętrzne WNS uczestniczą w licznych projektach międzynarodowych. Wszystkie te okoliczności sprzyjają oraz stwarzają możliwości udziału studentów, doktorantów i pracowników w wymianie międzynarodowej. Pożądane byłoby zwiększenie mobilności nauczycieli akademickich oraz zwiększenie liczby nauczycieli przyjeżdżających na Wydział z ośrodków zagranicznych, przy wykorzystaniu możliwości jakie stwarza program Erasmus.

2)

Na Wydziale Nauk Społecznych UAM prowadzi się wiele rodzajów i form współpracy międzynarodowej, która przynosi również skutki w zakresie określania efektów i realizacji programów kształcenia. Jako szczególnie owocną w tym zakresie należy wskazać współpracę z uniwersytetami w Konstancji, Bern, Regensburgu, Osace, Hiroshimie, z Wyższą Szkołą Pedagogiczną w Karlsruhe (opiniowanie programów kształcenia, znaczący wkład metodyczny, bardzo znaczący wkład w specjalistyczne szkolenia kadry specjalności nauczycielskich w Instytucie Filozofii, zwłaszcza na specjalności Etyka), współpracę w ramach projektu *Kolaboratorium* (projekt dostarczył doświadczeń oraz materiałów wykorzystywanych obecnie przez pracowników i doktorantów IS UAM w nauczaniu przedmiotów takich jak: interwencja socjologiczna czy społeczne zastosowania badań wizualnych, pomógł także sprecyzować nowe kursy w ramach planowanych ścieżek specjalizacyjnych, m.in. projektowanie partycypacyjne), projektu ANDROID – Academic Network for Disaster Resilience to Optimise Educational Development (2011-2014; w ramach realizacji projektu dokonany zostanie m.in. przegląd programów nauczania dotyczącego odporności na zagrożenia. Wyniki współpracy mają na celu wypracowanie nowych metod i programów lub modyfikację istniejących) [informacje o programach współpracy i projektach badawczych na podstawie tabeli w cz. VI Raportu samooceny).

Słabszym elementem realizacji polityki internacjonalizacji na WNS jest udział nauczycieli akademickich z uczelni zagranicznych w prowadzeniu zajęć dydaktycznych (wyżej wskazywano już na niewielką obustronną mobilność nauczycieli) oraz liczba studentów i doktorantów realizujących część programu studiów na WNS (liczba studentów przyjeżdżających jest prawie czterokrotnie mniejsza niż przyjeżdżających). Ze Strategii rozwoju WNS wynika, iż na Wydziale przywiązuje się dużą wagę do internacjonalizacji procesu kształcenia. Działania w tym zakresie są ujęte w odrębnym celu operacyjnym *Internacjonalizacja kształcenia* i obejmują m.in. stworzenie systemu motywacyjnego zachęcającego do tworzenia wspólnych programów studiów z uczelniami zagranicznymi, zwiększenie oferty zajęć w językach obcych oraz wzrost mobilności studentów, doktorantów i pracowników.

3)

WNS, jak zaznaczono już wyżej, posiada bardzo rozbudowaną współpracę z zagranicznymi ośrodkami akademickimi, zarówno pod względem zasięgu, jak i liczebności ośrodków współpracujących. Współpraca ta ma wpływ na wyniki działalności naukowej Wydziału, jak i

na działalność dydaktyczną Wydziału (lista zagranicznych ośrodków akademickich, obejmująca kilkadziesiąt instytucji szkolnictwa wyższego z całego świata, z którymi współpracuje WNS, jest zamieszczona w Raporcie samooceny). Liczne programy współpracy mają wieloletni charakter, co świadczy o stosunkowo dużym zakorzenieniu środowiska naukowego Wydziału w nauce europejskiej i światowej. Wpływ współpracy na działalność badawczą Wydziału i jej wyniki jest bardzo znaczący. Współpraca naukowa owocuje realizacją wspólnych projektów badawczych, wspólnymi publikacjami, wspólnie organizowanymi konferencjami, wspólną redakcją czasopism naukowych, możliwościami oferowania stypendiów i staży. Międzynarodowy charakter badań był eksponowany przez pracowników na spotkaniach z Zespołem oceniającym.

Wpływ współpracy z zagranicznymi ośrodkami akademickimi na działalność dydaktyczną Wydziału wyraża się przede wszystkim w aktualizowaniu efektów i treści kształcenia oraz wymianie doświadczeń w zakresie metod kształcenia. Współpraca umożliwia również studentom i doktorantom udział w wykładach prowadzonych przez profesorów wizytujących ze współpracujących ośrodków.

Wydział współpracuje także z Uniwersytetem Ekonomicznym w Poznaniu oraz z Wydziałem Prawa UAM w prowadzeniu studiów podyplomowych MBA Zarządzanie Szkołą Wyższą. Współpraca z polskimi ośrodkami akademickimi obejmuje też prowadzenie zajęć przez pracowników Wydziału w innych uczelniach np. na Uniwersytecie Artystycznym w Poznaniu lub wspólnej realizacji projektów artystyczno-badawczych (z tym samym Uniwersytetem). Współpraca Wydziału z krajowymi ośrodkami akademickimi, jak wynika z raportu samooceny oraz załączonych do niego dokumentów jest znacznie mniej rozbudowana niż współpraca z ośrodkami zagranicznymi.

4)

W Strategii rozwoju UAM i WNS jako jeden z głównych celów strategicznych przyjmuje się budowanie płaszczyzny ścisłych kontaktów z otoczeniem społeczno-gospodarczym. Opisują ją szczegółowe cele operacyjne, w których kładzie się nacisk na transfer wiedzy naukowej i eksperckiej do gospodarki oraz do sfery publicznej.

Priorytetowym celem strategicznym Wydziału jest jego rola kulturotwórcza, edukacyjna, popularyzatorska. Oferta kierowana jest przez poszczególne jednostki WNS do wszystkich środowisk społecznych i odbiorców w różnym wieku: od dzieci, studentów, po dorosłych (uczenie się przez całe życie). Do ważniejszych działań w ocenie władz Wydziału należy zaliczyć powołanie Ośrodka Praktyk i Wolontariatu WNS. Jest to ważna placówka, gdzie wypracowuje się formy wymiany doświadczeń i wiedzy naukowej pomiędzy różnymi środowiskami – studentów, pracowników naukowo-dydaktycznych, organizacjami społecznymi oraz pracodawcami, reprezentującymi różne sektory gospodarki. Powstała w ramach Wydziału Galeria Akademicka jest wydziałowym wkładem w Festiwal Kultury Studenckiej KULMINACJE. Galeria była organizatorem licznych wystaw: *Rytm życia*, *Niewidzialne miasto*, czy *Podróże wyobraźni*. Hyde Park Szamarzewo to przestrzeń publicznej

debaty środowisk akademickich z artystycznymi. W ramach tej inicjatywy odbywa się wiele spotkań o charakterze dyskusyjnym, otwartych na różne dyscypliny. Reaktywowany został Akademicki DKF WNS. Powołane jednostki swoimi działaniami ukazują otwieranie się Wydziału na nowe wyzwania, pozornie pozostające poza sferą jego pierwotnych celów. Jest to odpowiedź na zmiany otaczającego go środowiska. Dodatkowo WNS wchodzi we współpracę z innymi instytucjami sektora gospodarczego, kultury i samorządu na zasadach partnerstwa, jako współinicjator przedsięwzięć badawczych (Instytucje XXI wieku, Kulturalne potencjały i deficyty miast powiatowych) i kulturalnych (udział m.in. w radach programowych festiwali, fundacji, czasopism (np. Biennale Fotografii w Poznaniu, Fundacja Barak Kultury) oraz edukacyjnych (warsztaty dla młodzieży w ramach Festiwalu OKNO w Słubicach; wykłady otwarte dla Uniwersytetu Dziecięcego, Uniwersytetu Trzeciego Wieku). Niezwykle istotna jest rola ekspercka, jaką podejmuje Wydział, ugruntowując tym samym swoją pozycję, jako ośrodka opiniotwórczego. To tylko niektóre przykłady współpracy z otoczeniem i próba ukazania różnorodności relacji, w jakie wchodzi. Pełną listę inicjatyw i zakres działań podejmowanych w ramach współpracy z otoczeniem WNS zaprezentowano członkom Komisji w przedstawionych dokumentach: Raporcie Samooceny, s. 68-71, Sprawozdaniu – Formy i zakres współpracy struktur i pracowników WNS z otoczeniem społecznym i gospodarczym. Instytut Kulturoznawstwa UAM 2007-2012, Relacje z otoczeniem. Instytut Psychologii WNS.

Zakres współpracy jednostki z otoczeniem społecznym i gospodarczym jest wielokierunkowy i wielopoziomowy. Pozwala to na rozbudowywanie oferty edukacyjnej, utrzymywanie zgodności kształcenia i osiąganych efektów z potrzebami pracodawców oraz rynku pracy, rozwijanie kompetencji społecznych studentów poprzez ich zaangażowanie w różnorodne inicjatywy, jakie podejmuje Wydział na rzecz otoczenia, a także wpływa na kształtowanie wysokiej kultury jakości kształcenia. Nawiązuje również tym samym do podstawowych wartości i roli, jaką Wydział powinien odgrywać w społeczeństwie jako ośrodek akademicki.

Ocena końcowa 6 kryterium ogólnego ⁴ w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia *kryteriów szczegółowych*

1) Wydział Nauk Społecznych umożliwia studentom i doktorantom, a także pracownikom udział w współpracy międzynarodowej. Wśród studentów najczęściej wykorzystywaną formą jest udział w wymianie w ramach programu Erasmus. Zainteresowanie programem Erasmus wśród doktorantów i pracowników naukowo-dydaktycznych jest nieporównanie mniejsze. Korzystają oni w większym zakresie z możliwości jakie niesie współpraca między Wydziałem i ośrodkami akademickimi w Europie i na świecie. Pożądane byłoby większe wykorzystanie możliwości jakie stwarza dla nauczycieli akademickich program Erasmus i zwiększenie ich mobilności.

2) Na WNS przywiązuje się dużą wagę do internacjonalizacji procesu kształcenia, czego dowodem jest wyodrębnienie odpowiedniego celu operacyjnego w Strategii rozwoju

Wydziału. Realizowanych jest wiele programów współpracy z zagranicznymi ośrodkami akademickimi, których rezultaty są wykorzystywane w określaniu efektów kształcenia oraz realizacji programów. Działania te obejmują opiniowanie programów kształcenia, wymianę doświadczeń w zakresie metodyki prowadzenia zajęć, tworzenie nowych kursów. Pożądane byłoby podjęcie bardziej intensywnych działań zmierzających do zwiększenia liczby profesorów wizytujących oraz studentów i doktorantów zagranicznych realizujących część programu studiów na WNS.

3) WNS prowadzi wielokierunkową współpracę z licznymi (kilkudziesięcioma) zagranicznymi ośrodkami akademickimi na całym świecie. Rezultaty tej współpracy mają wpływ zarówno na wyniki badań naukowych (wspólne projekty badawcze, wspólne publikacje, konferencje, stypendia i staże), jak i na działalność dydaktyczną. Współpraca z polskimi ośrodkami akademickimi jest mniej rozbudowana, obejmuje ona wspólne prowadzenie studiów podyplomowych, prowadzenie zajęć przez pracowników WNS w innych ośrodkach a także realizację projektów badawczo-artystycznych.

4) Wydział prowadzi politykę budowania silnych relacji z otoczeniem, co zostało wpisane w jego Strategię rozwoju. Związki z otoczeniem dokonują się w poprzez transfer wiedzy naukowej i eksperckiej do gospodarki oraz sfery publicznej, upowszechnianie wiedzy naukowej wśród mieszkańców regionu, utrzymywanie zgodności kształcenia i osiąganych efektów z potrzebami pracodawców oraz rynku pracy, a także współpracę ze strukturami samorządowymi oraz regionalnymi instytucjami kultury. Wielorakie są również formy tej współpracy (ekspertyzy, opracowania eksperckie, projekty badawcze, instytucjonalne rozwiązania w postaci np. wykładów i festiwali kultury). Ponadto dba się o współpracę z instytucjami państwowymi szczebla centralnego, samorządowymi, fundacjami, stowarzyszeniami, instytucjami kultury oraz z innymi jednostkami naukowymi w kraju.

7. Wsparcie naukowe, dydaktyczne i materialne zapewniane przez jednostkę studentom i doktorantom w procesie uzyskiwania efektów uczenia się

1)

W spotkaniu z Zespołem Oceniającym brały udział 34 osoby, reprezentujące wszystkie kierunków studiów. Studenci obecni na spotkaniu bardzo pozytywnie ocenili system opieki naukowej. Studenci mają możliwość publikowania oraz poszerzania wiedzy w działających kołach naukowych. Osoby działające w kołach pozytywnie oceniły otrzymywane wsparcie naukowe.

Obecni na spotkaniu równie pozytywnie odnieśli się do opieki dydaktycznej. W ocenie studentów kadra naukowo-dydaktyczna jest zaangażowana i dobrze przygotowana do prowadzenia zajęć. Prowadzący na pierwszych zajęciach informują o zasadach obowiązujących na ich przedmiotach, tj. formie i terminie zaliczeń, zakresie i tematyce materiału objętego egzaminem, formach odrabiania zajęć (nieobecności). Podawane są godziny konsultacji i dyżurów, kontakt telefoniczny i mailowy, a także sylabus i literatura przedmiotu. Pozytywnie oceniono dostępność i zawartość sylabusów. Studenci nie mieli

zastrzeżeń do aktualności informacji związanych z tokiem studiów. Pewne zastrzeżenia wyrazili studenci socjologii, w opinii których niekiedy nie odbywają się dyżury wykładowców, o czym nie ma informacji na stronie internetowej lub w systemie USOS. Pozytywnie odniesiono się do wyboru opiekunów prac dyplomowych i tematyki prac, co pozwala na realizację i rozwijanie zainteresowań naukowych. Studenci psychologii bardzo pozytywnie odnieśli się do stosowanej na tym kierunku praktyki organizowania spotkań dotyczących wyboru opiekunów prac dyplomowych przez studentów, w trakcie których opiekunowie przedstawiają tematykę, którą się zajmują. Spotkania te odbywają się przed podjęciem przez studentów decyzji o wyborze opiekuna i zakresu przedmiotowego pracy dyplomowej. Jest to przykład dobrej praktyki, którą warto przenieść na pozostałe kierunki prowadzone przez Wydział.

Studenci mieli różne opinie na temat na temat administracji uczelni. Pozytywnie ocenili ją studenci kierunku psychologia, pozostali zaś mieli zastrzeżenia do jakości otrzymywanych informacji, a także nastawienia pracowników. Studenci mieli zastrzeżenia do wyposażenia sal dydaktycznych w odpowiedni sprzęt audiowizualny, potrzebny do przeprowadzenia zajęć. Zastrzeżenia do sal dydaktycznych mieli studenci kierunku Praca socjalna, których zajęcia odbywają się w budynku przy ul. Międzychodzkiej. W ich ocenie sale nie są ergonomiczne i odpowiednio przystosowane do zajęć.

Obecni na spotkaniu pozytywnie ocenili wyposażenie i godziny otwarcia biblioteki. Godziny otwarcia biblioteki są również przystosowane dla studentów trybu niestacjonarnego.

Akty prawne w zakresie pomocy materialnej są tworzone z poszanowaniem opinii studentów zgodnie z art. 174 ust. 2 oraz 186 ust. 1 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym. Regulamin Pomocy Materialnej dla Studentów jest dokumentem szczegółowym. Zastrzeżenia budzi przepis §6 pkt 15 mówiący, iż wniosek niekompletny lub zawierający błędy może zostać uzupełniony lub poprawiony w ciągu 7 dni od otrzymania wezwania. Jest on rozpatrywany na pierwszym posiedzeniu następującym po uzupełnieniu lub poprawieniu wniosku, jednakże wnioskodawcy nie przysługuje spłata za okres do uzupełnienia bądź poprawienia wniosku. Zgodnie z art. 64 ust. 2 KPA, jeżeli osoba złoży podanie niekompletne, to organ administracji musi wezwać ją do uzupełnienia braków w ciągu 7 dni, pod rygorem pozostawienia sprawy bez rozpatrzenia. W przypadku uzupełnienia wniosku uznaje się, że termin został zachowany prawidłowo zatem przyznana pomoc materialną należy wypłacić z wyrównaniem.

Podział Funduszu Pomocy Materialnej nastąpił w wyniku porozumieniem Prorektora UAM ds. studenckich z przedstawicielami studentów i doktorantów. Ustalenie świadczeń pomocy materialnej dla studentów oraz poziomu dochodu przypadającego na osobę w rodzinie studenta uprawniającego do otrzymania stypendium socjalnego jest określone w porozumieniu ze studentami i doktorantami. W skład komisji stypendialnej wchodzi studenci, stanowiąc jej większość.

Uczelnia oferuje również inne źródła stypendiów takie jak Stypendium im. Rodziny Kulczyków. Informacje na temat tego stypendium zostały ocenione pozytywnie.

Studenci mieli zastrzeżenia do terminowości wypłacania stypendiów i trybu przyznawania świadczeń. Pozytywnie należy ocenić zaangażowanie studentów w proces informowania o i proces przyznawania pomocy materialnej. Przedstawiciele samorządu studentów i komisji stypendialnych są obecni podczas dyżurów dotyczących pomocy materialnej, które odbywają się trzy razy w tygodniu. Należy ocenić to pozytywnie.

Na ocenianym Wydziale stosuje się odpowiednie przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego w odniesieniu do wydawania decyzji administracyjnych związanych z przyznawaniem świadczeń pomocy materialnej, co należy ocenić pozytywnie, z wyjątkiem scharakteryzowanego wyżej uchybienia. Uczelnia prowadzi uczciwą politykę naliczania i pobierania opłat za świadczone usługi edukacyjne.

Studenci ocenili, że w części domów studenckich są zbyt wysokie ceny w stosunku do jakości oferowanych przez nie warunków mieszkaniowych. Pozytywnie oceniono dostęp do punktu ksero. W ocenie obecnych na spotkaniu studentów, w budynkach Wydziału nie ma odpowiedniego punktu gastronomicznego oraz wystarczającej liczby automatów z napojami. Budynki Wydziału są częściowo przystosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Korytarze są odpowiednio szerokie, część toalet jest wyposażona w odpowiednie urządzenia, budynek posiada podjazdy. Biblioteka jest przystosowana do potrzeb osób z problemami wzroku.

W podsumowaniu należy stwierdzić, iż studenci ocenili kadrę jako zaangażowaną i odpowiednio przygotowaną. Wybór opiekunów prac dyplomowych nie budzi zastrzeżeń, a realizowane prace uwzględniają zainteresowania studentów. System pomocy materialnej jest zbudowany w sposób przejrzysty i prawidłowy. Informacje na temat pomocy materialnej są pełne i oceniane pozytywnie. Wydział stwarza warunki właściwego wsparcia osób niepełnosprawnych.

W odniesieniu do uwag skierowanych pod adresem pracowników administracyjnych Wydziału pożądanym byłoby podniesienie skuteczności wykorzystywania wyników badania poziomu zadowolenia z opieki administracyjnej w ramach ankiety „przyjazny dziekanat” i wdrożenie działań naprawczych.

Warto byłoby również ulepszać funkcjonujący system pomocy materialnej w zakresie terminowości wypłacania świadczeń oraz usunięcia niezgodności jednego z zapisów Regulaminu Pomocy Materialnej z KPA.

Wydział zapewnia także doktorantom niezbędne warunki do prowadzenia badań naukowych oraz realizacji programu studiów. Istniejąca baza dydaktyczna oraz naukowa wizytowanej jednostki w pełni zaspokaja potrzeby doktorantów i jest przez nich pozytywnie oceniana. Doktoranci mają swobodę realizacji badań naukowych oraz pełne zaplecze niezbędne do prowadzenia zajęć dydaktycznych.

Doktoranci otrzymują niezbędne wsparcie od opiekunów naukowych i promotorów oraz pozostałej kadry naukowo-dydaktycznej. Istnieje możliwość indywidualnych konsultacji. Doktoranci wysoko oceniają obsługę administracyjną i chwalą obsługę prawną. Wszelkie niezbędne informacje otrzymują bezpośrednio w dziekanacie oraz za pośrednictwem strony internetowej. Dostępne informacje przekazywane są w sposób przejrzysty i klarowny.

Doktoranci zobowiązani są do prowadzenia od 60 do 90 godzin zajęć dydaktycznych, jeśli otrzymują stypendium doktoranckie. Osoby nieotrzymujące stypendium prowadzą od 10 do 30 godzin. Przydzielaniem zajęć dla doktorantów zajmują się kierownicy zakładów, kierują się oni kompetencjami i zakresem badań prowadzonych przez doktorantów. Zajęcia dydaktyczne realizowane na studiach III stopnia są pozytywnie oceniane przez doktorantów i ich zdaniem w pełni zaspokajają ich oczekiwania. Doktoranci zadowoleni są z oferty dostępnych w toku studiów III stopnia zajęć obieralnych. Doktoranci uzyskują niezbędne doświadczenie podczas prowadzonych badań w jednostce macierzystej oraz podczas wyjazdów zagranicznych.

Stypendia w wizytowanej jednostce przyznawane są zgodnie z obowiązującymi przepisami. Regulaminy są przejrzyste i zrozumiałe dla doktorantów. Jednostka dostosowana jest do potrzeb osób z niepełnosprawnością.

Doktoranci mają dostęp do niezbędnych dla nich baz publikacji naukowych, biblioteka działa sprawnie a jej praca jest wysoko oceniana.

2)

Wydział wdrożył ustawowe mechanizmy zapobiegające i pozwalające na reagowanie w przypadku sytuacji konfliktowych, a także wypracował własne w oparciu o regularne spotkania z samorządem studenckim i starostami grup. Zgodnie z zapisami ustawowymi w Uczelni funkcjonuje Komisja Dyscyplinarna ds. Studentów oraz Odwoławcza Komisja Dyscyplinarna ds. Studentów. Studenci obecni na spotkaniu stwierdzili, iż w przypadku występowania sytuacji konfliktowych zwracają się, w zależności od sytuacji, do prowadzącego zajęcia, opiekuna roku, samorządu studenckiego lub do kolegium dziekańskiego. Działania prodziekana ds. studenckich oceniono bardzo pozytywnie. W sprawach indywidualnych studenci mogą na jego dyżurze zgłosić problem.

Dobłą praktyką mającą na celu rozwiązywanie bieżących problemów dydaktycznych i materialnych studentów są spotkania Władz dziekańskich z wydziałowym samorządem i starostami grup studenckich. Odbývają się one minimum kilka razy w roku, przy czym obowiązkowo na początku i na końcu roku akademickiego. Takie działania wspierają studentów w rozwiązywaniu problemów, a także są wyrazem wsparcia Władz dla studentów.

W odniesieniu do doktorantów, brak jest w wizytowanej jednostce formalnych dróg zgłaszania sytuacji konfliktowych oraz procedur postępowania w takiej sytuacji. Jednocześnie ani doktoranci, ani władze Wydziału nie przedstawili w czasie wizytacji żadnego przypadku sytuacji patologicznej lub konfliktowej, która zaistniałaby w przeszłości. Doktoranci podczas spotkania zapewnili o dobrym kontakcie z kierownikiem studiów doktoranckich oraz

opiekunami, co jest powodem braku konieczności tworzenia takich procedur. W przypadku zaobserwowanych nieprawidłowości doktoranci zapewniają, że zwróciliby się bezpośrednio do kierownika studiów oraz swoich przedstawicieli w odpowiednich organach wydziałowych. Na poziomie Uczelni funkcjonuje Komisja Dyscyplinarna oraz Odwoławcza Komisja Dyscyplinarna, w ich skład wchodzi także przedstawiciele doktorantów.

Niemniej jednak pożądane byłoby stworzenie ramowych ujednoliconych zasad postępowania w przypadku otrzymania zgłoszenia o zaistniałej sytuacji patologicznej.

3)

Samorząd studentów zarówno na szczeblu uczelnianym, jak i wydziałowym wywiązuje się ze swoich ustawowych obowiązków. Studentom stwarza się możliwość uczestniczenia w budowie i ewaluowaniu elementów wewnętrznego systemu jakości kształcenia. Są oni członkami gremiów działających na rzecz jakości kształcenia, zapewnione mają również przygotowanie merytoryczne do prac w tych gremiach. Przygotowani studenci stanowią wartościowy wkład w pracę Zespołów, a ich głos jest respektowany. Samorząd wydziałowy dysponuje własnym biurem, wyposażonym w odpowiedni sprzęt.

Wydział stwarza studentom możliwości wszechstronnego rozwoju. Głos studentów jest respektowany w pracach dotyczących procesu kształcenia i weryfikacji jego jakości. Wydział potrafi wykorzystać specyfikę prowadzonych kierunków studiów do doskonalenia oferty programowej dzięki włączaniu studentów działających w kole naukowym w badania na rzecz jakości kształcenia. Działalność kół naukowych jest szeroka i zróżnicowana.

Na Wydziale działa niemal 20 kół naukowych, z czego najbardziej aktywne to: Koło Naukowe Kulturoznawców, Koło Naukowe Psychologii Płci, Koło Naukowe Studentów Socjologii, Koło Naukowe Studentów Komunikacji Społecznej, Koło Naukowe Historii Kultury Artystycznej, Koło Naukowe Psychologów, Studenckie Koło Naukowe Humanistów, Koło Naukowe Studentów Filozofii, Koło Nauk o Poznaniu i Komunikacji, Koło Naukowe Psychologii Religii. Studenci obecni na spotkaniu bardzo pozytywnie ocenili udzielane im wsparcie merytoryczne i finansowe. Warta podkreślenia, w kontekście działań na rzecz jakości kształcenia, jest działalność Koła Naukowego Studentów Socjologii, które bada studentów ostatnich lat tego kierunku pod kątem ich zadowolenia z programu kształcenia. Takie działanie z jednej strony uczy warsztatu socjologicznego członków Koła, a z drugiej, jest cennym źródłem informacji dla Władz Wydziału.

Biuro Karier oferuje warsztaty i szkolenia, które studenci Wydziału ocenili pozytywnie. Studenci mają możliwość korzystania z płatnych staży i praktyk, choć ocenili, że oferta Biura nie jest odpowiednia dla ich kierunku studiów. Studenci mają możliwość uczestnictwa w szkoleniach z zakresu ich praw i obowiązków.

Studenci Wydziału mają możliwość rozwoju poprzez włączanie ich do wydziałowych imprez i przedsięwzięć kulturalnych. Największą z nich jest organizowany od kilku lat, wspólnie z Wydziałem Studiów Edukacyjnych, Festiwal Kultury Studentów „Kulminacje”.

Opiekę nad nim sprawują prodziekani Wydziałów, ale organizowany jest przez samorządy studenckie Wydziałów. Dodatkowo, studenci mogą uczestniczyć w inicjatywach takich jak Galeria Akademicka oraz DKF Akademicki. Ciekawą inicjatywą jest również przestrzeń wydziałowego Hyde Parku.

Na wizytowanym Wydziale działają, równolegle do samorządu studentów, struktury samorządu doktorantów. W ramach wszystkich istniejących na wydziale studiów III stopnia stworzone są struktury samorządowe. Ich przedstawiciele wchodzi w skład struktur wydziałowych a następnie uczelnianych. Doktoranci aktywnie uczestniczą w pracach Rady Wydziału i Radach poszczególnych Instytutów. Samorząd doktorantów nie dysponuje własnym pomieszczeniem, ani budżetem, ale doktoranci o to nie zabiegali. Podkreślają, że w obecnej sytuacji korzystają z zaplecza Wydziału, a władze chętnie z nimi współpracują.

Na WNS działają liczne, wymienione wyżej, koła naukowe, w prace których zaangażowani są także doktoranci. Współpracują ze studentami oraz stanowią dla nich wsparcie merytoryczne.

Pożądanym byłoby zwiększenie aktywności samorządu na polu bezpośrednich relacji samorząd – doktorant. Doktoranci powinni być szerzej informowani o działaniach swoich przedstawicieli w różnych organach wydziałowych.

Ocena końcowa 7 kryterium ogólnego ⁴ w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

1) Wsparcie naukowe i dydaktyczne jest zapewniane studentom i doktorantom na odpowiednim poziomie. Studenci i doktoranci mają możliwość publikowania i aktywizacji w licznych kołach naukowych. Wydział zapewnia doktorantom niezbędne warunki do prowadzenia badań naukowych. System oceniania i wsparcia nie budzi zastrzeżeń studentów i doktorantów. Wydział stwarza odpowiednie warunki wsparcia dla osób niepełnosprawnych. Kadra naukowo-dydaktyczna została przez nich pozytywnie oceniona. Studenci i doktoranci mają dostęp do aktualnych informacji dotyczących toku studiów, pomocy materialnej, wniosków i innych dokumentów. System pomocy materialnej działa poprawnie, choć w tym zakresie studenci zgłosili występowanie scharakteryzowanych w punkcie 7.1 uchybień, które wymagają naprawy. Większą uwagę należałoby także poświęcić pracy administracji, gdyż w tym zakresie studenci także zgłaszali zastrzeżenia.

2) Na ocenianym Wydziale wdrożone zostały odpowiednie mechanizmy przeciwdziałania lub reagowania na sytuacje konfliktowe. W przypadku studentów, oprócz ustawowych mechanizmów, Wydział stworzył własne oparte na cyklicznych spotkaniach Władz Wydziału ze starostami i samorządem studenckim. W przypadku doktorantów i słuchaczy studiów podyplomowych nie opracowano wprawdzie formalnych procedur, jednak zapobieganie konfliktom i ich rozwiązywanie jest częścią relacji między doktorantami i kierownikiem studiów doktoranckich a także słuchaczami studiów podyplomowych i kierownikami studiów, które zarówno przez doktorantów, jak i słuchaczy zostały ocenione pozytywnie.

3) Wydział odpowiednio wspiera działalność sprzyjającą rozwojowi kół naukowych i samorządu studenckiego i doktoranckiego. Bardzo pozytywnie oceniono wsparcie finansowe i merytoryczne zapewniane przez Wydział. Studenci i doktoranci są włączani w prace na rzecz podnoszenia jakości kształcenia. Studentom i doktorantom stwarza się możliwości wszechstronnego rozwoju.

8. Spójność systemu wewnętrznych przepisów prawnych normujących proces zapewnienia jakości kształcenia, oraz jego zgodność z przepisami powszechnie obowiązującymi.

Na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu obowiązuje **Systemem Zarządzania Jakością Kształcenia** powołany na mocy *Uchwały Senatu Nr 126/2010 z dn. 25.01.2010 r.* (z późn. zm., w tym *Uchwałą Senatu Nr 284/2011/2012 z dn. 30.01.2012 r.*).

Zgodnie z § 6 ww. Uchwały z 2010 r.: „W celu realizacji zadań Uczelnianego Systemu Zarządzania Jakością Kształcenia na szczeblu Uniwersytetu, powołuje się **Radę ds. Jakości Kształcenia (RJK)**” (*Zarządzenie Rektora Nr 11/2012/2013 z dn. 1.10.2012 r. w sprawie powołania Rady ds. Jakości Kształcenia; na okres kadencji 2012-2016*), której przewodniczy **pełnomocnik rektora ds. zarządzania jakością kształcenia**. Radę tworzą: Komisja ds. Zapewnienia Jakości Kształcenia (KZJK) w składzie: przewodniczący senackiej Komisji ds. Kształcenia; przewodniczący rektorskiej Komisji ds. Studentów; koordynatorzy działań na rzecz jakości kształcenia określani w zarządzeniu rektora; inne osoby wskazane przez rektora oraz Komisja ds. Oceny Jakości Kształcenia (KOJK), w skład której wchodzi: pełnomocnik rektora ds. oceny jakości kształcenia; przedstawiciel studentów wskazany przez Parlament Samorządu Studentów UAM przedstawiciel doktorantów wskazany przez Samorząd Doktorantów UAM; inne osoby wskazane przez Rektora.

Natomiast na poziomie wydziału, „powołuje się **wydziałowe komisje ds. jakości kształcenia**, które tworzą: zespół ds. zapewnienia jakości kształcenia i zespół ds. oceny jakości kształcenia”. Zgodnie z Zarządzeniem nr 1/2012/2013 Dziekana Wydziału Nauk Społecznych z dn. 1.09.2012 r. (uzupełnienie składu - Zarządzenie nr 5/2012/2013 z dn. 10.12.2012 r.) w skład Zespołu ds. Zapewnienia Jakości Kształcenia weszli: przewodniczący - Prodziekan ds. studiów stacjonarnych oraz członkowie: przedstawiciele 1 Katedry i 4 Instytutów, koordynator programu Erasmus, Kierownik Dziekanatu, przedstawicielka samorządu studentów i przedstawiciel samorządu doktorantów, a w Zespole ds. Oceny Jakości Kształcenia znaleźli się: członkowie Zespołów ds. Jakości Kształcenia z 4 Instytutów (w tym przewodniczący), przedstawiciel administracji i przedstawicielka studentów.

Szczegółowy podział zadań Rady ds. Jakości Kształcenia oraz wydziałowych komisji ds. jakości kształcenia określa *Zarządzenie Rektora Nr 321/2011/2012 z dn. 3.02.2012 r.* Natomiast w *Zarządzeniu Nr 322/2011/2012 z dn. 3.02.2012 r.* Rektor określił **procedury funkcjonowania uczelnianego systemu zarządzania jakością kształcenia**, tj.:

- 1) Działania projakościowe (szkolenia i wykładnie przepisów, tworzenie programów kształcenia);
- 2) Monitoring jakości kształcenia (ankiety dla nauczycieli akademickich, doktorantów, studentów, słuchaczy studiów podyplomowych i pracowników administracji; wydziałowe arkusze samooceny);
- 3) Doskonalenie jakości kształcenia (na podstawie wyników ankiet, wydziałowych arkuszy samooceny oraz wyników monitoringu losów absolwentów prowadzonego

przez odrębną jednostkę, RJK opracowuje propozycje działań (na poziomie wydziałów i na poziomie uczelni) na rzecz podniesienia jakości kształcenia);

- 4) Sprawozdania (RJK oraz przewodniczący WKJK są zobowiązani do przedstawienia sprawozdania ze swojej działalności odpowiednio Senatowi i Radzie Wydziału raz w roku).

W kolejnym *Zarządzeniu Rektora Nr 323/2011/2012 z dn. 3.02.2012 r. w sprawie ankiet* wraz z zasadami ich opracowywania, przeprowadzania oraz publikowania ich wyników określono:

- 1) Ankiety ogólnouniwersyteckie (przeprowadzane w USOS corocznie w semestrze letnim; skierowane do: nauczycieli akademickich, doktorantów, studentów, słuchaczy studiów podyplomowych i pracowników administracji związanych z procesem kształcenia; ich wyniki opracowuje Biuro RJK w postaci raportów, na podstawie których sporządza analizę SWOT; te 2 opracowania umieszczane są na stronie www UAM);
- 2) Wydziałowe arkusze samooceny (wypełniane co 2 lata przez wydziałowe zespoły ds. oceny jakości kształcenia; na ich podstawie RJK sporządza raport ogólnouniwersytecki i zamieszcza go na stronie www UAM);
- 3) Ankiety wydziałowe oceniające nauczycieli akademickich (corocznie doktoranci, studenci oraz słuchacze studiów podyplomowych oceniają pracowników prowadzących zajęcia dydaktyczne; ich wyniki są uwzględniane przy okresowej ocenie nauczyciela akademickiego i w wewnętrznym systemie doskonalenia jakości kształcenia);
- 4) Ankiety wydziałowe oceniające przypisanie punktów ECTS (corocznie doktoranci, studenci I, II stopnia i j.s.m. oraz słuchacze studiów podyplomowych określają nakład pracy potrzebny do uzyskania efektów kształcenia zdefiniowanych dla modułu/przedmiotu; ich wyniki są podstawą do analizy i weryfikacji przypisania punktów ECTS).

Przykładowe Uchwały Senatu dotyczące podejmowanych działań odnoszących się do obszarów mających wpływ na jakość kształcenia to: *Nr 285/2011/2012 z dn. 30.01.2012 r. w sprawie wytycznych dla rad podstawowych jednostek organizacyjnych dotyczących uchwalania programów kształcenia dla studiów wyższych, studiów podyplomowych oraz kursów doksztalających; Nr 305/2012 z dn. 30.04.2012 r. w sprawie wytycznych dla rad podstawowych jednostek organizacyjnych dotyczących kształcenia na studiach doktoranckich; Nr 337/2011/2012 z dn. 25.06.2012 r. w sprawie określenia efektów kształcenia dla kierunków studiów prowadzonych przez Wydział Nauk Społecznych.*

Przykładowa dokumentacja dotycząca dokonywanych analiz i podejmowanych działań odnoszących się do obszarów mających wpływ na jakość kształcenia:

1) Działania projakościowe:

- Rada Instytutu Kulturoznawstwa (21.01.2013) oraz Rada Instytutu Psychologii (14.01.2013) - przeprowadzenie dyskusji i ewaluacji: zajęć dydaktycznych, prowadzonych przez instytut praktyk studenckich, polityki promocyjnej kierunku studiów, prowadzonej w ostatnich 4 latach oraz propozycję nowych form pozyskiwania

kandydatów na studia, funkcjonowania kół naukowych przy Instytucie, współpracy z samorządem studenckim, punktacji ECTS;

- **Seminaria dla WZOJK – Przewodnicząca RJK** (*Procedury funkcjonowania WZOJK - UAM w świetle nowych regulacji prawnych*, 27.02.2012; m.in. omówienie i analiza zadań WZOJK, prezentacja wydziałowego arkusza samooceny, 22.10.2012; omówienie zadań i planów WZOJK, sprawozdania z ankiet i wykonania rekomendacji oraz rekomendacje RJK, 5.03.2013); **Seminaria szkoleniowe** dla członków wydziałowych rad programowych i zespołów ds. oceny jakości kształcenia – Weryfikacja i walidacja efektów kształcenia oraz właściwy dobór metod kształcenia kluczowymi zadaniami wdrażania KRK (Maj/czerwiec 2013);
- Oświadczenie o realizacji **audytu procedur antyplagiatowych** (5.03.2013, Fundacja im. Augustina-Jeana Fresnela) - Szczegółowe wnioski z badania ujęto w Raporcie z audytu, który przedstawionym władzom Uczelni 23.05.2013 r. podczas gali wręczenia certyfikatów Uczelnia walcząca z plagiatami/Wydział walczący z plagiatami.

2) Monitoring jakości kształcenia:

- Raporty z Badań na temat Jakości Kształcenia przeprowadzonego w roku akademickim 2011/2012 wśród: uczestników studiów doktoranckich, nauczycieli akademickich, studentów studiów stacjonarnych i niestacjonarnych (*Część I - Informacje o badaniu oraz wyniki na poziomie całej uczelni, Część III - zestawienie wyników na poziomie wydziałów, grudzień 2012*) oraz wśród studentów studiów stacjonarnych (*Część IV - zestawienie wyników z trzech kolejnych badań: 2010 – 2011 – 2012, grudzień 2012*);
- Zbiorcze zestawienie wyników badania jakości kształcenia na UAM (17.01.2012): studia stacjonarne a studia niestacjonarne (2011), studenci a wykładowcy (2011), I i II edycja badań: 2010 i 2011 ankieta studencka;
- Badanie jakości kształcenia na UAM 2010/2011 ogólna ocena jakości kształcenia na UAM. ankieta dla pracowników (czerwiec 2011), studia stacjonarne (listopad 2011), studia stacjonarne a studia niestacjonarne (listopad 2011);
- Ankietyzacja dziekanatów: *Przyjazny Dziekanat UAM 2012* – Raport ze studenckiej ankiety oceniającej pracę dziekanatów na UAM (przeprowadzona w okresie IV-V 2012 r. przez PSS UAM); Raport z badania studentów WNS - Zadowolenie ze studiowania i życia studenckiego (25.03.2013, przeprowadzone przez Ośrodek Praktyk i Wolontariatu WNS, obejmuje m.in. funkcjonowanie sekretariatów poszczególnych Instytutów oraz Dziekanatu);
- Ankietyzacja punktacji ECTS: Raporty - analiza nakładu pracy studenta w stosunku do naliczania punktów ECTS (wszystkie Instytuty WNS, przeprowadzona w semestrze zimowym roku akad. 2012/2013 przez PSS UAM);
- Pozostałe ankiety: Raporty z badań jakości kształcenia obejmujących ocenę własną wydziałów na UAM (03.01.2011, 11.02.2013);
- Monitoring losów absolwentów: Centrum Badania Jakości Życia UAM - projekty badawcze: *System monitorowania losów zawodowych absolwentów publicznych uczelni wyższych w Wielkopolsce* (09.2011), *Monitorowanie Losów Absolwentów UAM w Poznaniu* (15.06.2012), których rezultatem jest opracowanie *Bezrobocie absolwentów WNS UAM - Analiza danych zastanych* (03.2013, opracowane przez WNS; zawiera analizę bezrobocia absolwentów: poszczególnych poziomów szkół

w Wielkopolsce, poszczególnych szkół wyższych w Poznaniu, poszczególnych wydziałów UAM oraz Wydziału Nauk Społecznych); w dniach 29.05-10.06 WNS przeprowadzał badania Losów Zawodowych byłych studentów WNS (wypełnienie ankiety oraz zgłoszenie chęci udziału w FGI);

- Hospitacje: wyciąg ze zwyczajnego posiedzenia Rady Instytutu Psychologii z dnia 04.04.2011 r. - informacja na temat hospitacji zajęć, Analiza procesu hospitacji zajęć w roku akademickim 2012/2013 (Instytut Filozofii), Hospitacje zajęć w Instytucie Socjologii w roku akademickim 2012/2013, Hospitacje zajęć dydaktycznych w Instytucie Kulturoznawstwa w roku akademickim 2012/2013 – notatka.

3) Doskonalenie jakości kształcenia:

Propozycje działań na rzecz jakości kształcenia przygotowane przez **Uczelnianą Radę ds. Jakości Kształcenia**:

- na podstawie Raportu z pierwszej Ogólnouniwersyteckiej Studenckiej Ankiety Oceniającej Jakość Kształcenia (OSAOJK, 2010) oraz pierwszych Wydziałowych Arkuszy Oceny Jakości Kształcenia (2010) sporządzonych przez Wydziałowe Zespoły ds. Oceny Jakości Kształcenia (27.01.2011);
- na podstawie Raportów z drugiej OSAOJK (2011) oraz pierwszej Ogólnouniwersyteckiej Ankiety Pracowniczej (pracownicy naukowo-dydaktyczni i dydaktyczni) Oceniającej Jakość Kształcenia (OAPOJK, 2011) przeprowadzonych w UAM (13.12.2011);
- z uwzględnieniem rozporządzeń MNiSW związanych z wdrożeniem KRK oraz na podstawie raportów z trzeciej OSAOJK (2012) i drugiej OAPOJK (2012). Wydziałowe zespoły ds. oceny jakości kształcenia, zgodnie z zasadą autonomii wydziałów, mogą wypracować własne propozycje doskonalenia jakości kształcenia w swojej jednostce bądź częściowo lub całkowicie zastosować rekomendacje proponowane przez uczelnianą Radę ds. Jakości Kształcenia (28.01.2013);
- podsumowania podjętych i planowanych działań w ramach uczelnianego systemu zarządzania jakością kształcenia (20.01.11 - RJK);

Pozostałe - Wydział Nauk Społecznych:

- Podsumowanie wyników pomiaru jakości kształcenia na Wydziale Nauk Społecznych i rekomendowane zmiany (2009/2010);
- Notatka robocza dot. ankiet studenckich w roku akad. 2012/13 (semestr zimowy) - Instytut Kulturoznawstwa (20.02.2013);
- Rekomendacje Wydziałowego Zespołu ds. Oceny Jakości Kształcenia dotyczące doskonalenia jakości kształcenia na WNS (25.03.2013);
- Uwagi Zespołu ds. Zapewnienia Jakości Kształcenia dotyczące kondycji sylabusów (opisów modułów kształcenia w języku KRK) na WNS w semestrze letnim 2013 (4.04.2013);
- Mechanizmy weryfikacji i doskonalenia wewnętrznego systemu zapewniania jakości - Instytut Kulturoznawstwa oraz Instytut Psychologii (2012/2013)
- Rekomendacje Wydziałowego Zespołu ds. Zapewnienia Jakości Kształcenia dotyczące: polityki kadrowej, procedury hospitacji zajęć;

- Rekomendacje Wydziałowej Komisji ds. Jakości Kształcenia dla opisu wszystkich kierunków kształcenia prowadzonych na Wydziale (ocena ogólna i szczegółowa);

4) Sprawozdania:

- **Rada ds. Jakości Kształcenia:** *Sprawozdanie z działalności RJK od lutego 2010 do grudnia 2010 (16.02.2011), Sprawozdanie z działalności RJK od stycznia 2011 do grudnia 2011 (12.01.2012), Sprawozdanie z działalności RJK od stycznia 2012 do grudnia 2012 (06.02.2013);*
- **Wydział Nauk Społecznych:** *RJK - Badanie jakości kształcenia na UAM 2011/2012. Samoocena wydziałowa – WNS (Grudzień 2012); WZOJK WNS 8.04.2013 r. przedstawił RW sprawozdanie z efektów działania systemu zarządzania jakością kształcenia oraz rekomendacje dotyczące doskonalenia jakości kształcenia na WNS.*

Ocena końcowa 8 kryterium ogólnego³ w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryterium szczegółowego.

Na podstawie analizy otrzymanej dokumentacji należy uznać, iż Wydział Nauk Społecznych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu posiada wewnętrzne przepisy prawne normujące proces zapewnienia jakości kształcenia (ogólnouczelniane i wydziałowe), zarówno o charakterze ogólnym, jak i odnoszące się bezpośrednio do funkcjonowania wewnętrznego systemu zapewnienia jakości. Przepisy te w sposób kompletny i spójny określają prowadzoną politykę jakości, cele jakościowe oraz strategię ich realizacji.

Podsumowując należy stwierdzić, iż zakres, sposób prowadzenia i kompletność dokumentacji dotyczącej dokonywanych analiz i podejmowanych działań odnoszących się do poszczególnych czynników mających wpływ na jakość kształcenia jest poprawny. Świadczy o tym m.in. fakt dokonywania wielu badań ankietowych, w tym dość rzadko spotykanych na innych uczelniach, jak np. ankietę ewaluacyjną - studia podyplomowe, czy badania na temat jakości kształcenia przeprowadzonego wśród uczestników studiów doktoranckich, a także ankiety przeprowadzane przez Parlament Samorządu Studentów (oceniające pracę dziekanatów, czy nakłady pracy studentów względem punktacji ECTS).

Ponadto o transparentności systemu świadczy to, iż nie tylko uchwały, zarządzenia, procedury, sprawozdania i rekomendacje, ale także wszystkie ogólnouczelniane analizy przeprowadzane przez Uczelnianą Radę ds. Jakości Kształcenia są dostępne na stronie jej Biura (BRJK), tj. <http://brjk.amu.edu.pl/>. Część ww. dokumentów można także znaleźć na stronie wydziałowej - <http://wns.amu.edu.pl/strona-glowna/ksztacenie/jako-ksztacenia>.

9. Podsumowanie

Tabela nr 2 Ocena spełnienia kryteriów oceny instytucjonalnej

L.p.	Stopień spełnienia kryterium
------	------------------------------

	Kryterium	wyróżniająco	w pełni	znacząco	częściowo	niedostatecznie
1	strategia rozwoju		X			
2	wewnętrzny system zapewnienia jakości		X			
3	cele i efekty kształcenia na studiach doktoranckich i podyplomowych oraz system ich weryfikacji ⁴		X			
4	zasoby kadrowe, materialne i finansowe		X			
5	przewodzenie badań naukowych		X			
6	współpraca krajowa i międzynarodowa		X			
7	system wsparcia studentów i doktorantów ⁵		X			
8	przepisy wewnętrzne normujące proces zapewnienia		X			

⁴ Jeżeli w jednostce prowadzone są tylko studia doktoranckie wpisujemy i oceniamy „cele i efekty kształcenia na studiach doktoranckich”. Jeśli prowadzone są tylko studia podyplomowe wpisujemy i oceniamy „cele i efekty kształcenia na studiach podyplomowych”. Jeżeli nie są prowadzone żadne z tych studiów w rubryce oceny wpisujemy „nie dotyczy”.

⁵ Kryterium 3 i 7 należy skorelować.

L.p.	Kryterium	Stopień spełnienia kryterium				
		wyróżniająco	w pełni	znacząco	częściowo	niedostatecznie
	jakości kształcenia					

Odniesienie się do dokonanej przez jednostkę analizy SWOT w kontekście wyników przeprowadzonej oceny wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia oraz oceny zasobów kadrowych, materialnych, działalności naukowej i międzynarodowej, współpracy z beneficjentami procesu kształcenia.

WNS w przeprowadzonej analizie SWOT uznał za swoją mocną stronę funkcjonowanie wewnętrznego systemu jakości kształcenia, co zostało potwierdzone w trakcie wizytacji oraz w wyniku analizy Raportu samooceny, dokumentów udostępnionych w trakcie wizytacji a także rozmów z Władzami Wydziału, członkami Wydziałowej Komisji ds. Jakości Kształcenia i przedstawicielami różnych grup interesariuszy wewnętrznych.

Jako mocną stronę wskazano także rozbudowaną i zróżnicowaną ofertę dydaktyczną. W tym zakresie wyniki analizy SWOT są zgodne z oceną Zespołu. W opinii ekspertów merytorycznych koncepcja kształcenia jest spójna, obejmuje wszystkie poziomy i formy kształcenia, Wydział dba o uatrakcyjnienie oferty, także w zakresie tradycyjnych kierunków studiów, wprowadzając unikatowe specjalności (np. życie publiczne, etyka, komunikacja społeczna) oraz interdyscyplinarne kierunki studiów (np. kognitywistyka).

Mocną stroną Wydziału jest kadra akademicka o wysokich kwalifikacjach, co przekłada się na dużą liczbę uprawnień akademickich posiadanych przez Wydział oraz najwyższa kategoria, jaką Wydział uzyskuje w wyniku parametryzacji. Te atuty Wydziału są podkreślane przez Zespół oceniający w raporcie z wizytacji. Jednocześnie z raportu Zespół zwraca uwagę na niedostateczną mobilność kadry naukowej, co w analizie SWOT identyfikowane jest jako zagrożenie – „zbyt mała liczba pracowników uczestniczących aktywnie w międzynarodowym życiu naukowym”. Jednocześnie zwiększenie wymiany międzynarodowej pracowników i studentów jest postrzegane w analizie SWOT jako szansa Wydziału, co zgadza się z zaleceniami, jakie były formułowane przez Zespół oceniający, który dokonując oceny, zwrócił uwagę na konieczność zwiększenia mobilności międzynarodowej studentów, doktorantów i pracowników. Zespół pozytywnie ocenił wielotematyczność i wieloaspektowość oraz rozmiary współpracy międzynarodowej WNS, co w analizie SWOT zostało podniesione jako mocna strona Wydziału. W raporcie wskazywano jednocześnie na konieczność bardziej intensywnych działań mających na celu internacjonalizację procesu kształcenia poprzez m.in.

zwiększenie liczby studentów i doktorantów przyjeżdżających. Problem ten w analizie SWOT jest wymieniany jako słaba strona Wydziału.

Zespół oceniający zauważył, iż infrastruktura dydaktyczna w stopniu podstawowym spełnia wymagania wynikające z potrzeb prowadzonych na Wydziale kształcenia i badań naukowych, zalecając dalsze doskonalenie infrastruktury oraz jej dostosowanie (szczególnie w odniesieniu do infrastruktury materialnej) do potrzeb osób niepełnosprawnych. Wydział w analizie SWOT, stan infrastruktury i poziom wyposażenia ocenia jako słabą stronę swojej działalności, wskazując jednocześnie na zbyt małą ilość środków finansowych na doskonalenie i modernizację infrastruktury, w tym dostosowanie jej do potrzeb osób niepełnosprawnych.

W raporcie Zespół zwrócił uwagę na konieczność podjęcia działań zmierzających do wprowadzenia rozwiązań systemowych gwarantujących ciągły udział interesariuszy zewnętrznych w określaniu i ocenie efektów kształcenia, realizacji strategii Wydziału oraz budowaniu wysokiej kultury jakości kształcenia. W analizie SWOT te działania są dostrzegane jako szansa Wydziału, jednocześnie podjęto szereg działań zmierzających do uczynienia współpracy z interesariuszami zewnętrznymi mocną stroną Wydziału.

W przygotowanej przez Wydział analizie SWOT jako słabe strony wskazuje się także „zbyt dużą biurokratyzację działań zmierzających do poprawy procesu dydaktycznego”, a jako zagrożenia „zbyt częste zmiany regulacji prawnych dotyczących szkolnictwa wyższego” oraz „zbyt dosłowne przenoszenie na grunt polskiego szkolnictwa wyższego rozwiązań, które powstały i są realizowane w krajach zachodnich, zwłaszcza rozwiązań amerykańskich (takich jak np. ECTS, czy trzystopniowość studiów)”. W trakcie spotkania Zespołu oceniającego z kadrą akademicką te właśnie problemy stanowiły główny temat dyskusji.

W podsumowaniu należy stwierdzić, iż analiza SWOT przeprowadzona przez Wydział Nauk Społecznych UAM jest zasadniczo zgodna z wynikami oceny przeprowadzonej przez Zespół oceniający PKA.